

รายงานการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบล ในจังหวัดเพชรบูรณ์

People's participation in The Administration of sub-district municipalities
in Phetchabun province.

วิภารณ์ศรี พรพฤตพันธ์และคณะ
สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ 2559

รายงานการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบล ในจังหวัดเพชรบูรณ์

People's participation in The Administration of sub-district municipalities
in Phetchabun province.

วิภาสร์มภ์ พรพฤตพันธ์

สฤติ คำมี

สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ทุนอุดหนุนโดย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ งบประมาณแผ่นดินที่พิจารณาผ่าน
ความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ประจำปีงบประมาณ 2559

(ก)

ชื่องานวิจัย	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์
ผู้วิจัย	วิภาสร์มี พรพฤติพันธุ์
ผู้วิจัยร่วม	ศศดี คำมี
สาขาวิชา	การบริหารทรัพยากรมนุษย์
	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปีเสร็จวิจัย 2559

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 22 แห่ง รวม 400 คน

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา และด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพในชุมชน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัญหาของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผน ขาดความตระหนักในสิทธิบทบาทหน้าที่และจิตสำนึกสาธารณะ อีกทั้งคิดว่าตนเองไม่สำคัญ ไม่ใช่หน้าที่ของตน ไม่มีเวลา และขาดโอกาสการประกอบอาชีพ การแต่งตั้งกรรมการไม่กระจายให้ครอบคลุมทุกภาคส่วนของประชาชน ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนชุดเดิม ประชาชนไม่ทราบถึงที่มาที่ไปของโครงการกิจกรรม ทำให้ไม่สามารถติดตามตรวจสอบการทำงานของเทศบาลได้

ข้อเสนอแนะ เทศบาลตำบลควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน และให้ประชาชนได้ตระหนักถึงสิทธิบทบาทหน้าที่และจิตสำนึกสาธารณะ เทศบาลตำบลควรมีกลยุทธ์ในการจูงใจให้ประชาชนมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการที่เทศบาล

(ข)

ตำบลได้จัดขึ้น และในการปฏิบัติกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ ควรจัดในวันอาทิตย์ เพราะเป็นวันหยุด
ที่ประชาชนทุกอาชีพสามารถเข้าร่วมได้

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การบริหารงาน, เทศบาลตำบล

Research Project	People's participation in The Administration of sub-district municipalities in Phetchabun province.
Researcher	Wipharat Phonphutthiphan
Co-Researcher	Sadudee Kummee
Program	Human resource management
	Phetchabun Rajabhat University Year 2016

Abstract

The research on “ People's participation in The Administration of sub-district municipalities in Phetchabun province,” aimed to study a level of people's participation in the administration of sub-district municipalities in Phetchabun province to compare people's participation in the administration of sub-district municipalities in Phetchabun province and to study the problems and suggestions of people toward to participation in the administration of sub-district municipalities in Phetchabun province, used the questionnaires in data collection. The sample used in this study was people in 22 sub-district municipalities in Phetchabun province totally 400 persons.

The study result was found that people's participation in the administration of sub-district municipalities in Phetchabun province in general was at less level. Considered each part, it was found that every part was at less level. Sort descending was consequently the part of result acceptance from a developed project, part of the developed project action, part of the developed project planning, part of the developed project initiatives and part of the developed project evaluation.

The comparative result of people's participation in the administration of sub-district municipalities in Phetchabun province divided by sex, age, marital status, educational level, career, monthly income, status in community and period in community presence in general was not different significantly at 0.05.

People's problems toward to people's participation in the administration of sub-district municipalities in Phetchabun province were found that people lacked of knowledge, understanding how to plan, recognition of privilege, role and public awareness including thinking that they themselves were not important, not their duties, not have time and opportunity of occupation. Committee appointment did not distribute covering an every part of people, mostly was the old group of people. People did not know the

sources of the projects and activities, caused them not able to follow, investigate the sub-district municipalities' works.

The suggestions: sub-district municipalities should have a training, providing knowledge and understanding about an importance of participation in administration and caused people to be recognized the privilege, role and public awareness. The sub-district municipalities should have strategy in an aspiration to make people have wish to participate the activities or projects made by the sub-district municipalities and in the activities or developed projects, they should set up on Sunday because it was a holiday that every career could participate it.

key words: participation, administration, sub-district municipalities

(จ)

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยคำแนะนำต่าง ๆ จากคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และความร่วมมือช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย ที่สละเวลาให้คำแนะนำ คำปรึกษา รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ว่าที่ร้อยโท ธรรมนูญ พรพฤตพันธุ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโคก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นอย่างสูง ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำปรึกษาแนะนำให้แก่ผู้วิจัย จึงขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้มา ณ ที่นี้ด้วย

วิภารศมี พรพฤตพันธุ์และคณะ

21 ธันวาคม 2559

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญรูป.....	จ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น.....	6
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่การปกครองท้องถิ่น.....	13
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม.....	19
2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น.....	26
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล.....	57
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	61
2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	68
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	69
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	69
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	71
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	75
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4	
ผลการวิจัย.....	77
4.1 สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
4.2 ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
บทที่ 5	
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	101
5.1 สรุปผล.....	101
5.2 อภิปรายผล.....	106
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	108
บรรณานุกรม.....	110
ภาคผนวก.....	115
ภาคผนวก ก (แบบสอบถามเพื่อการวิจัย).....	116
ภาคผนวก ข (ภาพการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม).....	117
ประวัติคณะผู้วิจัย.....	127

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1	เทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชน.....48
2-2	เทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อรวบรวมความคิดเห็นและได้ข้อมูล.....50 ย้อนกลับ
2-3	เทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อนำประชาชนมารวมกันแลกเปลี่ยน.....51 ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น
2-4	อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติเทศบาล และแก้ไขเพิ่มเติมถึง.....59 ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546
3-1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเขตการปกครอง.....70
4-1	จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....78
4-2	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนใน.....81 การบริหารงาน เทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกโดยรวมและรายด้าน
4-3	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนใน.....82 การบริหารงาน เทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา
4-4	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน.....83 การบริหารงาน เทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา
4-5	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนใน.....85 การบริหารงาน เทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการดำเนิน โครงการพัฒนา
4-6	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนใน.....86 การบริหารงาน เทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา
4-7	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนใน.....88 การบริหารงาน เทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการประเมินผลโครงการ
4-8	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลใน.....89 จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามเพศ
4-9	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลใน.....90 จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้าน
4.10	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลใน.....91 จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการคิดริเริ่ม โครงการพัฒนา จำแนกตามอายุ

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4-11	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลใน.....91 จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามสถานภาพสมรส โดยรวมและรายด้าน
4-12	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลใน.....92 จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา จำแนกสถานภาพสมรส
4-13	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลใน.....93 จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามระดับการศึกษา
4-14	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลใน.....94 จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามอาชีพ
4-15	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลใน.....95 จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามรายได้
4-16	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลใน.....95 จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามสถานภาพในชุมชน
4-17	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลใน.....97 จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา จำแนกตามสถานภาพในชุมชน
4-18	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลใน.....97 จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่นชุมชน

(ญ)

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
2-1	รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวคิดของ Cohen and Uphoff.....33
2-2	บันไดของการมีส่วนร่วม 8 ขั้น ของอาร์นสไตน์.....36
2-3	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนของ IAP2 และตัวอย่างเทคนิคการมีส่วนร่วม.....38 ของประชาชน
2-4	แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....40
2-5	โครงสร้างเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546.....58
2-6	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย68

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสของการพัฒนาท้องถิ่นในปัจจุบันมีอาจหลีกเลี่ยงที่จะกล่าวถึงหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ เพราะถือเป็นหลักการที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญ และต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารท้องถิ่น อย่างไรก็ตามหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นหาใช่ยาสารพัดนึกที่จะทำให้การบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบความสำเร็จได้เสมอไป หากแต่การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น มีความเป็นศาสตร์และเป็นศิลป์ในตัวเอง มีรายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ ที่ควรคำนึงถึงในการนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพงาน โครงการหรือกิจกรรมที่ผู้บริหารปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ตามที่กำหนดไว้

“การมีส่วนร่วมของประชาชน” ถือเป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญ และจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย กฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกติกาสถิติสูงสุดของประเทศสะท้อนเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน รวมถึงการปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐภายใต้แนวคิดการบริหารภาครัฐแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) และแนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนมีกฎหมายหลายฉบับประกันสิทธิของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมและกำหนดหน้าที่ของภาครัฐในการเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วม อาทิเช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 นอกจากนั้น แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการยังกำหนดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหัวใจหรือเป็นองค์ประกอบที่ขาดมิได้ของการปกครองท้องถิ่น คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนปกครองตนเอง หรือกำหนดวิถีชีวิตและอนาคตของชุมชนโดยคนในชุมชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นความจำเป็นดังเห็นว่ามีกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องเป็นตัวแทนของประชาชนซึ่งมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านกระบวนการเลือกตั้ง นอกจากนั้น ยังกำหนดให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานและตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายให้การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ตรงจุด แก้ปัญหาได้รวดเร็ว สร้างความโปร่งใส รวมทั้งเป็นวิธีการที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ความเป็นเจ้าของชุมชน และเสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่น ดังนั้น การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เป็นรากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยนั่นเอง (อรทัย ก๊กผล. 2552 : 3)

จังหวัดเพชรบูรณ์ ปัจจุบันมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเทศบาลตำบล จำนวน 22 แห่ง ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2543 มีหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน เช่น มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ดูแลรักษาความสะอาด สร้างและบำรุงถนนและท่าเรือ ดับเพลิงและกู้ภัย จัดการศึกษา ให้บริการสาธารณสุข สังคมสงเคราะห์ และรักษาวัฒนธรรมอันดีในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังอาจจัดให้มีสาธารณูปโภค และสาธารณูปการอื่น ๆ ตามสมควร กล่าวได้ว่าเทศบาลตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร แสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมกำหนดนโยบายในการพัฒนาด้วยตัวของประชาชนเอง ดังนั้นประชาชนจึงถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของเทศบาลในการสร้างความเจริญมาสู่ท้องถิ่น โดยจะต้องมีการร่วมมือทั้งทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน เพราะประชาชนจะรู้ปัญหาและความต้องการรวมถึงวิธีการในการแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นดีที่สุด หากประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานจะส่งผลให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความล่าช้า การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนจะทำให้การพัฒนาท้องถิ่นที่กำหนดไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริง

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์” ซึ่งผลจากการศึกษาในครั้งนี้ สามารถใช้เป็นข้อมูลและแนวทางแก่งานของเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ในการพัฒนาเทศบาลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์

1.2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่แตกต่างกัน

1.3.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่แตกต่างกัน

1.3.3 ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่แตกต่างกัน

1.3.4 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่แตกต่างกัน

1.3.5 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่แตกต่างกัน

1.3.6 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่แตกต่างกัน

1.3.7 ประชาชนที่มีสถานภาพในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลใน จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่แตกต่างกัน

1.3.8 ประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลใน จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่แตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ไว้ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีความคิดริเริ่มโครงการพัฒนา ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา และด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา

1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 22 แห่ง

1.4.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีสิทธิเลือกตั้ง และอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 104,943 คน (สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ท้องถิ่น ข้อมูล ณ วันที่ 12 มกราคม 2559)

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลใน จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 22 แห่ง จำนวน 400 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการแทนสุตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 99 - 100)

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้คำอธิบายคำศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ไว้ดังนี้

1.5.1 การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน เทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้งนี้ได้มาจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 5 ด้าน

1.5.1.1 ด้านการมีความคิดริเริ่มโครงการพัฒนา หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ

1.5.1.2 ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน กำหนดทรัพยากร และแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ เป็นต้น

1.5.1.3 ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุ อุปกรณ์ และแรงงาน หรือโดยการบริหารงาน และประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้น

1.5.1.4 ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากโครงการ หรือมีส่วนในการรับผลเสียที่อาจเกิดจากโครงการ ซึ่งผลประโยชน์หรือผลเสียนี้ อาจเป็นด้านกายภาพหรือด้านจิตใจที่มีผลต่อสังคมหรือบุคคลก็ได้

1.5.1.5 ด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าโครงการที่พวกเขาดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้

อาจเป็นการประเมินผลย่อย (Formative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำกันเป็นระยะ ๆ หรือการประเมินผลรวม (Summative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอดของโครงการทั้งหมด

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ได้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์

1.6.2 ได้ทราบถึงผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์

1.6.3 ได้ทราบถึงปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์

1.6.4 สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปเสนอต่อเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเป็นแนวทางประกอบการพิจารณาการวางแผนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จึงได้ค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจัดทำเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย และเป็นแนวทางเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษา ค้นคว้า โดยได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่การปกครองท้องถิ่น
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม
- 2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

2.1.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

คำว่า “การปกครองท้องถิ่น” มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า “local government” หรือ “รัฐบาลท้องถิ่น” นั้น พบว่าการปกครองท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเองเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมากกับแนวคิดและทฤษฎีในการกระจายอำนาจ (Decentralization) ได้มีนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

อุทัย หิรัญโต (2523. อ้างถึงใน ชวลิต สละ. 2556 : 19) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่างโดยดำเนินการกันเอง เพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่น มีการจัดเป็นองค์การ มีเจ้าหน้าที่ ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสมจะปราศจากการควบคุมของรัฐบาลได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

ประธาน คณะทศศึกษากร (2526, อ้างถึงใน ชวลิต สละ, 2556 : 18) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์การนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

โกวิท พวงงาม (2549 : 1-5) นิยามว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การให้คนในท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเอง กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การปกครองตนเองโดยประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีพื้นฐานจากหลักการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) ที่หมายถึง การที่รัฐบาลมอบอำนาจการปกครองให้องค์กรอื่น ๆ ที่ไม่ใช่องค์กรส่วนกลางจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ

วิชชุร นาคชน (2549 : 2) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น คือ ส่วนหนึ่งของการปกครองประเทศ โดยรัฐบาลกระจายอำนาจการบริหารจัดการเกี่ยวกับภารกิจที่แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนท้องถิ่น โดยมีกฎหมายให้อำนาจให้สามารถดำเนินกิจกรรมและบริการสาธารณะบางอย่างที่จำเป็นและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น ทั้งนี้ภายใต้หลักของความยืดหยุ่น คล่องตัว และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยมีองค์กรทางการบริหารของท้องถิ่นนั้นเป็นผู้ดำเนินการ มิใช่การบริหารจัดการโดยองค์กร เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลหรือตัวแทนรัฐบาลที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

Holloway (1951 : 398) อธิบายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองตนเองของชุมชนหนึ่ง ๆ โดยมีการจัดตั้งองค์การขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในเขตพื้นที่นั้น ซึ่งมีการกำหนดขอบเขตอำนาจบริหารงานคลัง การมีอำนาจในการวินิจฉัยตัดสินใจ และการมีสภาของท้องถิ่นเป็นองค์กรสำคัญขององค์การนี้

William A. Robson (1953, อ้างถึงใน ชวลิต สละ, 2556 : 18) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้น และให้อำนาจปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary Organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

Clarke (1957 : 1) มีทัศนะว่าการปกครองท้องถิ่น คือ หน่วยการปกครองที่ทำหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการให้บริการแก่ประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดโดยเฉพาะ และหน่วยการปกครองดังกล่าวนี้ยังคงจัดตั้ง และอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

William V. Holloway (1959, อ้างถึงใน ชวลิต สละ, 2556 : 18) นิยามว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจการ

ปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

Daniel Wit (1967. 101-103. อ้างถึงใน ชวลิต สละ. 2556 : 18) นิยามว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเป็นบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้น การบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเองอันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลางโดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

Haris G. Montagu (1984. อ้างถึงใน ชวลิต สละ. 2556 : 18) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระ เพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระ พร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้ โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ยังต้องอยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

จากนิยามข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นผลจากแนวความคิดของการกระจายอำนาจที่ก่อให้เกิดองค์การหรือการปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น โดยรัฐบาลกลางมอบอำนาจในทางการปกครองและการจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างให้แก่ประชาชนท้องถิ่นไปดำเนินการโดยมีอำนาจอิสระในการดำเนินการภายในขอบเขตของกฎหมาย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนแก้ไขปัญหาดังกล่าวของท้องถิ่นด้วยตนเอง จึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ประชาชนได้เรียนรู้การเมืองการปกครองในทางปฏิบัติอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทางการเมืองในรับประเทศต่อไป

2.1.2 วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1.2.1 การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาระยะของรัฐบาลในด้านการเงิน บุคลากร ตลอดจนระยะเวลาที่ใช้ในการให้บริการแก่ชุมชน และทำให้เกิดความประหยัด

2.1.2.2 การปกครองท้องถิ่นเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เพราะความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับบริการจากรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียว อาจไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริง มักจะเกิดความล่าช้า ผู้บริหารย่อมสามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างแท้จริง

2.1.2.3 เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง

2.1.3 ลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

ปธาน สุวรรณมงคล (2547 : 4 - 5) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

2.1.3.1 เป็นนิติบุคคล ซึ่งเกิดขึ้นโดยอำนาจของกฎหมายสามารถทำหน้าที่ได้ตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย เช่น การทำสัญญาการก่อนนี้

2.1.3.2 มีอำนาจหน้าที่เฉพาะจะมีการดำเนินการตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นกาลเฉพาะให้เป็นหน้าที่ขององค์การปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งอาจระบุชัดเจนหรืออาจให้ทำได้ที่ไม่มีกฎหมาย บัญญัติห้ามไว้ (แตกต่างกันไปแต่ละประเทศ)

2.1.3.3 ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งจากประชาชน สมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้ง ส่วนผู้บริหารอาจมาจากการเลือกตั้งทั้งทางตรงหรืออ้อมก็ได้

2.1.3.4 ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสมัครรับเลือกตั้ง การริเริ่มกฎหมาย การถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น การให้ข้อคิดเห็นเสนอแนะในท้องถิ่นใดประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเมื่อเข้มแข็ง จะทำให้การบริหารขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

2.1.3.5 มีความเป็นอิสระในการบริหารงานอย่างเพียงพอ เพื่อให้สามารถดำเนินงานในขอบเขตหน้าที่ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความเป็นอิสระ ได้แก่ อำนาจในการตัดสินใจดำเนินงาน โดยที่รัฐบาลกลางควรมีหน้าที่เพียงสนับสนุนส่งเสริม และกำกับดูแลมากกว่าการควบคุมอย่างใกล้ชิด

2.1.3.6 มีอำนาจในการจัดหารายได้ และใช้จ่ายรายได้อย่างอิสระตามสมควร อำนาจในการจัดหารายได้ภายในท้องถิ่นอย่างเพียงพอต่อการบริหาร

2.1.3.7 มีการกำกับดูแลจากรัฐ การปกครองท้องถิ่นเป็นส่วนย่อยของรัฐ และรัฐมีกฎหมายรองรับ มิใช่องค์กรอิสระเด็ดขาดจากรัฐจึงต้องมีการกำกับดูแลเท่าที่จำเป็น

2.1.4 หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยการปกครองท้องถิ่น

หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยการปกครองท้องถิ่น ควรจะต้องพิจารณาถึงกำลังงบประมาณ กำลังคน กำลังความสามารถของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และหน้าที่ความรับผิดชอบควรเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากเกินกว่าภาระหรือเป็นนโยบาย

ซึ่งรัฐบาลต้องการความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งประเทศก็ไม่ควรมอบให้ท้องถิ่นดำเนินการ เช่น งานทะเบียนที่ดิน การศึกษาระดับอุดมศึกษา (โกวิทย์ พวงงาม. 2559 : 31-32)

การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นดำเนินการ มีข้อพิจารณา ดังนี้

2.1.4.1 เป็นงานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและงานที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ได้แก่ การจัดทำถนน สะพาน สวนหย่อม สวนสาธารณะ การกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น

2.1.4.2 เป็นงานที่เกี่ยวกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย เช่น งานดับเพลิง

2.1.4.3 เป็นงานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม ด้านนี้มีความสำคัญต่อประชาชนในท้องถิ่นมาก เช่น การจัดให้มีหน่วยบริการทางสาธารณสุข จัดให้มีสถานสงเคราะห์เด็กและคนชรา เป็นต้น

2.1.4.4 เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ท้องถิ่น เป็นงานที่หากปล่อยให้ประชาชนดำเนินการเอง อาจไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควร การจัดให้มีโรงรับจำนำ การจัดตลาด และงานต่าง ๆ ที่มีรายได้โดยสามารถเรียกค่าบริการจากประชาชน

2.1.5 ปัจจัยที่ส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ ดังนี้ (ชูวงศ์ ฉายะบุตร. 2544 : 50)

2.1.5.1 การมีส่วนร่วมของประชาชน การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการบริหารงานของคนในท้องถิ่น โดยประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งตัวแทนเข้าไปบริหาร และออกข้อบังคับมาใช้ในท้องถิ่น จึงเป็นหน้าที่ของทุกคนในท้องถิ่นต้องติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลงานตัวแทนของตน

2.1.5.2 ความมีอิสระในการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและมีงบประมาณที่เพียงพอ โดยไม่ต้องพึ่งพารัฐบาลกลางย่อมปลอดจากการถูกควบคุม โดยรัฐบาลกลางทำให้สามารถกำหนดนโยบายการบริหารงานได้อย่างอิสระ

2.1.5.3 การสนับสนุนของรัฐบาลกลาง รัฐบาลกลางที่เป็นประชาธิปไตยย่อมสนับสนุนการปกครองท้องถิ่น เพราะเป็นพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยระดับประเทศ

2.1.6 การบริหารงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

การบริหารงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีลักษณะเช่นเดียวกับการบริหารงานในองค์การต่าง ๆ โดยทั่วไปคือ เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยขั้นตอนหรือกิจกรรม

ต่าง ๆ หลายกิจกรรม แต่ละกิจกรรมมีความสัมพันธ์กันหรือส่งผลต่อเนื่องซึ่งกันและกัน กระบวนการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย กิจกรรมหลัก 4 ประการ ได้แก่ (รศกนฐ์ รัตนเสริมพงศ์. 2547 : 74-75)

2.1.6.1 การกำหนดนโยบายและแผนการบริหารท้องถิ่น เป็นหัวใจสำคัญในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากนโยบายและแผนเป็นเครื่องบ่งชี้ทิศทางในการบริหารท้องถิ่น เป็นจุดเริ่มต้นและเป็นจุดหมายปลายทางในการดำเนินกิจการท้องถิ่น ซึ่งในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์หรือแนวทางที่ชัดเจน และมีแผนการดำเนินงานที่สามารถนำมาใช้เป็นหลักในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล และอำนวยการประโชชน์สูงสุดต่อประชาคมท้องถิ่น

2.1.6.2 การจัดองค์การและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ หน่วยงานและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินกิจการของท้องถิ่น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถปฏิบัติการกิจตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามนโยบายและแผนการบริหารท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องออกแบบและจัดองค์การให้เหมาะสมและเอื้ออำนวยการดำเนินงาน และที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งคือ การเลือกสรรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้ปฏิบัติงานของท้องถิ่นอย่างเหมาะสม ตลอดจนพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญในการดำเนินการกิจของท้องถิ่น

2.1.6.3 การบริหารการคลังท้องถิ่น ฐานะทางการเงินการคลังของท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งในการดำเนินกิจการของท้องถิ่น การจัดบริการสาธารณะอันเป็นภารกิจหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำเป็นต้องใช้งบประมาณในการดำเนินงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องบริหารจัดการด้านการคลังอย่างมีประสิทธิภาพ จัดหารายได้ให้เพียงพอที่จะนำมาใช้ในการดำเนินการกิจของท้องถิ่น รายได้ส่วนใหญ่ของท้องถิ่นมาจากเงินภาษีของประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงควรใช้จ่ายงบประมาณอย่างรอบคอบตามลำดับความสำคัญ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาคมท้องถิ่น

2.1.6.4 การควบคุมตรวจสอบการดำเนินการท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบรรลุผลสำเร็จตามนโยบายและแผนการบริหารท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดระบบการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานของท้องถิ่น ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานและเป้าหมายที่กำหนด หากพบว่ามีปัญหาจะได้แก้ไขปรับปรุงได้อย่างทันท่วงที ทั้งนี้ นอกจากการจัดระบบการควบคุมตรวจสอบภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์การควบคุมตรวจสอบจาก

ภายนอกองค์กร เช่น การตรวจสอบบัญชีและควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานของท้องถิ่นด้วย

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่าการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะครอบคลุมถึงการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ภารกิจอันเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งภารกิจที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็คือ การจัดทำและส่งมอบบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน

2.1.7 ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น มีดังนี้

2.1.7.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองท้องถิ่นกับการพัฒนาประชาธิปไตย ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ (โกวิท พวงงาม, 2559 : 39)

ส่วนแรก เป็นแนวความคิดของฝ่ายคัดค้านการปกครองตนเองของท้องถิ่น โดยเห็นว่าการปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นหลักการที่ขัดขวางระบอบประชาธิปไตยที่มีการเลือกตั้ง

ส่วนที่สอง เห็นว่าหลักการประชาธิปไตย ได้แก่ การปกครองโดยเสียงข้างมาก (Majority Rule) และความเสมอภาค (Equality) นั้น ไม่อาจตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของการปกครองท้องถิ่นได้ เพราะการปกครองท้องถิ่นมีลักษณะแคบเห็นแก่ท้องถิ่นตนเองเป็นหลัก (Potentially) หลากหลาย (diverse) มีแนวโน้มจะเป็นแบบคณาธิปไตย (Potentially oligarchic) และมีลักษณะฉ้อฉลอำนาจ (Corrupt)

ส่วนที่สาม เห็นว่าระบอบประชาธิปไตยกับการปกครองท้องถิ่นนั้นเกี่ยวพันกันอย่างยิ่ง ประชาชนต้องมีเสรีภาพ ประชาชนซึ่งเสียภาษีต้องมีสิทธิมีเสียงในการบริหารบ้านเมือง ต้องรู้ว่าผู้บริหารจะทำอะไร ผู้บริหารควรปรึกษาหารือกับประชาชนในกิจการสาธารณะ และไม่ว่าประชาชนจะอยู่ในเมืองหรือหมู่บ้านล้วนต้องมีเสรีภาพในการบริหารท้องถิ่น เพื่อผลประโยชน์ของท้องถิ่นเอง

2.1.7.2 บทบาทการปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยทั้งระดับชุมชนและระดับประเทศ

แนวคิดนี้มองว่าการปกครองท้องถิ่น ไม่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการปกครองในระดับชาติ ซึ่งมักเป็นฝ่ายที่นิยมระบอบรวมศูนย์หรือฝ่ายนิยมรัฐบาลกลาง และในปัจจุบันฝ่ายที่เห็นว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นแบบประชาธิปไตย โดยพื้นฐาน ผู้นำท้องถิ่นควรมาจากการเลือกตั้งและการปกครองท้องถิ่นเช่นนี้ จะมีส่วนส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยระดับชาติ ซึ่งเป็นความคิดเชิงบวกที่ได้รับความนิยมโดยทั่วไปและเป็นไป

อย่างต่อเนื่อง โดยหลักการแล้วบทบาทการปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตย ดังนี้

ประการแรก ก่อให้เกิดและกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (Greater political participation by the people) การปกครองท้องถิ่นซึ่งมีผู้นำมาจากการเลือกตั้งมีประโยชน์เริ่มตั้งแต่การกระตุ้นความสนใจของประชาชน และการที่ผู้นำเหล่านั้นมาจากการเลือกตั้งเสนอนโยบายให้ประชาชนได้ทราบ ได้คิด ถกเถียง และตัดสินใจเลือก ย่อมส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น

ประการที่สอง ก่อให้เกิดความรับผิดชอบของผู้นำต่อประชาชน (Accountability) ที่ผ่านมากำว่า Accountability เป็นคำที่ไม่ค่อยปรากฏในสังคมไทย แต่เป็นคำที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในสังคมประชาธิปไตยตะวันตก เพราะว่าคำนี้ หมายถึง พันธะสัญญาหรือความรับผิดชอบต่อประชาชนในการเมืองที่ผู้นำมาจากการเลือกตั้งมีต่อผู้เลือกตั้ง เนื่องจากประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งตัวแทนของตน ตัวแทนเหล่านั้นจึงจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ว่าตัวเขาเข้าไปทำงานอะไร ผลงานเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือส่วนตัว ต้องอธิบายได้ว่าทำไมต้องทำเช่นนั้น

ประการที่สาม การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งจะจัดระบบเผด็จการของรัฐบาล กล่าวคือ เมื่อมีการกระจายอำนาจมากขึ้น ท้องถิ่นเข้มแข็ง การใช้อำนาจและการใช้อำนาจเผด็จการจากส่วนกลางก็จะเป็นไปได้ยาก

ประการที่สี่ การเมืองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างนักการเมืองระดับชาติ การเรียนรู้ทางการเมืองในท้องถิ่นทำให้คุณภาพของนักการเมืองระดับชาติสูงขึ้น

ประการที่ห้า การสร้างประชาธิปไตยหรือการพัฒนาการเมืองที่มั่นคงจะต้องเริ่มจากการสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นก่อนจากนั้นจึงขยายไประดับประเทศ

ประการที่หก การปกครองท้องถิ่นทำให้เกิดการเข้าสู่ทางการเมืองของประชาชน (Politicization) เมื่อมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นทำให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการเมือง และประชาชนก็จะเกิดความผูกพัน และใส่ใจการเมืองมากขึ้น เพราะการบริหารกิจการท้องถิ่นมีผลกระทบโดยตรงต่อผลประโยชน์ของประชาชน

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่การปกครองท้องถิ่น

2.2.1 ความหมายการกระจายอำนาจ

ทิพรัตน์ วัชร (2552 : 35) ได้กล่าวว่า การมีอำนาจอธิปไตยไม่สามารถแบ่งแยกได้ในความหมายเดิมของคำดังกล่าว มิได้เน้นเรื่องอำนาจ หากแต่เป็นเรื่องของสถานะศูนย์กลาง (Central) และสถานะการกระจายอำนาจ (Decentral) เป็นสำคัญ คำว่า Decentralization หมายถึง

การกระจายอำนาจในการตัดสินใจ มิใช่การแบ่งอำนาจอธิปไตยของชาติการกระจายอำนาจสู่ภูมิภาค และท้องถิ่นมิใช่การสร้างอธิปไตย หากแต่เป็นการให้ (ยอมรับ) สิทธิในการปกครองตนเองของชุมชนและภูมิภาคภายใต้อธิปไตยของชาติหนึ่ง ๆ ร่วมกัน

สโรช สันตะพันธุ์ (2553 : 2) ได้กล่าวว่า การกระจายอำนาจปกครอง หมายถึง การจัดระเบียบการปกครองที่รัฐมอบอำนาจในการปกครองท้องถิ่นบางส่วนให้องค์การอื่นนอกจากองค์กรของราชการบริหารส่วนกลางจัดทำบริการสาธารณะบางอย่าง โดยมีความอิสระตามสมควร ไม่ต้องขึ้นอยู่กับความบังคับบัญชาของราชการบริหารส่วนกลาง เพียงแต่ขึ้นอยู่กับความควบคุมดูแลเท่านั้น เช่น รัฐกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นให้แก่เทศบาล

โกวิทย์ พวงงาม (2554 : 13) ได้กล่าวว่าการกระจายอำนาจการปกครอง คือ การที่มีองค์กรซึ่งมีอาณาเขตมีความเป็นอิสระในการปกครองและการบริหารตนเอง มีประชาชน มีอำนาจหน้าที่ มีรายได้ตามกฎหมาย รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน ซึ่งประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการบริหารและปกครองตนเอง สามารถร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหาชุมชน ซึ่งอาจกระทำผ่านตัวแทนของประชาชน

ชานาญ จันทรเรือง (2555 : 1) ได้กล่าวว่า หลักการกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่น เป็นวิธีที่รัฐมอบหมายอำนาจบางส่วนให้แก่องค์กรอื่นที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของราชการส่วนกลางจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยอิสระตามสมควรที่ไม่ต้องขึ้นอยู่กับความบังคับบัญชาเพียงแต่ขึ้นอยู่กับราชการบริหารส่วนกลางเท่านั้น หรืออีกนัยหนึ่งคือรัฐมอบอำนาจในการปกครองซึ่งเจ้าหน้าที่ราชการบริการส่วนกลางรับดำเนินการ

ประยงค์ เต็มขวลา (2540 : 20) ได้กล่าวว่า การกระจายอำนาจปกครอง หมายถึง การลดอำนาจการควบคุมที่เคยรวมศูนย์ไว้เดิม เช่น รัฐบาลหรือการบริหารราชการส่วนกลาง เพื่อให้ผู้รับผิดชอบในพื้นที่ เช่น ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น และ/หรือองค์กรภาคเอกชนดำเนินการแทน

ลิขิต ชีรวะกิน (2540 : 3) ได้กล่าวว่า การกระจายอำนาจการปกครองมีส่วนสำคัญในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจไว้ 2 ประเด็นใหญ่ ๆ ดังนี้

1) การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องด้วยประชาธิปไตยต้องประกอบด้วย โครงสร้างส่วนบน คือระดับชาติและโครงสร้าง ส่วนฐาน คือระดับท้องถิ่น การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง คือรากแก้วเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย

2) การกระจายอำนาจมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ สังคม ในด้านการพัฒนาชนบท โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยโครงสร้างการปกครองตนเอง ในลักษณะที่มีความเป็นอิสระพอสมควรซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็จะต้องมีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2538 : 10-11) ได้ให้ความหมาย การกระจายอำนาจปกครอง ดังนี้

1) แนวทฤษฎีดั้งเดิมได้ให้ความหมาย 2 ลักษณะ ดังนี้

- การกระจายอำนาจตามอาณาเขต (Decentralization by Territory) หมายถึง วิธีการมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริการสาธารณะภายในเขตของแต่ละท้องถิ่น และท้องถิ่นมีอิสระบางประการในการปกครองตนเอง เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล

- การกระจายอำนาจตามกิจการ (Decentralization by Function) หมายถึง การมอบอำนาจให้องค์การสาธารณะจัดทำกิจการประเภทใดประเภทหนึ่ง เพื่อให้มีความอิสระในการดำเนินการให้สมแก่เทคนิคของงานนั้น เช่น การไฟฟ้า การประปา และโทรศัพท์

2) แนวทฤษฎีสมัยใหม่เห็นว่าการที่จะพิจารณาว่าเป็นการรวมอำนาจ หรือกระจายอำนาจ ควรพิจารณาว่าอำนาจที่จะพิจารณาว่าเป็นการรวมอำนาจ หรือกระจายอำนาจควรจะพิจารณาว่าอำนาจที่จะวินิจฉัยชี้ขาดอยู่แก่องค์กรปกครองเดียวหรือหลายองค์กร เรียกว่า องค์กรเหล่านั้นว่าองค์กรกระจายอำนาจ แนวทฤษฎีนี้ไม่เห็นด้วยที่จะแยกความหมายการกระจายอำนาจ ออกเป็นการกระจายอำนาจตามอาณาเขต และกระจายอำนาจตามกิจการ เพราะการพิจารณาว่ากระจายอำนาจหรือไม่ควร พิจารณาว่าองค์กรนั้นมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดหรือไม่

สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจปกครอง หมายถึง การจัดระเบียบการปกครองที่รัฐมอบอำนาจการตัดสินใจ และอำนาจในการบริหารงานในระดับพื้นที่ปฏิบัติการในการปกครองท้องถิ่น บางส่วนให้แก่แก่องค์กรอื่นที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของราชการส่วนกลาง ให้สามารถจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยอิสระตามสมควร โดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับการบังคับบัญชาของราชการส่วนกลาง

2.2.2 กรอบแนวคิดการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2550 มีหลักการอันเป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญ 3 ประการคือ

ประการแรก หลักความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ ในการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการเปิดโอกาสให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบาย และการ

บริการสาธารณะ ตลอดจนการบริหารภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริงภายใต้ความเป็นรัฐเดี่ยว และความมีเอกภาพของประเทศ และมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นประมุขแห่งรัฐ

ประการที่สอง หลักความสัมพันธ์ของการบริหารราชการแผ่นดิน และการบริหารราชการแผ่นดิน กล่าวคือในการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกำหนดบทบาท อำนาจ และหน้าที่ระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นใหม่ ซึ่งราชการบริหารส่วนท้องถิ่นจะทำหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติการหลักในการดำเนินการของรัฐ ในขณะที่ราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบภารกิจระดับมหภาค และทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลการดำเนินงานของราชการบริหารส่วนท้องถิ่น (เท่าที่จำเป็น)

ประการที่สาม หลักประสิทธิภาพของการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ ในการกระจายอำนาจต้องคำนึงถึงการเพิ่มขีดความสามารถ และประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นหลักประกันว่าประชาชนในท้องถิ่นจะได้รับการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเร่งพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ตลอดจนการเร่งส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่น สนับสนุนและตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ดังนั้นการกระจายอำนาจจึงเสมือนเป็นการมอบความรับผิดชอบในการจัดบริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องรับผิดชอบ และตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างอิสระ มิใช่การมอบภารกิจที่รัฐเคยดำเนินการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเท่านั้น

2.2.3 วัตถุประสงค์ของแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการคือ

2.2.3.1 เพื่อให้มีการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

2.2.3.2 กำหนดกรอบทิศทางและแนวทางการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ชัดเจน โดยมีกระบวนการที่ยืดหยุ่น สามารถปรับวิธีการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป และมีการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น

2.2.3.3 กำหนดแนวทางการดำเนินงานของแผนปฏิบัติการ ซึ่งจะกำหนดหลักการทั่วไปในการพิจารณาถ่ายโอนภารกิจ รูปแบบการถ่ายโอน ภารกิจที่ราชการบริหารส่วนกลางและ

ราชการบริหารส่วนภูมิภาคจะถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระยะเวลาการถ่ายโอน แนวทางการจัดแบ่งอำนาจ และหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ แนวทางการจัดสรรทรัพยากรด้านการเงิน การคลัง และบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ ปรียบบทบาท และความสัมพันธ์ระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และ ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น รวมทั้งแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2.2.4 ผลดีและผลเสียของการกระจายอำนาจ

2.2.4.1 ผลดีของการกระจายอำนาจ

ภายในรัฐสมัยใหม่ การรวมศูนย์อำนาจย่อมมีขีดจำกัดของในตัวเองเสมอ เนื่องจากการบริหารปกครองประเทศที่ประกอบไปด้วย ประชากรจำนวนมากและพื้นที่ขนาดใหญ่ โดยรัฐบาลที่ศูนย์กลางแต่เพียงสถาบันเดียวย่อมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากและจะนำไปสู่ปัญหาที่สำคัญ เช่น การบริการสาธารณะแบบรวมศูนย์ที่หน่วยงานของรัฐบาลกลาง มักจะก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องประสิทธิภาพ และความล่าช้า อันเนื่องมาจากข้อจำกัดในเชิงโครงสร้างขององค์กรแบบระบบราชการที่ใหญ่โตเทอะทะหรือเกิดสภาพของความ “ไม่ประหยัดในเชิงขนาด” (Diseconomies of scale) เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการถ่ายเทอำนาจในทางการเมืองการปกครองให้อยู่มือขององค์กรหรือสถาบันที่อยู่นอกศูนย์กลางออกไป ทั้งนี้เพื่อให้กิจการต่าง ๆ ที่เป็นเรื่อง “ภายใน”(Domestic) ของชุมชนท้องถิ่นแต่ละแห่งได้กระจายไปอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของหน่วยงานและองค์กรในระดับพื้นที่ สำหรับข้อดีของการกระจายอำนาจมีอยู่ด้วยกัน 4 ประการ ดังนี้ (นกรินทร์ เมฆไตรรัตน์ และ คณะ, 2552 : 22-23)

ประการที่หนึ่ง การกระจายอำนาจก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ (Participation) เนื่องจากการมีอยู่ของรัฐบาลในระดับท้องถิ่นหรือในระดับภูมิภาคย่อมเอื้อต่อประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองและการกำหนดทิศทางการบริหารภาคสาธารณะได้มากกว่า อีกทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชุมชนของตน ตามหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย

ประการที่สอง การกระจายอำนาจช่วยให้หน่วยงานในระดับพื้นที่สามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของชุมชน (Responsiveness) เนื่องจากสถาบันทางการเมืองนอกศูนย์กลางย่อมจะมีความ “ใกล้ชิด” และไวต่อการรับรู้ถึงความต้องการภายในชุมชนอันจะเป็นการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับหลักความรับผิดชอบต่อตามระบอบประชาธิปไตย (Democratic

accountability) อีกทั้งยังส่งผลให้กลไกการบริหารงานในระดับพื้นที่สามารถทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนนโยบายและการแก้ไขปัญหาตามนโยบายของรัฐบาลในระดับชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประการที่สาม การกระจายอำนาจการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมของถิ่นในกระบวนการบริหารภารกิจในระดับพื้นที่ ส่งผลให้เกิดความชอบธรรม (Legitimacy) ในการใช้อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะในกรณีการดำเนินโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของภาครัฐในพื้นที่ต่าง ๆ หากมิได้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจหรือการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนและองค์กรปกครองในระดับท้องถิ่น หรือเป็นโครงการที่ตัดสินใจโดยหน่วยงานภาครัฐในส่วนกลางแต่เพียงฝ่ายเดียว ก็มักจะไม่ได้รับการยอมรับและนำไปสู่การต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่ซึ่งได้รับผลกระทบจากโครงการเป็นผลให้เกิดการตัดสินใจหรือการใช้อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าวขาดความชอบธรรมไปในที่สุด

ประการที่สี่ การกระจายอำนาจเป็นเงื่อนไขของการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล (Good governance) เนื่องจากการกระจายอำนาจในเชิงการบริหารจะก่อให้เกิดการสร้างโครงข่ายของการตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งกันและกัน (Checks and balances) ขึ้นในระบบบริหารจัดการภาคสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นการเปิดเผยแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน การมีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อนภารกิจระหว่างหน่วยงาน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการป้องกันการใช้อำนาจหน้าที่ในการแสวงหาผลประโยชน์อย่างฉ้อฉลของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ดังเช่นที่มักจะพบได้ในระบบการบริหารงานภาครัฐที่มีการรวมศูนย์อำนาจที่ระดับบนหรือส่วนกลางอย่างเข้มข้น

2.2.4.2 ผลกระทบของการกระจายอำนาจ

ตลอดห้วงทศวรรษที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทย การกระจายอำนาจมักจะถูกกล่าวถึงอยู่เสมอว่าเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นสิ่งที่ดีที่จำเป็นต้องมี และเร่งรัดให้เกิดขึ้นภายในระบบการเมืองการปกครองของประเทศ อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากข้อถกเถียงในเชิงวิชาการและจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริง การกระจายอำนาจก็มีจุดอ่อนหรือข้อเสียเช่นกันกับการรวมศูนย์อำนาจ ดังนั้น เพื่อให้มองเห็นถึงข้อถกเถียงที่แวดล้อมเรื่องการกระจายอำนาจได้อย่างรอบด้าน จึงจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ถึงด้านลบของการกระจายอำนาจด้วย ซึ่งในที่นี้เห็นว่าการกระจายอำนาจมีข้อเสียอยู่ 3 ประการ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ด้านการเมือง : การกระจายอำนาจอาจจะนำไปสู่ภาวะของความไร้เอกภาพและเสถียรภาพในทางการเมืองได้ ดังเช่น กรณีของรัฐเดี่ยว การกระจายอำนาจที่เกิดขึ้นอาจจะเป็แรงผลักดันไปสู่ความเป็นสหพันธรัฐ ส่วนประเทศที่เป็นสหพันธรัฐอยู่แล้ว ความเป็นเอกภาพก็อาจจะน้อยลงไปอีก นอกจากนี้ในกลุ่มประเทศที่มีความเป็นเอกภาพมีต่ำอยู่แล้ว

เช่น ประกอบไปด้วย กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มทางศาสนา ที่มีความแตกต่างกันและขัดแย้งกันอยู่แล้ว การกระจายอำนาจอาจทำให้เกิดความไร้เอกภาพในการเมืองได้

ประการที่สอง ด้านการคลัง : การกระจายอำนาจที่มากเกินไปอาจนำไปสู่ความไร้เสถียรภาพในการคลังของประเทศได้ เนื่องจากเมื่อสัดส่วนทางการคลังในภาคสาธารณะส่วนใหญ่จะอยู่ในท้องถิ่น จึงเป็นการยากที่รัฐบาลกลางจะกำหนดทิศทางและควบคุมระบบการคลังของประเทศโดยรวมได้และหากการใช้จ่ายของท้องถิ่นต่าง ๆ ปราศจากวินัยในการคลัง เช่น การใช้จ่ายอย่างเกินตัว ขณะที่ความสามารถในการจัดเก็บรายได้ที่ต่ำดังที่เคยเกิดขึ้นในประเทศแถบละตินอเมริกาก็จะสร้างปัญหาให้กับระบบการคลังของประเทศในภาพรวมในระยะยาวได้

ประการที่สาม ด้านความเสมอภาค : การกระจายอำนาจในระดับที่สูงเกินไปอาจนำไปสู่ความแตกต่างและความไม่เที่ยงกันระหว่างพื้นที่หรือท้องถิ่นต่าง ๆ ได้ง่าย ทั้งในทางเศรษฐกิจ การคลัง คุณภาพชีวิต การบริการสาธารณะ เป็นต้น โดยเฉพาะในกรณีของการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองระดับท้องถิ่นรับผิดชอบการหารายได้เพื่อการบริหารงานด้วยตัวเองเป็นหลัก ในขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละพื้นที่อาจมีศักยภาพในการหารายได้ไม่เท่ากัน หากปราศจากการอุดหนุนทรัพยากรจากส่วนกลางอาจเป็นไปได้ว่าประชาชนในบางพื้นที่อาจได้รับบริการสาธารณะในระดับคุณภาพที่แตกต่างและไม่เท่าเทียมกับพื้นที่อื่นใด

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

2.3.1 ความหมายของการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2557) กล่าวว่า การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การกำหนดรูปแบบการบริหารราชการของส่วนราชการที่เปิดให้ประชาชนทุกภาคส่วน ซึ่งรวมถึงผู้มีส่วนได้เสียและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐ เอกชน และประชาชนโดยรวมมีช่องทางและโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการรับทราบข้อมูลการดำเนินงานของส่วนราชการ ร่วมคิด ร่วมเสนอความเห็น ร่วมกำหนดทิศทาง และร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่และความมั่นคงของชีวิตของคนในสังคม ซึ่งขณะนี้การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นรูปแบบการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีเป็นกระแสหลักของการบริหารจัดการภาครัฐ และระบบราชการทั่วโลกที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นก่อนดำเนินการตามแผนงาน โครงการ นโยบาย เพื่อมิให้เกิดความขัดแย้งของการดำเนินนโยบายของรัฐ หรือเพื่อทำให้เกิดการยอมรับการดำเนินการของรัฐ

2.3.2 ความสำคัญของการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชน

การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญต่อการปฏิรูปประเทศ ดังนี้

1. ช่วยสนับสนุนการสร้างความสำเร็จในการพัฒนาประเทศ เพราะการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการสร้างความสำเร็จในการดำเนินงานตามนโยบาย แผน โครงการต่าง ๆ ของภาครัฐ ในปัจจุบันที่เน้นให้ประชาชนเข้ามามีความคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมประเมินผลในเรื่องต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาประเทศที่เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยให้ความสำคัญต่อประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งอาจประกอบไปด้วยบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร สถาบัน ชุมชนที่เกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบจากการบริหารราชการ

2. ช่วยสนับสนุนและมีความสอดคล้องกับการปกครองที่ใช้หลักธรรมาภิบาล ที่ให้ความสำคัญกับความโปร่งใสและการตรวจสอบได้จากทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งเป็นการบริหารราชการที่รับผิดชอบต่อสาธารณะและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนโดยรวม

3. ช่วยสนับสนุนและสามารถตอบสนองต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่เน้นการให้ความสำคัญต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยมองว่ามนุษย์มีคุณค่าและสามารถตัดสินใจเลือกวิถีชีวิตที่ตนเองต้องการได้ ซึ่งจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการจะทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เข้ามามีผลกระทบต่อชีวิตตน นอกจากนี้การให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาระบบราชการจากแบบบนลงล่าง (top-down approach) มาสู่แนวทางการพัฒนาระบบราชการจากล่างขึ้นบน (bottom-up approach) ภายใต้นวัตกรรมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) มากยิ่งขึ้น

2.3.2 ระดับของการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชน

การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในภาครัฐอาจจะดำเนินการได้ในหลายมิติตามความเหมาะสม และความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนในแต่ละสังคม องค์กรที่เรียกตนเองว่า International Association for Public Participation (IAP2) ซึ่งเป็นสถาบันนานาชาติได้ศึกษาและกำหนดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 5 ระดับ เพื่อผู้ที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานภาครัฐจะเลือกตัดสินใจออกแบบการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมจากระดับการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในภาครัฐ ตั้งแต่ระดับการเข้ามามีส่วนร่วมที่น้อยที่สุดถึงระดับการเข้ามามีส่วนร่วมที่มากขึ้นในระดับที่ 5 รายละเอียดดังนี้

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. 2557ข)

ระดับที่ 1 การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ (To Inform) เป็นระดับที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาครัฐจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานราชการ โดยหน่วยงานราชการมีหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ถูกต้อง ทันสมัย และประชาชนสามารถเข้าถึงได้รูปแบบการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ คือการให้ข้อมูลโดยผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การจัดทำสื่อ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ จัดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การตีพิมพ์ประกาศ และการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์การพหุชนสถานที่จริง การจัดกิจกรรมเปิดบ้าน (open houses) เป็นต้น

ระดับที่ 2 การปรึกษาหารือหรือการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน (To Consult) เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการหรือการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการอย่างอิสระและเป็นระบบ เพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานราชการและหน่วยงานราชการจะนำข้อเสนอแนะ ความคิดเห็น และประเด็นจากประชาชนไปเป็นแนวทางการปรับปรุงนโยบาย การตัดสินใจ และพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานในหน่วยงาน โดยจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็น การปรึกษาหารือ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

ระดับที่ 3 การให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทหรือเกี่ยวข้อง (To Involve) โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในกระบวนการกำหนดนโยบาย การวางแผนงานโครงการ และวิธีการทำงานโดยหน่วยงานราชการมีหน้าที่จัดระบบอำนวยความสะดวก ยอมรับการเสนอแนะ และการตัดสินใจร่วมกับภาคประชาชน การให้ประชาชนมีบทบาทโดยรวมเสนอแนะแนวทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ สร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ การมีส่วนร่วมระดับนี้มักดำเนินการในรูปแบบกรรมการที่มีตัวแทนภาคประชาชนเข้าร่วม เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ การปรึกษาหารือการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น

ระดับที่ 4 การสร้างความร่วมมือกับประชาชน (To Collaborate) โดยการให้กลุ่มประชาชนที่เป็นผู้แทนภาคสาธารณะเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทเป็นหุ้นส่วนหรือภาคีในการ

ดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานราชการในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีภาคประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

ระดับที่ 5 การเสริมอำนาจแก่ประชาชน (To Empower) โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทเต็มที่ในระดับสูงสุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจการบริหารงาน และดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อเข้ามาทดแทนการดำเนินงานของหน่วยงานราชการในการดำเนินการหรือปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับสูงสุดนี้เน้นให้ประชาชนเป็นเจ้าของดำเนินการกิจและภาครัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด เป็นต้น เห็นได้ว่าการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการอาจทำได้หลายระดับ หลายรูปแบบและหลายวิธี ซึ่งบางวิธีสามารถทำได้ง่าย ๆ แต่บางวิธีก็ต้องใช้เวลาซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ค่าใช้จ่าย และความจำเป็นในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไปด้วย

2.3.3 ลักษณะของหน่วยงานราชการและข้าราชการที่สนับสนุนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชน

หน่วยงานราชการและข้าราชการเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะจะคอยสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการบริหารและดำเนินงานของภาครัฐทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อที่จะตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ซึ่งหน่วยงานราชการและข้าราชการที่สนับสนุนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีลักษณะ ดังนี้ (สำนักประชาสัมพันธ์เขต 2. 2553)

2.3.3.1 ลักษณะของหน่วยงานราชการที่สนับสนุนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชน หน่วยงานราชการที่สนับสนุนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะเป็น

- 1) องค์กรที่ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เช่น ตู้ไปรษณีย์ เว็บไซต์
- 2) องค์กรที่มีการติดต่อสื่อสารสองทาง (Two ways communication) กับประชาชนอยู่ตลอดเวลาและเป็นการสื่อสารที่เปิดให้กับทุกคน

3) องค์กรที่มีการติดต่อสื่อสารทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการระหว่างองค์กรกับผู้มีส่วนได้เสียในภารกิจหรือโครงการที่กำลังทำอยู่

4) องค์กรที่มีการนำข้อคิดเห็นที่ได้รับจากประชาชนมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจ พร้อมอธิบายเหตุผลการไม่ปฏิบัติตามข้อคิดเห็นหรือคำแนะนำของประชาชน

5) องค์กรที่จัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในลักษณะทันทีที่ถูกต้อง จริงใจ และโปร่งใส เพื่อสร้างความเชื่อถือและไว้วางใจกับหน่วยงาน

6) องค์กรที่สร้างนโยบายและหลักการขององค์กรที่จะนำความเห็นดังกล่าวมาประกอบการตัดสินใจขององค์กร

2.3.3.2 ลักษณะของข้าราชการที่สนับสนุนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ข้าราชการที่สนับสนุนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมีหลักการและวิธีการทำงานที่เปิดระบบราชการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด โดยต้อง

1) มีการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ เพื่อส่วนรวมและประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง

2) เคารพในสิทธิเสรีภาพของประชาชน

3) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานอย่างเหมาะสม

4) มีความพร้อมรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้

5) มีการทำงานที่รวดเร็ว โปร่งใส มีกลไกการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการให้บริการที่ชัดเจน

6) สามารถปรับเปลี่ยนอุดมการณ์ที่ยึดติดกับระบบอุปถัมภ์ไปสู่ระบบคุณธรรม

2.3.4 กฎหมายที่สนับสนุนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ

ได้มีการกำหนดเป็นแนวทางและเจตนารมณ์ที่ชัดเจน เพื่อให้หน่วยงานราชการปรับการดำเนินการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ โดยให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการอย่างโปร่งใส สุจริต เปิดเผยข้อมูล และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดและตัดสินใจในนโยบายสาธารณะ รวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยในระดับ ซึ่งกรอบแนวคิดในการมีส่วนร่วมของประชาชนปรากฏอยู่ในกฎหมายหลายฉบับในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เช่น

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมโดยกำหนดให้มีกลไกในการเปิด

โอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของภาครัฐมากขึ้น เช่น ในหมวด 5 แผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 3 แผนนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินในมาตรา 78 (5) ได้กำหนดให้รัฐต้องจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นเพื่อให้การจัดทำและการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน และส่วนที่ 10 แผนนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในมาตรา 87 ได้กำหนดว่ารัฐต้องดำเนินการตามแผนนโยบายด้านการมีส่วนร่วมประชาชน โดยต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ อย่างครบวงจรเริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ และการติดตามตรวจสอบ

2) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 เป็นการนำแนวความคิดเกี่ยวกับการปรับระบบราชการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง โดยเฉพาะการนำเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาแปลงให้เป็นรูปแบบกฎหมายเพื่อให้เกิดผลใช้บังคับเป็นการถาวรโดยกำหนดให้การปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งหลักการนี้ได้ปรากฏในมาตรา 3/1 วรรค 3 ว่าในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งให้คำนึงถึงความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดเผยข้อมูล การติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ตามความเหมาะสมของแต่ละภารกิจ ซึ่งเป็นการกำหนดเจตนารมณ์ของการมุ่งพัฒนาระบบราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่สามารถวัดผลได้ รวมทั้งเป็นการกำหนดให้การปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งเป็นมาตรการสำคัญที่ส่งผลให้ส่วนราชการต่าง ๆ มีความตื่นตัวที่จะดำเนินการด้านนี้มากขึ้น

3) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 ได้กำหนดกลไกการบริหารราชการในเขตจังหวัดที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เช่น การจัดให้มีกลไกในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับชาติและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นในจังหวัด โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดให้มีการประชุม ปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างหัวหน้าส่วนราชการที่มีสถานที่ตั้งทำการอยู่ในจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาคหรือราชการบริหาร ส่วนกลางและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดในจังหวัด รวมทั้งผู้แทนภาคประชาสังคม และผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน

4) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เพื่อให้ส่วนราชการต่าง ๆ ยึดถือเป็นหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารราชการที่เป็นการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูประบบราชการที่ต้องการให้ระบบราชการเป็นไป

เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เป็นสำคัญ ในหมวดที่ 2 การบริหารราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน มาตรา 8 (3) จึงได้กำหนดให้ในการปฏิบัติภารกิจของส่วนราชการนั้น ก่อนเริ่มดำเนินการส่วนราชการต้องจัดให้มีการศึกษา วิเคราะห์ผลดี และผลเสียให้ครบถ้วนทุกด้าน กำหนดขั้นตอนการดำเนินการที่โปร่งใส มีกลไกตรวจสอบการดำเนินการในแต่ละขั้นตอน ในกรณีที่ภารกิจจะมีผลกระทบต่อประชาชนส่วนราชการต้องดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หรือชี้แจงทำความเข้าใจ เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงประโยชน์ที่ส่วนรวมจะได้รับจากภารกิจนั้น และมาตรา 8 (4) ให้เป็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะต้องคอยรับฟังความคิดเห็นและความพึงพอใจของสังคมโดยรวมและประชาชนผู้รับบริการ เพื่อปรับปรุงหรือเสนอแนะต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อให้มีการปรับปรุงวิธีปฏิบัติราชการให้เหมาะสม

เห็นได้ว่าจากเจตนารมณ์ของกฎหมายหลายฉบับที่มุ่งให้เกิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลทำให้แนวทางการขับเคลื่อนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนบังเกิดผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น กล่าวคือทุกส่วนราชการจะต้องปรับระบบการบริหารงานในส่วนราชการของตนให้เป็นระบบการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ให้ฝังรากเป็นวัฒนธรรมการปฏิบัติงานของราชการ โดยเริ่มจากการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน กระบวนทัศน์ของคนในหน่วยงานให้สามารถทำงานร่วมกับประชาชนในลักษณะหุ้นส่วน มีการทำงานในลักษณะเครือข่ายมีการออกกฎเกณฑ์และแนวทางการทำงานที่เป็นที่รับรู้และเข้าใจและกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำระดับสูงจำเป็นต้องริเริ่มในการกำหนดนโยบายว่าด้วยการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

2.3.5 แนวทางการพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการถือเป็นรูปแบบการบริหารราชการแนวใหม่สำหรับสังคมไทย และเพื่อให้เกิดการพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนที่บรรลุเป้าหมายจำเป็นต้องดำเนินการตามแนวทาง 2 ส่วน ดังนี้

2.3.5.1 การพัฒนาจากภายในภาคราชการ (Inside-out approach) โดยต้องดำเนินสร้างความรู้ ความเข้าใจกับทุกส่วนราชการและจะต้องมีการกำหนดนโยบายและแนวทางการทำงานที่ประสานเชื่อมโยงให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งในส่วนกลาง ส่วนจังหวัด เช่น การกำหนดนโยบายให้ทุกหน่วยงานในส่วนราชการจัดทำนโยบายและแนวทางการบริหารราชการแผ่นดินที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ชัดเจน รวมทั้งการพัฒนาสร้างความรู้ความเข้าใจและทักษะในการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมให้กับข้าราชการระดับต่าง ๆ มีการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม และมีการสรรหาหน่วยงานราชการที่มีวิธีการบริหารราชการ

แบบมีส่วนร่วมที่โดดเด่นเพื่อเป็นหน่วยงานตัวอย่างในการเผยแพร่แนวทางปฏิบัติที่ดีแก่หน่วยงานราชการอื่น ๆ ต่อไป

2.3.5.2 การพัฒนาจากภายนอกภาคราชการ (Outside-in approach) โดยการสร้างศักยภาพและโอกาส (Empowerment and enabling) ให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น การเผยแพร่ข้อมูล การพัฒนาความรู้ความเข้าใจ การเพิ่มขีดความสามารถ การเพิ่มโอกาสและช่องทางของภาคประชาชนที่จะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ โดยเฉพาะการพัฒนาบริการสาธารณะ การติดตามตรวจสอบและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การส่งเสริมการสร้างกระบวนการเรียนรู้และการได้รับข้อมูลข่าวสารของประชาชน การจัดทำหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้นำในการสร้างเวทีการมีส่วนร่วมในการบริหารระดับต่าง ๆ การจัดทำคู่มือการบริหารราชการที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบในวงกว้าง การสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในระดับจังหวัด เพื่อผลักดันการพัฒนาระบบราชการสู่การบริหารงานในระบบเปิดต่อไป

2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น

“การมีส่วนร่วมของประชาชน” ถือเป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญและจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย กฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกติกาสูงสุดของประเทศ สะท้อนเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน รวมถึงการปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐภายใต้แนวคิดการบริหารภาครัฐแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) และแนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนมีกฎหมายหลายฉบับประกันสิทธิของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมและกำหนดหน้าที่ของภาครัฐในการเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วม อาทิเช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548

นอกจากนั้น แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการยังกำหนดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหัวใจหรือเป็นองค์ประกอบที่ขาดมิได้ การปกครองท้องถิ่น คือการเปิดโอกาสให้ประชาชนปกครองตนเองหรือกำหนดวิถีชีวิตและอนาคตของชุมชนโดยคนในชุมชน

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งว่าได้มีการกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องเป็นตัวแทนของประชาชน ซึ่งมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านกระบวนการเลือกตั้ง อีกทั้งยังกำหนดให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนใน

การบริหารงานและตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายให้การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ตรงจุดแก้ปัญหาได้รวดเร็ว สร้างความโปร่งใส รวมทั้งเป็นวิธีการที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ความเป็นเจ้าของชุมชนและเสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่น ดังนั้น การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือเป็นรากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยนั่นเอง

(อรทัย ก๊กผล. 2552 : 3-5)

2.4.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคมและการเมือง ในอดีตการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยให้ความสำคัญกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หากแต่ในปัจจุบันสังคมให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยทางตรงและประชาธิปไตยที่ปกครองตนเองส่งผลให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนมีขอบเขตกว้างขวางขึ้น ดังนี้

ธีรศักดิ์ โฆษณคุณวุฒิ (2547 : 22) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ ความชำนาญ ร่วมกับวิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนการติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อรทัย ก๊กผล และ ปรัชญา ชีพเจริญรัตน์ (2547 : 4-5) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวคิดที่ชี้ให้เห็นถึงลักษณะของการที่ประชาชนจะเข้าไปร่วมกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระในด้านความคิด มีความรู้ความสามารถในการกระทำและความเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้น ๆ โดยที่การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด ดังนี้

1) เริ่มตั้งแต่เกิดจิตสำนึกในตนเองและถือเป็นภาระหน้าที่ของตน ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่

2) ร่วมคิดด้วยกันว่าอะไรที่เป็นปัญหาของชุมชน มีสาเหตุอย่างไร และจะจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเป้าหมายอย่างไร และควรที่จะจัดการปัญหาใดก่อนหลัง

3) ร่วมกันวางแผนงานการดำเนินงานว่าจะจัดกิจกรรมหรือโครงการอะไร จะแบ่งงานกันอย่างไร ใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใด จะจัดหางบประมาณมาจากที่ใด และใครจะเป็นผู้ดูแลรักษา

4) ร่วมดำเนินงาน ประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เต็มกำลังความรู้ความสามารถของตนเอง

5) ร่วมกันติดตามและประเมินผล ตลอดเวลาที่ทำงานร่วมกันประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบถึงปัญหา อุปสรรค และร่วมกันในการหาทางแก้ไขปัญหา เพื่อให้งานหรือภารกิจดังกล่าวสามารถสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย

6) ร่วมรับผลประโยชน์ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนแล้ว ย่อมที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจเป็นความสุขสบายความพอใจในสภาพของความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็ได้

อรรถ ก๊กผล (2552 : 17) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดให้ประชาชนเข้าไปร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ นโยบาย กระบวนการบริหารงานและการตัดสินใจของท้องถิ่น เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระทางความคิด มีความรู้ ความสามารถในการกระทำและมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้น ๆ

โกวิทย์ พวงงาม (2553) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง อำนาจในการตัดสินใจของบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรในการเข้าร่วมกระบวนการทำงานหนึ่งที่อาศัยความร่วมมือเพื่อกัน เพื่อสร้างพื้นที่ทั้งด้านการงานและจิตใจที่จะมุ่งไปสู่ความสำเร็จตามที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพความคิดระบบความเชื่อและความยึดมั่นถือมั่นภายในตัวตนของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์กร อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วย

ถวิลวดี บุรีกุล (2552) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย เป็นการวางพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาไปสู่การปกครองตนเองของท้องถิ่นได้ในอนาคต โดยเริ่มต้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่แต่ละคนมีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง และสนใจเป็นเรื่อง ๆ ไป และในประการสำคัญกิจกรรมเหล่านี้จะต้องสัมพันธ์กับปัญหาและความต้องการของประชาชน การมีส่วนร่วมจึงเป็นการจัดการเพิ่มความสามารถในการควบคุมทรัพยากร และระเบียบในองค์กรหรือในสภาพสังคมนั้น ๆ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมยังสามารถอธิบายได้ในหลายมิติ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในความหมายอย่างแคบ คือ การพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยสมัครใจ สำหรับโครงการสาธารณะต่าง ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ แต่ไม่ถึงขนาดที่ประชาชนจะเปลี่ยนแปลงหรือวิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาของโครงการ

2) การมีส่วนร่วมในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง การที่ประชาชนรู้สึกตื่นตัวต่อการรับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนาต่าง ๆ เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกิดจากการคิดริเริ่มของประชาชนในท้องถิ่น และในขณะเดียวกันรัฐก็สนับสนุนความคิดริเริ่มดังกล่าวนี้

3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยประชาชนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา และร่วมประเมินผลของโครงการของรัฐ

4) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชนเอง

5) การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีทั้งสิทธิ และหน้าที่ที่จะเข้าร่วมในการแก้ปัญหาของตนเอง มีความรับผิดชอบในการสำรวจปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนการระดมทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ ๆ จึงอาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้นำไปสู่การเกิดขึ้นขององค์กรใหม่ที่เรียกว่า “ชุมชน”

Erwin William (1976 : 138) ได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงกับประชาชน ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนแก้ไขร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

Frank lyrisk (1985 : 15-16) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมในมุมมองที่กว้างว่าเป็นการเข้าร่วมอย่างแท้จริงของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในทุกระดับและทุกรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และโดยเฉพาะในบริบทของกระบวนการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบแนวทางการมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวางในการเลือกการบริหารและการประเมินผลของแผนงานและโครงการต่าง ๆ ที่จะนำมาซึ่งการยกระดับความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น

กล่าวโดยสรุป ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ “กระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้ที่มีส่วนได้เสียมีโอกาสในการแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น เพื่อแสวงทางเลือกที่เหมาะสม และมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเอง ซึ่งนอกจากจะเป็นการช่วยให้การตัดสินใจในการเสนอนโยบาย และโครงการต่าง ๆ มีความรอบคอบขึ้น แล้วยังเป็นการควบคุมการบริหารงานของหน่วยงาน หรือท้องถิ่นให้มีความโปร่งใส (Transparency) สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนใน

ท้องถิ่นได้ (Responsiveness) และมีความรับผิดชอบ หรือสามารถที่จะตอบคำถามของประชาชนได้ด้วย (Accountability) ซึ่งเท่ากับเป็นการส่วนเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริงในท้องถิ่นด้วย

2.4.2. เหตุผลที่ประชาชนควรมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น

อรรถ ก๊กผล และ ปรัชญา ชีพเจริญรัตน์ (2547 : 8-10) ได้สรุปไว้ดังนี้

2.4.2.1 เหตุผลในเชิงหลักการ

ประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่ง ประชาชนเป็นพลเมือง (Citizen) มิใช่เป็นเพียงประชากร (Population) และในฐานะของพลเมือง ประชาชนย่อมมีสิทธิหน้าที่ในการร่วมกันกำหนดทิศทางของประเทศ หรือสังคมที่ตนเองอยู่ กล่าวคือ มีสิทธิในการกำหนดอนาคตของท้องถิ่นตนเองได้ว่าจะเป็นอย่างใด นอกจากนี้ในทางปฏิบัติประชาชนควรที่จะมีส่วนร่วม เพราะประชาชนเป็นผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นจะนั้นย่อมทราบและเข้าใจในปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้ดีกว่า หรืออีกนัยหนึ่ง คือ “ปัญหาของท้องถิ่นทางแก้ไขย่อมอยู่ที่ท้องถิ่น” (Local Problem, Local Solution) นอกจากนี้การพัฒนาหรือโครงการต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นจะสามารถดำเนินไปได้ในทิศทางที่ตอบสนองต่อพื้นที่มากกว่าการที่ไม่มีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่ และเป็นการสร้างความชอบธรรมและการยอมรับจากประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจจะช่วยให้ประชาชนยอมรับโครงการนั้น ๆ ทั้งยังเป็นกลไกในการลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนเป็นการสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกันระหว่างท้องถิ่นกับประชาชนที่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผลของแผนหรือโครงการดังกล่าวร่วมกัน

2.4.2.2 เหตุผลเพื่อการรองรับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

หัวใจสำคัญต่อความสำเร็จของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การให้ประชาชนหรือภาคประชาสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในรูปแบบของการสนับสนุนกิจกรรมและการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเสนอความคิดเห็น การตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เจ้าของพื้นที่หรือชุมชนของตนเองซึ่งจะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นคุณค่าและมีความตื่นตัวต่อกระบวนการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นซึ่งเท่ากับว่าเปิดโอกาสให้เขาเหล่านั้นสามารถเข้ามามีกำหนดชะตากรรมหรือชีวิตความเป็นอยู่ภายในชุมชนของตนเองได้มากขึ้น

2.4.2.3 เหตุผลเพื่อการป้องกันและตรวจสอบการบริหารงานและการจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด นอกจากนี้หน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะแก่ประชาชนเป็นเรื่องที่มีความ

เกี่ยวข้อง และสัมพันธ์กับประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง การเกิดขึ้นและเติบโตอย่างรวดเร็วขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสุขาภิบาลที่ทำการยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล และการเกิดขึ้นขององค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศซึ่งมีมากถึงเกือบ 7,000 แห่ง ยังไม่นับรวมองค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลต่าง ๆ แต่ภายใต้การเติบโตดังกล่าว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองก็ประสบกับปัญหาหลายด้าน ปัญหาหนึ่งที่สำคัญ คือปัญหาการบริหารงานที่ขาดความโปร่งใส และการทุจริตคอร์รัปชัน

2.4.3 เงื่อนไขการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น นอกจากจะเป็นเงื่อนไขหลักของระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมแล้ว ยังจะช่วยให้กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาและโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลเป็นไปด้วยความรอบคอบ ลดความขัดแย้งในสังคม และบังเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งแก่ชุมชนและประเทศชาติ ทั้งนี้ เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 3 ประการ คือ (ถวิลวดี บุรีกุล, 2551 : 23)

- 1) ต้องมีอิสรภาพ หมายถึง มีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ การถูกบังคับให้ร่วมไม่ว่าจะในรูปแบบใดไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม
- 2) ต้องมีความเสมอภาค ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมใดจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ
- 3) ต้องมีความสามารถ ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ หมายความว่า ในบางกิจกรรมแม้จะกำหนดว่าผู้เข้าร่วมมีเสรีภาพและเสมอภาค แต่กิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคมขึ้นอยู่กับความสนใจและประเด็นในการพิจารณา แต่มีเงื่อนไขพื้นฐานในการมีส่วนร่วมว่าประชาชนต้องมีอิสรภาพ ความเสมอภาค และความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้การมีส่วนร่วมต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย และต้องมีกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) จึงเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนโดยการให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติรวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

2.4.4 ขั้นตอนและระดับของการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนและระดับของการมีส่วนร่วม มีนักวิชาการหลายสาขาได้พยายามศึกษา จำแนกลักษณะพฤติกรรมการมีส่วนร่วมไว้หลายแบบ โดยใช้เกณฑ์ในการจำแนกแตกต่างกัน ดังนี้

2.4.4.1 การจำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วม

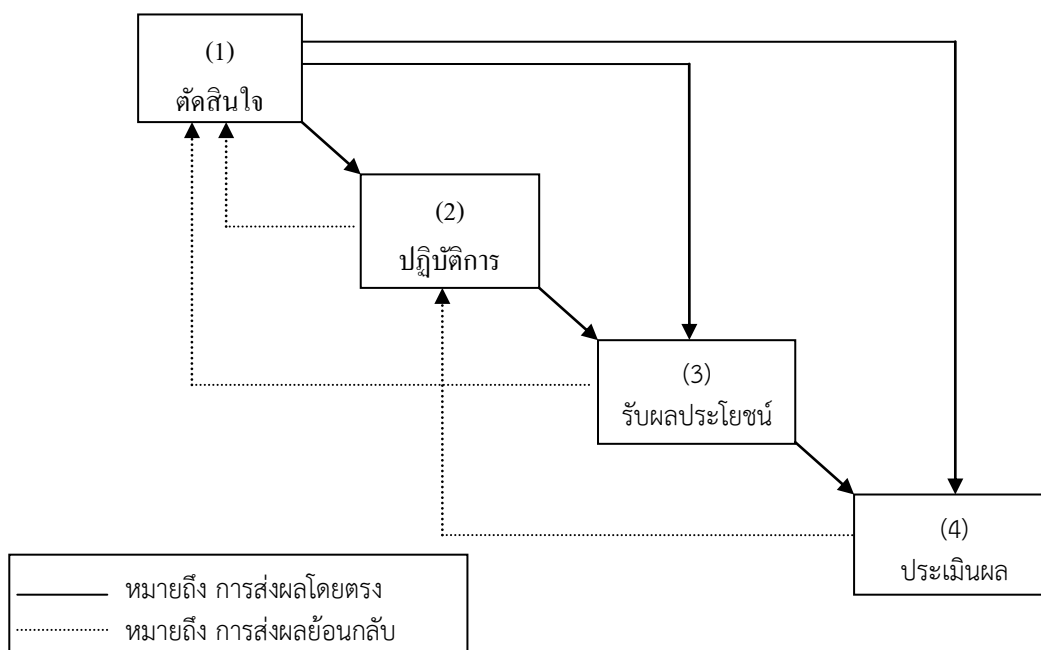
การจำแนกการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1977 อ้างถึงใน ชนวัฒน์ คำภีลานนท์, 2550 : 21 - 22) ได้อธิบายและวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วม สามารถจำแนกขั้นตอนหรือประเภทของการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ กล่าวคือ ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการ และการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการประสานขอความร่วมมือจะได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและประสานงาน การให้ความช่วยเหลือด้านแรงงาน หรือข้อมูล เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ทางด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ผลประโยชน์ทางด้านวัสดุ ผลประโยชน์ทางสังคม และผลประโยชน์ส่วนบุคคล ทั้งนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น จากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคม

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุม และการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป โดยที่การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต ก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

รูปที่ 2-1 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวคิดของ Cohen and Uphoff

จากรูปที่ 2-1 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่โคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1977) เสนอไว้แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นการตัดสินใจมีความสำคัญมาก สาเหตุว่าการตัดสินใจจะส่งผลต่อการปฏิบัติการและการปฏิบัติการจึงมีผลต่อไปยังการรับผลประโยชน์และการประเมินผลในขณะเดียวกัน เพราะฉะนั้นการตัดสินใจจะมีผลโดยตรงต่อการรับผลประโยชน์และการประเมินผลด้วย

อคิน รพีพัฒน์ ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้ประชาชนได้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ที่จะทำทุกอย่างซึ่งไม่ใช่การกำหนดจากภายนอกแล้วให้ประชาชนเข้ามาร่วม หากแต่ทุกอย่างจะต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคิดเอง ซึ่งอาจแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา : ขั้นตอนนี้เป็นส่วนแรกที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าชาวบ้านยังไม่สามารถเข้าใจปัญหาและค้นหาสาเหตุของปัญหาด้วยตนเองได้ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ตามมาก็ไร้ประโยชน์ เพราะจะขาดความเข้าใจและมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนั้น แต่อาจมองปัญหาไม่ได้เด่นชัด เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาจึงเสมือนกระจกเงาผู้คอยสะท้อนภาพให้ชุมชนมองเห็นและวิเคราะห์ปัญหาได้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม : การวางแผนการดำเนินกิจกรรม เป็นขั้นตอนต่อไปที่ขาดไม่ได้หากเจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาต้องการเพียงแค่ผลงานการพัฒนาให้เสร็จสิ้นโดยจับไว้ก็จะดำเนินการวางแผนงานด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการ

วางแผน จะช่วยให้ชุมชนเข้าใจปัญหาพัฒนาประสิทธิภาพของตนเอง และสามารถวางแผนได้ด้วยตนเองในที่สุด

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน : ชุมชนมีทรัพยากรที่สามารถลงทุนและปฏิบัติงานได้ เพราะจากประสิทธิภาพการทำงานในชนบทอย่างน้อยก็มีแรงงานของตนเองเป็นขั้นต่ำสุดที่จะเข้าร่วมได้และในหลาย ๆ แห่ง ก็สามารถที่จะร่วมลงทุนในกิจกรรมหลายประเภทได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชุมชนรู้จักคิดค้นทุนให้กับตนเองในการดำเนินงานและจะระมัดระวังรักษากิจกรรมที่สร้างขึ้น เพราะจะมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของซึ่งต่างไปจากสภาพการลงทุนและการปฏิบัติงานทั้งหมดมาจากปัจจัยภายนอกจะมีอะไรเสียหายก็ไม่เดือดร้อนมากนัก และการบำรุงรักษาก็จะไม่เกิดขึ้นเพราะรู้สึกไม่ใช่ชุมชน นอกจากนั้นการร่วมปฏิบัติงานด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด และเมื่อเห็นประโยชน์ก็สามารถจะดำเนินกิจกรรมชนิดนั้นด้วยตนเองต่อไปได้

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน : ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งอีกเหมือนกัน เพราะถ้าหากการติดตามและการประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนแต่เป็นการดำเนินการโดยบุคคลภายนอก ชุมชนก็ไม่สามารถทราบว่าการที่ตนไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์อย่างไรหรือไม่ ถึงแม้ว่าจะมีผู้ได้แย้งว่าการประเมินที่เที่ยงธรรมที่สุดน่าจะมาจากบุคคลภายนอกที่ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมนั้น ๆ แต่ถ้าคิดถึงจุดมุ่งหมายของการพัฒนาที่มุ่งจะพัฒนาคน การคำนึงถึงแต่ความเที่ยงธรรมอาจจะไร้ประโยชน์ การผสมผสานระหว่างคนภายนอกกับชุมชนน่าจะเกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์มากกว่า เพราะนอกจากจะเป็นการประเมินแล้ว ยังแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในกระบวนการประเมินและเป็นการเผยแพร่กิจกรรมออกไปสู่ชุมชนอื่น ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่นำเสนอข้างต้นนั้น จะเห็นว่าแนวคิดของ โคเฮนและอัสฮอฟ เป็นแนวคิดที่เป็นระบบมากที่สุด ส่วนแนวคิดของ อคิน รพีพัฒน์ นั้น เป็นแนวคิดที่ได้จากประสบการณ์ภาคปฏิบัติในประเทศไทย และมีความสอดคล้องกับบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของไทย ดังนั้น เมื่อผสมผสานแนวคิดเชิงทฤษฎีของ โคเฮน และอัสฮอฟ เข้ากับแนวคิดภาคปฏิบัติของ อคิน รพีพัฒน์ (2547 : 49) แล้วสามารถจำแนกประเภทการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนาเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มในขั้นริเริ่มโครงการ: เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนโครงการพัฒนา: เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน กำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ: เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ ร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือโดยการบริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้น

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา: เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากโครงการ หรือมีส่วนในการรับผลเสียที่อาจเกิดจากโครงการ ซึ่งผลประโยชน์หรือผลเสียนี้อาจเป็นด้านกายภาพหรือด้านจิตใจที่มีผลต่อสังคมหรือบุคคลก็ได้

ขั้นที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการพัฒนา: เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่า โครงการพัฒนาที่พวกเขาดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย (Formative evaluation) ซึ่งเป็นกาประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำกันเป็นระยะๆ หรือการประเมินผลรวม (Summative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอดของโครงการทั้งหมด

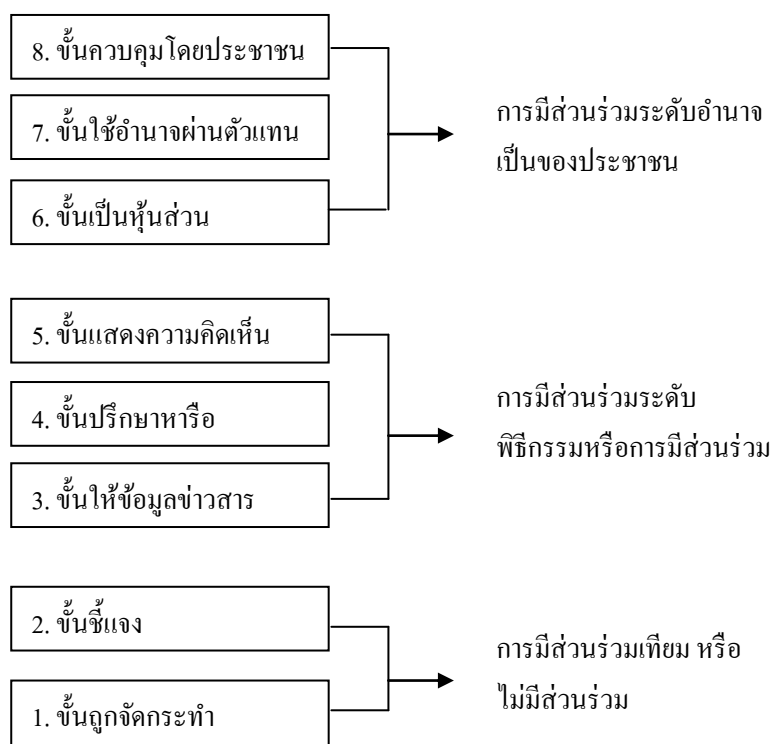
2.4.4.2 ระดับของการมีส่วนร่วม

การแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมสามารถแยกได้ตามระดับความเข้มของการมีส่วนร่วมตามแนวคิดสมาคมสาธารณสุขของอเมริกา ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมนั้นไม่ได้มีความแปรเปลี่ยนเฉพาะชนิด (Kinds) และปริมาณของกิจกรรมที่กระทำเท่านั้น แต่ยังมีความแปรเปลี่ยนในระดับความเข้ม (Degree) ในการเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการริเริ่มและวางแผนกิจกรรม ดังนั้น พิสัยของการมีส่วนร่วมอาจจะมีตั้งแต่ระดับการยอมรับบริการที่จัดไว้ให้แล้วไปจนถึงการรวมกลุ่มเพื่อตัดสินใจและริเริ่มโครงการพัฒนาเอง ซึ่งระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม หรือระดับการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของสมาคมสาธารณสุขของอเมริกานั้น อาจจำแนกได้ 3 ระดับ คือ

(1) ระดับการตัดสินใจ (Decision making) ในระดับนี้ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดการกับกิจกรรมการพัฒนาด้วยตัวของเขาเอง (Level of responsibility by themselves)

(2) ระดับการร่วมมือ (Cooperation) ในระดับนี้ประชาชนจะให้ความร่วมมือต่อแผนงานที่ริเริ่มโดยหน่วยงานภายนอก ซึ่งอาจต้องการความเสียสละจากประชาชนในด้านเวลา ทรัพย์สิน และแรงงาน เพื่อช่วยให้โครงการประสบผลสำเร็จ การมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมในระดับที่ยอมรับได้ (Acceptable level of participation)

(3) ระดับการใช้ประโยชน์ (Utilization) ในระดับนี้ประชาชนจะยอมรับและใช้ประโยชน์จากบริการที่ได้วางโครงการไว้ให้เป็นการมีส่วนร่วมในระดับการยอมรับบริการเท่านั้น ส่วนความคิดของอาร์นสไตน์ (Arnstein) นั้น เห็นว่าการมีส่วนร่วมมีลักษณะเป็นรูปของบันไดการมีส่วนร่วม (Participation ladder) 8 ขั้น ดังต่อไปนี้

รูปที่ 2-2 บันไดของการมีส่วนร่วม 8 ขั้นของอาร์นสไตน์

ที่มา : ธีระพงษ์ แก้วหาญ (2543 : 154)

ในขั้นต่ำของบันได คือ ขั้นถูกจัดกระทำและขั้นที่สองคือ ขั้นชี้แจงนั้น เรียกว่า การมีส่วนร่วมเทียมหรือไม่มีส่วนร่วม เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าไม่ถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงในการตัดสินใจ ในกรณีนี้จะมีกลุ่มบุคคลจำนวนน้อยที่อยู่ในอำนาจเท่านั้น ทำหน้าที่ตัดสินใจโดยไม่มีการพูดถึงเนื้อหา วิธีการของการตัดสินใจหรือตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ของผู้มีอำนาจตัดสินใจนั้น

ขั้นที่สอง สร้างขึ้นมาเพื่อที่จะทดแทนการมีส่วนร่วมที่แท้จริง วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของสองขั้นนี้ไม่ใช่เป็นการทำให้ประชาชนเข้าถึงการมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือควบคุมโครงการ แต่จะช่วยให้ผู้กุมอำนาจอยู่ดำเนินการให้การศึกษา (Educate) หรือการชี้แจงแก่ผู้ที่เข้าร่วม

ขั้นที่สาม ถึง ห้า ก้าวหน้าถึงระดับที่เรียกว่า การมีส่วนร่วมแบบพิธีกรรมหรือ การมีส่วนร่วมบางส่วน โดยขั้นที่สาม ขั้นให้ข้อมูลข่าวสาร และขั้นที่สี่ ขั้นปรึกษาหารือ นั้น ความเห็นหรือข้อคิดของประชาชนได้รับการรับฟังจากผู้กุมอำนาจอยู่มากขึ้น แต่ภายใต้เงื่อนไขเหล่านี้พวกเขาไม่มีอำนาจที่จะรับประกันได้ว่าความคิดเป็นของพวกเขาจะได้รับการเอาใจใส่จากผู้มีอำนาจเดิม เมื่อการมีส่วนร่วมถูกจำกัดอยู่ที่ระดับเหล่านี้ จึงไม่มีทางที่จะทำการเปลี่ยนแปลงสภาพตามข้อเรียกร้องของผู้มีส่วนร่วมบางส่วนนี้ คือ ขอมให้คนไร้อำนาจ (Have-nots) ให้คำแนะนำได้ แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งสิทธิในการตัดสินใจของผู้มีอำนาจต่อไป

ขั้นที่หก ขึ้นเป็นหุ้นส่วนเป็นบันไดลำดับสูงขึ้นไปเป็นระดับที่เรียกว่า อำนาจเป็นของประชาชน ซึ่งเพิ่มระดับของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้น ประชาชนสามารถเข้าร่วมในการเจรจาเพื่อผลได้ผลเสีย (Trade-offs) กับผู้มีอำนาจดั้งเดิม

ขั้นที่เจ็ด ขึ้นใช้อำนาจผ่านตัวแทน

ขั้นที่แปด ขึ้นควบคุมโดยประชาชน เป็นการใช้อำนาจตัดสินใจของประชาชนโดยผ่านตัวแทนหรือประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจนั่นเอง

แนวคิดการมีส่วนร่วมของอาร์นสไตน์นี้ มองความเข้มของการมีส่วนร่วมในแง่ของการมีอำนาจในการตัดสินใจของประชาชน ซึ่งมีพิสัยของความเข้มตั้งแต่การไม่มีอำนาจในการตัดสินใจเลยไปจนถึงการมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเต็มที่

International Association for Public Participation (IAP 2) (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และ คณะ. 2552 : 83-84) ได้จำแนกระดับการมีส่วนร่วมโดยอาศัยสิทธิในการมีส่วนร่วมเป็นเกณฑ์ ซึ่งแบ่งเป็น 5 ขั้น โดยแต่ละขั้นจะเรียงลำดับจากการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดไปถึงระดับน้อยที่สุด ดังนี้

เพิ่มระดับหรือบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชน

ขั้นข้อมูลข่าวสาร (Inform)	ขั้นรับฟังความคิดเห็น (Consult)	ขั้นเข้ามามีบทบาท (Involve)	ขั้นสร้างความร่วมมือ (Collaborate)	ขั้นเสริมอำนาจ (Empower)
เป้าหมาย				
เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน และเสริมสร้างความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางเลือก และทางแก้ไข	เพื่อได้รับข้อมูล และความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับสภาพปัญหา ทางเลือก และแนวทางแก้ไข	เพื่อร่วมทำงานกับประชาชน เพื่อสร้างความมั่นใจกับประชาชนว่าความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน จะได้รับการพิจารณา	เพื่อเป็นหุ้นส่วนกับประชาชนในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ ตั้งแต่การระบุปัญหา พัฒนาทางเลือก และแนวทางแก้ไข	เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ
สัญญาต่อประชาชน				
เราจะทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร	เราจะให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน รับฟังความคิดเห็น รวมทั้งตระหนักถึงข้อมูลและความคิดเห็นจากประชาชนในการตัดสินใจ	เราจะทำงานกับประชาชน เพื่อให้ความคิดเห็นและข้อมูลจากประชาชนสะท้อนในทางเลือก	เราจะร่วมงานกับประชาชน เพื่อได้ข้อเสนอแนะ และความคิดใหม่ รวมทั้งนำข้อเสนอแนะของประชาชนมาเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้	เราจะปฏิบัติสิ่งที่ประชาชนตัดสินใจ
ตัวอย่างเทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชน				
- การประชาสัมพันธ์ - จัดทำรายงานผลงานประจำปี - จดหมายข่าว	- การลงพื้นที่ชุมชนของเทศบาล - การประเมินผลการดำเนินงาน	- ศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์เทศบาลโดยตัวแทนชุมชน	- คณะกรรมการร่วมเอกชน-ท้องถิ่นด้านภาษี - คณะกรรมการพัฒนา	- การแก้ไขความขัดแย้งโดยประชาคม - สภาพเมือง

รูปที่ 2-3 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนของ IAP2 และตัวอย่างเทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชน

ที่มา ปรับปรุงจาก Public Participation Spectrum พัฒนาโดยสมาคมนานาชาติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (International Association for Public Participation)

จากภาพที่ 2-3 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนของ IAP2 และตัวอย่างเทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชนอธิบายได้ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในระดับให้อำนาจกับประชาชน ซึ่งประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ ส่วนรัฐดำเนินการตามการตัดสินใจนั้นหรือมีหน้าที่ประสานงาน จัดหาข้อมูล สร้างความเข้าใจแก่ประชาชนและนำเสนอทางเลือกเพื่อการตัดสินใจ เช่น การที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการลงประชามติ ซึ่งโดยส่วนมากการลงประชามติจะเป็นเรื่องที่มีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน

2) การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ เป็นการให้บทบาทประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันทำงาน และตัดสินใจในระดับค่อนข้างสูง

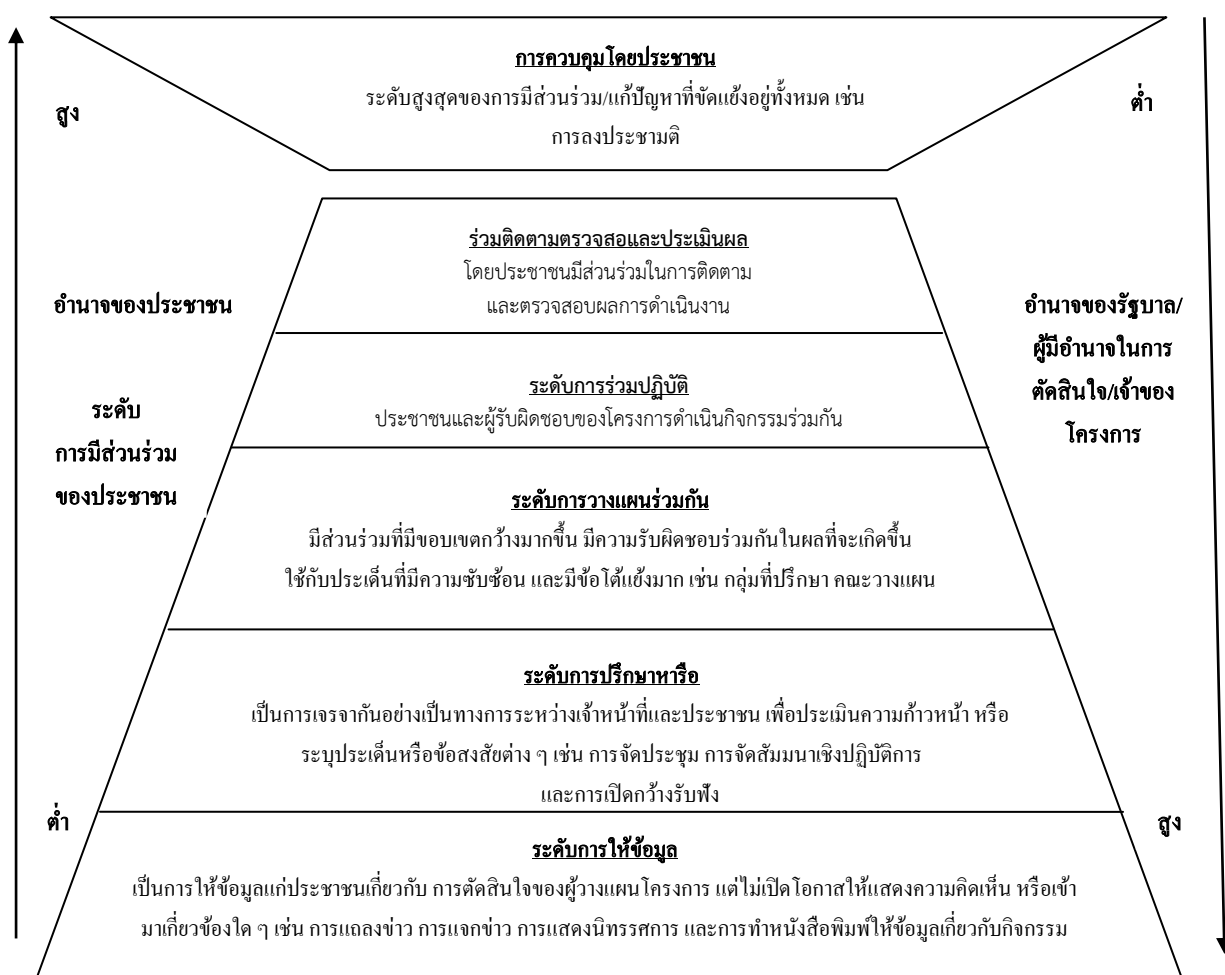
3) การมีส่วนร่วมในระดับการเข้ามามีบทบาท คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทำงานตลอดกระบวนการตัดสินใจ มีการแลกเปลี่ยนความเห็น ข้อมูลระหว่างรัฐกับประชาชนอย่างจริงจังและมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

4) การมีส่วนร่วมในระดับหารือ เป็นลักษณะการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้สึก ความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจ ดังนั้น ประชาชนจึงมีบทบาทในการให้เฉพาะข้อมูลเท่านั้น ส่วนการตัดสินใจเป็นของหน่วยงานทางภาครัฐ ยกตัวอย่างการมีส่วนร่วมระดับหารือ เช่น การสำรวจความคิดเห็น การประชุมสาธารณะ เป็นต้น

5) การมีส่วนร่วมในระดับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นระดับต่ำที่สุดในการมีส่วนร่วม บทบาทของประชาชนจะน้อยมาก เพราะรัฐจะเป็นเพียงผู้ให้ข้อมูลกับประชาชนเพียงด้านเดียว และประชาชนไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น เช่น การจัดทำป้าย การแจกวารสาร แต่อย่างไรก็ตามการทราบข้อมูลข่าวสารก็มีความจำเป็นต่อการมีส่วนร่วมในระดับที่สูงขึ้น เพราะถ้าประชาชนไม่ทราบข้อมูลที่ครบถ้วน การตัดสินใจที่สมเหตุสมผลคงไม่เกิดขึ้น

ดังนั้น จึงสามารถกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายระดับ การเลือกรูปแบบและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงมีความสำคัญเพราะจะเป็นตัวชี้วัดการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด และเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเมินว่าตนมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับใด ทั้งนี้ เพื่อที่จะพัฒนาสู่การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นคนสู่ระดับที่สูงขึ้น ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย พบว่ามีทุกระดับ แต่ระดับที่พบมาก คือการมีส่วนร่วมในระดับข่าวสารและการมีส่วนร่วมในระดับหารือ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีอยู่ แต่ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวในระดับน้อย

ถวิลวดี บุรีกุล (2551 : 35-40) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายระดับ โดยวิธีการแบ่งระดับขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ การแบ่งระดับขึ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้จากระดับต่ำสุดไปหาระดับสูงสุด โดยแบ่งออกเป็น 7 ระดับ และจำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละระดับจะเป็นปฏิภาคกับระดับของการมีส่วนร่วม กล่าวคือถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ดังนี้

รูปที่ 2-4 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ที่มา: คัดแปลงจาก Arnstein (1969), Burikul (2009), Petts (1999) และ Sinclair & Diduck (1995)

จากรูปที่ 2-4 จะสังเกตได้ว่าการแบ่งระดับการมีส่วนร่วมนั้นในแต่ละระดับมีนัยของการกระจายอำนาจของภาครัฐที่มีต่อภาคประชาชนบทบาทของประชาชนจะเพิ่มขึ้นตามระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้น นอกจากนี้การที่ประชาชนจะสามารถมีส่วนร่วมในระดับที่สูงขึ้นได้นั้น จะต้องมีการมีส่วนร่วมในระดับล่างอย่างเหมาะสมก่อน เนื่องจากหากประชาชนไม่ได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วน สมบูรณ์แล้ว ประชาชนย่อมไม่สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างครอบคลุมในการแสดงความคิดเห็น การร่วมปรึกษาหารือ การร่วมตัดสินใจติดตามและตรวจสอบ (Bureekul, 2009) ตลอดจนการปฏิบัติตามนโยบายหรือดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพได้

จินตวิรี เกษมสุข (2554) ได้กล่าวว่า การที่ประชาชนภายในพื้นที่มีการรวมกลุ่มในรูปของประชาคมหรือชุมชน ซึ่งเป็นแนวคิดที่สนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา ซึ่งการแก้ปัญหานั้นจำเป็นต้องมีความร่วมมือทำพร้อม ๆ กันในทุกระดับ ต้องระดมทุกองค์ประกอบในสังคมโดยเฉพาะชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง รูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไป สามารถสรุปได้เป็น 4 รูปแบบ คือ

1) การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2) การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงการและกิจกรรมมากขึ้น

3) การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชน และฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมและผู้มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการหรือกิจกรรมนั้นได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ และค้นหาเหตุผลในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้น ซึ่งมีหลายรูปแบบ ได้แก่

3.1 การประชุมในระดับชุมชน (Community Meeting) โดยจัดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมจะต้องส่งตัวแทนเข้าร่วม เพื่ออธิบายให้ที่ประชุมทราบถึงลักษณะโครงการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและตอบข้อซักถาม

3.2 การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ (Technical Hearing) สำหรับโครงการที่มีข้อโต้แย้งในเชิงวิชาการจำเป็นจะต้องเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาจากภายนอกมาช่วยอธิบายและให้ความเห็นต่อโครงการซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมต้องได้รับทราบผลดังกล่าวด้วย

3.3 การประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผยไม่มีการปิดบังทั้งฝ่ายเจ้าของโครงการและฝ่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการ ซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับ มีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจน และแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบทั่วกัน

4) การร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งประชาชนจะมีบทบาทในการตัดสินใจได้เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการที่เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่

องค์การอนามัยโลก (WHO and UNICEF, 1978: 41) ได้เสนอกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) การวางแผน ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดอันดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีติดตามประเมินผล และประการสำคัญ คือต้องตัดสินใจด้วยตัวเอง

2) การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการและบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรร ควบคุมทางการเงิน

3) การใช้ประโยชน์ ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม

4) การได้รับประโยชน์ ประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่ที่เท่าเทียมกันซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม หรือในรูปวัตถุก็ได้

2.4.5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หลักการมีส่วนร่วมถือเป็นหลักการที่มีความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจในการเลือกที่จะทำสิ่งใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการตรวจสอบและประเมินผลงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสุดท้ายประชาชนมีสิทธิ อำนาจในการถอดถอนผู้บริหารหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ, 2552 : 88-91)

2.4.5.1 หลักการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

“แผนพัฒนาท้องถิ่น” หมายถึง แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละแห่ง เช่น แผนพัฒนาตำบลห้าปี แผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลประจำปี

“การทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน” คือ การที่ประชาชนในท้องถิ่นหรือชุมชนนั้น ๆ สามารถเข้าไปมีบทบาท อำนาจในการตัดสินใจหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลได้ เนื่องจากแผนพัฒนาเป็นเครื่องมือชี้ทิศทางในการพัฒนาท้องถิ่นและเป็นตัวกำหนดแนวทางในการจัดสรรทรัพยากร รวมทั้งงบประมาณเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและกำหนดจัดทำแผนพัฒนาโดยการร่วมเสนอปัญหาความต้องการและร่วมเสนอโครงการ/กิจกรรม เพื่อการพัฒนาในรูปแบบกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติสามารถดำเนินการได้หลายวิธี เช่น การจัดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเอง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอุดหนุนงบประมาณให้หน่วยงานอื่นเป็นผู้ดำเนินการให้ หรือการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับประชาชนเป็นผู้ดำเนินงาน

2.4.5.2 การมีส่วนร่วมในการจัดซื้อ-จัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดซื้อ-จัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นับเป็นช่องทางที่สำคัญที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันได้ง่าย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นเจ้าของเงินภาษีอากร ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดซื้อ-จัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

การจัดซื้อ-จัดจ้างแต่ละครั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายได้เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ เช่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2518 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลต้องแต่งตั้งผู้แทนชุมชนร่วมเป็นกรรมการในการจัดซื้อ-จัดจ้าง และมีส่วนร่วมในการตรวจรับงานให้เกิดความถูกต้อง โปร่งใสและเป็นธรรม เพราะฉะนั้นประชาชนในท้องถิ่นจึงควรที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ และตรวจสอบอย่างจริงจัง

2.4.5.3 ประชาชนมีสิทธิเข้าร่วมประชุมสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประชาชนสามารถที่จะได้รับทราบในข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่

- 1) ข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีและข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
- 2) มติการประชุมของคณะกรรมการบริหารที่มีผลกระทบต่อผลได้เสียของประชาชน
- 3) มติของสภาที่ผ่านการรับรองแล้ว โดยเฉพาะมติที่กระทบต่อสิทธิหน้าที่รวมทั้งผลได้ผลเสียแก่ประชาชน รวมทั้งมติอื่น ๆ ที่ประชาชนควรทราบ

4) วาระการประชุมของสภา ที่จะต้องปิดประกาศให้ประชาชนทราบล่วงหน้า เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีความสนใจเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมสภา ซึ่งสภาจะต้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

5) ข้อบังคับท้องถิ่น กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งข่าวสารราชการที่ประชาชนควรรู้ และประชาชนต้องปฏิบัติ

6) ขั้นตอนการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งเงื่อนไขการติดต่อกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การชำระภาษีต่าง ๆ การขออนุญาตก่อสร้างอาคาร เป็นต้น

7) ผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการต่าง ๆ ควรแจ้งให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบเพื่อที่จะได้ติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานได้

8) เอกสารจัดซื้อ-จัดจ้าง โดยเฉพาะผลการสอบราคาหรือประกวดราคา ควรเปิดเผยให้ประชาชนรู้ จะทำให้ประชาชนได้ตรวจสอบและเกิดความมั่นใจ

9) ข้อมูลด้านการเงิน-การคลัง ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นตัวชี้ถึงความสำเร็จขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรที่จะได้เปิดเผยเป็นระยะ ๆ

10) ข้อมูลอื่น ๆ ที่เห็นว่าควรเปิดเผยและเป็นประโยชน์แก่ประชาชน

2.4.5.4 การมีส่วนร่วมในการจ่ายภาษีของประชาชนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภาษีอากรถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้ในการบริหารท้องถิ่น รายได้ส่วนใหญ่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่นำมาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น นอกเหนือจากเงินอุดหนุนที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาลกลางแล้ว เงินภาษีอากรของประชาชนในท้องถิ่นเองถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการที่จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถที่จะบริหารจัดการ และจัดทำโครงการพัฒนาสาธารณะต่าง ๆ ให้แก่ท้องถิ่นได้ จึงกล่าวได้ว่าการเสียภาษีของประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองทางหนึ่ง และเป็นหน้าที่สำคัญของประชาชนในท้องถิ่นทุกคนที่ต้องเสียภาษีให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสียภาษีอากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างให้ประชาชนเกิดความรัก ความผูกพันกับท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น เพราะประชาชนจะรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของในท้องถิ่น

2.4.6 ปัจจัยในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น

2.4.6.1 คุณค่าและจิตสำนึกสาธารณะ

ในที่นี้หมายถึง สำนึกดีงามเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งคุณค่าและจิตสำนึกสาธารณะสำคัญที่เอื้อต่อปัจจัยในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นได้แก่

1) คุณค่าและจิตสำนึกในเรื่องของความเป็นพลเมือง (Sense of Citizenship) เมื่อประชาชนมีจิตสำนึกในเรื่องของความเป็นพลเมืองแล้วจะทำให้ประชาชนตระหนักในความสำคัญของสิทธิและหน้าที่ที่พลเมืองพึงมีต่อท้องถิ่น

2) คุณค่าและจิตสำนึกในเรื่องของความเป็นเจ้าของร่วมกันของประชาชนในท้องถิ่น (Sense of Ownership) เมื่อประชาชนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น ก็จะทำให้เกิดความผูกพัน มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.4.6.2 กระบวนการและช่องทางในการมีส่วนร่วมของประชาชน

หมายถึงกระบวนการและวิธีการตลอดจนสิทธิต่าง ๆ ที่สำคัญในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้สิทธิของประชาชนที่สำคัญ ๆ ที่เป็นปัจจัยในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ได้แก่

- 1) สิทธิในการร่วมรับรู้ (Right to know)
- 2) สิทธิในการร่วมคิดเห็น (Right to heard)
- 3) สิทธิในเรื่องของการร่วมปฏิบัติ (Right to perform)
- 4) สิทธิในการตรวจสอบ (Right to check)

2.4.6.3 การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร (Access to information)

การแสดงให้เห็นประชาชนได้รับทราบถึงข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน ตลอดจนมีช่องทางที่เท่าเทียมกันของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ที่มีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนจะทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจและไว้วางใจในกระบวนการและเข้าร่วมในการตัดสินใจในแผนงานและโครงการนั้น ๆ ได้อย่างรอบด้านและมีประสิทธิภาพ

2.4.7 สภาพปัญหาของการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

จากการศึกษาถึงสภาพการณ์ด้านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน พบว่า มีประเด็นปัญหาสำคัญต่อการพิจารณาใน 3 ประการ ได้แก่

2.4.7.1 ปัญหาประชาชนมีส่วนร่วมแต่เพียงในรูปแบบ

จากการศึกษา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถูกกำหนดให้มีช่องทางเข้ามามีส่วนร่วมมากมายหลายช่องทางและหลายรูปแบบ แต่การมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าวเป็นเพียงการมีส่วนร่วมในเชิงรูปแบบเท่านั้น ซึ่งการมีส่วนร่วมในเชิงรูปแบบนี้สามารถแบ่งพิจารณาได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

- 1) การมีส่วนร่วมในเชิงรูปแบบโดยการถูกระดมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มามีส่วนร่วม กล่าวคือเข้ามามีส่วนร่วมแบบขอไปที เข้ามามีส่วนร่วมด้วยความเกรงใจ
- 2) การเข้ามามีส่วนร่วมโดยไม่เข้าใจในแนวทางปฏิบัติในการมีส่วนร่วม เช่น การเข้าเป็นคณะกรรมการตรวจรับการจัดซื้อจัดจ้าง โดยไม่เข้าใจว่าวิธีการตรวจรับการจัดซื้อจัดจ้างดังกล่าวต้องดำเนินการอย่างไร ไม่มีความรู้เกี่ยวกับพัสดุที่ตรวจรับ

2.4.7.2 ปัญหาประชาชนยังไม่เข้าใจและขาดรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ทำให้ประชาชนเกิดความเป็นพลเมือง (Citizenship)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในปัจจุบันโดยมากเป็นการมีส่วนร่วมแบบการรับทราบการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Inform) ซึ่งนับว่าเป็นการมีส่วนร่วมในระดับที่ต่ำเกือบจะที่สุด การมีส่วนร่วมที่แท้จริงนั้นประชาชนต้องมีความสนใจและมีส่วนในการร่วมรับผิดชอบในการตัดสินใจตั้งแต่ การร่วมกระบวนการวางแผน ร่วมการดำเนินกิจกรรม ร่วมใช้ประโยชน์จากกิจกรรม และร่วมได้รับประโยชน์จากกิจกรรม ซึ่งรูปแบบการการมีส่วนร่วมในปัจจุบันยังไม่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่แท้จริงในฐานะพลเมือง (Citizenship)

2.4.7.3 ปัญหาจากมาตรการทางกฎหมายที่ไม่เกื้อหนุนต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

มาตรการทางกฎหมายในการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในปัจจุบันยังมีช่องโหว่หรืออุปสรรคที่ยากจะทำให้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเกิดขึ้นได้จริง เช่น กรณีการเข้าชื่อเสนอร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ยังมีความยุ่งยากและไม่เหมาะกับการปฏิบัติสำหรับประชาชนในระดับท้องถิ่น เช่น ต้องมีร่างข้อบัญญัติ ต้องมีการแสดงสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนที่เข้าชื่อ เป็นต้น

นอกจากนี้ กระบวนการในการพิจารณาร่างข้อบัญญัติของสภาท้องถิ่นที่เสนอโดยประชาชนไม่มีหลักเกณฑ์การพิจารณาที่แน่นอน สภาท้องถิ่นสามารถไม่รับหลักการร่างข้อบัญญัติดังกล่าวโดยไม่จำเป็นต้องชี้แจงว่าเหตุใดจึงไม่รับหลักการ เป็นต้น ในกรณีของการ

ลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ก็เช่นเดียวกัน กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่ยู่ยาก และประชาชนในระดับท้องถิ่นยากที่จะดำเนินการได้ส่งผลให้ประชาชนเกิดความท้อถอยที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในช่องทางที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ การนำรูปแบบการมีส่วนร่วมในช่องทางนี้จึงเกิดขึ้นน้อย นอกจากนี้ หลักเกณฑ์หรือข้อหาที่จะใช้ในการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นก็ไม่ชัดเจน ส่งผลให้ฝ่ายที่แพ้การเลือกตั้งมักใช้ช่องทางตามกฎหมายฉบับนี้เป็นเครื่องมือทางการเมืองในการกลั่นแกล้งฝ่ายที่ชนะการเลือกตั้ง

2.4.7.4 ปัญหาการเมืองการที่ทำงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีจำนวนมากในเชิงปริมาณแต่ขาดคุณภาพ

โดยเราจะพบว่าคนในระดับตำบลหมู่บ้านล้วนแล้วแต่มีตำแหน่ง หน้าที่ ในการทำงานในระดับหมู่บ้าน บางหมู่บ้านชาวบ้านเป็นกรรมการมากจนจำไม่ได้ว่าจะมาประชุมเรื่องอะไร ซึ่งจริง ๆ แล้วการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเป็นเรื่องของมิติด้านคุณภาพของการศึกษาของประชาชนและจิตสำนึกของการมีส่วนร่วมมากกว่ามิติด้านกฎหมาย จะออกกฎหมายให้เกิดการบังคับพลเมืองให้เข้าไปมีส่วนร่วมแต่เพียงอย่างเดียว ในปัจจุบัน พบว่าหลายหน่วยงาน เช่น การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นต้องดึงมาจากแผนชุมชนซึ่งก็ถือว่ามาจากประชาชนแล้ว แต่ยังมีการจัดตั้งสภา องค์การกรชุมชน (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์), ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน (กรมการพัฒนาชุมชน) ซึ่งต่างมีหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในทำนองเดียวกันอีกด้วย แทนที่จะส่งผลดีให้เกิดการตรวจสอบความต้องการของประชาชนในหลายระดับ หลายเวที แต่ผลในทางปฏิบัติกลับพบว่าทำให้เกิดสภาวะการไม่ไว้วางใจกันระหว่างองค์กรที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาต่อการยกระดับและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอีกด้วย

2.4.8 เทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

เทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชนมีมากมายและมีพัฒนาการเพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งหัวใจสำคัญ คือการเลือกเทคนิคการมีส่วนร่วมให้เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทและความพร้อมของหน่วยงาน โดยมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกที่สำคัญ ดังนี้ (พัชริ สิโรต และ คณะ. 2551)

2.4.8.1 เทคนิคการมีส่วนร่วมที่เลือกใช้ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมในโครงการ

2.4.8.2 หน่วยงานมีทรัพยากร เวลา เครื่องมือ และบุคลากรเพียงพอในการใช้เทคนิคหรือไม่

2.4.8.3 เทคนิคที่เลือกสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่กำหนดหรือไม่

การเลือกเทคนิคต่าง ๆ จำเป็นต้องพิจารณาถึงข้อเด่นข้อด้อยของเทคนิคนั้น ๆ ก่อน จึงพิจารณาถึงความเหมาะสมกับเป้าหมายของการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม เช่น เพื่อรวบรวมความคิดเห็นซึ่งจะใช้เทคนิคแตกต่างกัน ทั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอเทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

ตารางที่ 2-1 เทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชน

เทคนิค	สิ่งที่ควรคำนึง	ข้อเด่น	ข้อด้อย
1. การเล่าเรื่อง (feature Stories) : เป็นการเล่าเรื่องเกี่ยวกับโครงการ	- คาดการณ์สิ่งที่พบเห็นหรือกำหนดการณ์ที่น่าสนใจเพื่อช่วยสร้างความน่าสนใจ - ผู้เล่าหรือผู้รายงานมีมุมมองเป็นของตนเอง	- สามารถเน้นสิ่งที่เชื่อว่าน่าสนใจได้	- ไม่สามารถควบคุมได้ว่าจะมีข้อมูลอะไรมานำเสนอ
2. แจกแผ่นปลิว (Bill Stuffer) : ใบปลิวที่ใส่รวมไปกับใบเรียกเก็บเงินค่าน้ำ ค่าไฟรายเดือน	- ใบปลิวที่ออกแบบเพื่อดึงดูดสายตา ให้เกิดความรู้สึกอยากอ่าน	- แจกไปอย่างกว้างขวางในสถานที่ให้บริการ - ประหยัดหากใช้กับการส่งเอกสารที่มีอยู่แล้ว	- ข้อมูลที่ส่งมีความจำกัด - ข้อมูลอาจมีความสับสนกับการส่งได้
3. แจกข่าว	- ส่งโทรสารหรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์หรือส่งเป็นกระเป๋าค่าว - สร้างความสัมพันธ์กับกองบรรณาธิการและนักข่าว	- ให้ข้อมูลกับสื่อเกี่ยวกับความก้าวหน้าของงาน - ข่าวที่แจกเป็นภาษาที่นิยมใช้ในบทความหรือข่าวได้โดยตรง - เป็นโอกาสที่จะมีการทบทวนทางด้านเทคนิคและกฎหมาย	- การตอบสนองของสื่อต่ำ - มักแจกในที่ที่ไม่เหมาะสม หรือข่าวอยู่ในที่ที่ไม่น่าสนใจ ไม่มีใครอ่าน

ตารางที่ 2-1 (ต่อ)

เทคนิค	สิ่งที่ควรคำนึง	ข้อเด่น	ข้อด้อย
4. แอลงข่าว	- แนใจว่าผู้มาแอลงได้รับการฝึกมาให้สามารถทำหน้าที่ในการสร้าง ความสัมพันธ์อันดีกับสื่อได้	- เป็นโอกาสที่จะเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ในการทำงานครั้งเดียว	- จำกัดประเด็นเฉพาะที่มีคุณค่ากับข่าว
5. โทรทัศน์ : รายการโทรทัศน์เพื่อนำเสนอข้อมูลและ แสดงการตอบสนองต่อผู้ฟัง	- มีเครือข่าย สัญญาณและราคาไม่แพง - ยังนำเสนอวิธีทัศน์ทางอินเทอร์เน็ตได้	- สามารถใช้ได้ในพื้นที่กว้างไกลหลายพื้นที่ - คนส่วนใหญ่ใช้เวลามากไปกับการดูมากกว่าการอ่าน	- ค่าใช้จ่ายสูง - ยากที่จะวัดผลที่เกิดจากผู้ดู
6. ศูนย์ข้อมูลและที่ทำการในพื้นที่ : มีที่ทำงานที่ทำหน้าที่ให้ข้อมูลและสนองตอบคำถามต่าง ๆ	- ให้มีเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก - ใช้แผ่นพับและบันทึกวิธีทัศน์เพื่อโฆษณาและเข้าถึงกลุ่ม เป้าหมายที่กว้างขวาง - พิจารณาให้มีสถานที่บริการอินเทอร์เน็ต - เลือกสถานที่ที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายและบ่อย ๆ	- มีโอกาสสำหรับการครอบคลุมสื่อใช้กับงานต่าง ๆ - โอกาสที่ดีสำหรับการให้ความรู้กับนักเรียน - ให้ข้อมูลในบรรยากาศของการเรียนรู้ - มีโอกาสที่จะสื่อสารและตอบสนองต่อสาธารณะชน	- ค่าใช้จ่ายมากโดยเฉพาะใช้กับงานเฉพาะ - การเข้าถึง การมีข้อจำกัดเฉพาะผู้ที่อยู่บริเวณนั้น นอกจากจะมีการสัญจรไปในที่ต่างๆ
7. คณะผู้ทรงคุณวุฒิ : ประชุมสาธารณะ เช่น การพบสื่อ ให้สื่อมา	- ประชาชนมีโอกาสในการมีส่วนร่วมโดยติดตามกิจกรรม	- เป็นการให้ความรู้กับสื่อ - ให้โอกาสในการ	- ต้องอาศัยการเตรียมการและการจัดการล่วงหน้า

ตารางที่ 2-1 (ต่อ)

เทคนิค	สิ่งที่ควรคำนึง	ข้อเด่น	ข้อด้อย
สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิจะมี มุมมองที่แตกต่างกัน	- มีผู้ดำเนินรายการที่เป็นกลาง มีการกำหนดกติกากลาง - อาจเป็นการสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	อภิปรายในประเด็นต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม - ให้โอกาสในการชี้แจงสิ่งที่เข้าใจไม่ถูกต้องโดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์	- อาจก่อให้เกิดความหวงกัวลของสาธารณชนจากการมีประเด็นที่เห็นชัดเจน

ตารางที่ 2-2 เทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและได้ข้อมูลย้อนกลับ

เทคนิค	สิ่งที่ควรคำนึง	ข้อเด่น	ข้อด้อย
1. สายด่วนข้อมูล : มีสายด่วนให้ประชาชน เข้าถึงข้อมูลหรือพูดคุยกับเจ้าหน้าที่โครงการที่สามารถตอบคำถามได้	- ต้องแน่ใจว่าผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้สึกที่สามารถตอบคำถามได้ - ถ้าเป็นไปได้ ระบุผู้ที่รับผิดชอบแทนการระบุตำแหน่ง - จะดีมากถ้าผู้เป็นศูนย์กลางในการติดต่อเป็นคนท้องถิ่น	- คนเราไม่ชอบรอสายนาน หรือฟังข้อความอื่น ๆ นานเกินไป - ควบคุมการไหลของข้อมูล - เป็นการสร้างภาพพจน์ของการให้มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร - ง่ายต่อการปรับข้อมูลโครงการให้ทันสมัย	- ผู้คอยตอบคำถามต้องผูกพันกับงานและมีการเตรียมการเพื่อสามารถตอบสนองโดยทันทีและถูกต้อง
2. สัมภาษณ์ : การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อได้รับข้อมูลสำหรับการพัฒนาหรือให้ประชาชนมีส่วนร่วมและสร้างฉันทามติ	- ควรทำการสัมภาษณ์ตัวต่อตัวไปด้วยตนเอง โดยเฉพาะการพิจารณาผู้ที่จะเป็นกรรมการภาคประชาชน	- ให้โอกาสในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงลึกในสภาพการณ์ที่ไม่มีการคุกคามใด ๆ - ให้โอกาสในการได้รับข้อมูลย้อนกลับจากผู้มีส่วนได้ส่วน	- หากมีผู้ถูกสัมภาษณ์หลายคนจะใช้เวลามาก

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

เทคนิค	สิ่งที่ควรคำนึง	ข้อเด่น	ข้อด้อย
		เสียสามารถใช้เพื่อ ประเมินผู้จะเป็น กรรมการภาค ประชาชน	
3. สำรวจ : ใช้แบบสอบถาม มาตรฐานหรือตามที่ ต้องการ	- มีวัตถุประสงค์ใน การใช้ผลที่ชัดเจน ก่อนการออกแบบ สัมภาษณ์	- ได้ข้อมูลที่สอกลับ ได้ - เข้าถึงคนกลุ่มใหญ่ และเป็นตัวแทนได้	- ค่าใช้จ่ายสูง
4. ประชุมกลุ่ม : - ทดสอบข้อมูลกับ สมาชิกที่เลือกมาเป็น เป้าหมาย - สามารถใช้เพื่อได้ ข้อมูลเพื่อการวางแผน ตัดสินใจได้	- ดำเนินการอย่างน้อย 2 ช่วงสำหรับ กลุ่มเป้าหมายหนึ่ง ๆ - ใช้ผู้เอื้อกระบวนการ ที่มีทักษะในการ ดำเนินการ	- ให้โอกาสทดสอบ ข้อมูลหลักก่อนการ ดำเนินการ - เหมาะสมมากกับ กลุ่มเป้าหมายที่เลือก มา	- อาจมีค่าใช้จ่ายมาก ถ้าดำเนินการในบาง กลุ่ม

ตารางที่ 2-3 เทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อนำประชาชนมาร่วมกัน แลกเปลี่ยน
ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น

เทคนิค	สิ่งที่ควรคำนึง	ข้อเด่น	ข้อด้อย
1. สภากาแฟ : การประชุมกลุ่มเล็ก ๆ ในชุมชนที่มักจัดที่ บ้านใดบ้านหนึ่ง	- เจ้าหน้าที่ต้องมี ความสุภาพ	- ก่อนข้างเป็นกันเอง - เกิดการเสวนาที่มี ประสิทธิภาพ - มีการสื่อสารสองทาง มากขึ้น	- อาจมีค่าใช้จ่าย และ ใช้คนจำนวนมาก
2. งานของชุมชน : จัดงานเหมือนงานรื่น เริงในชุมชนที่มี กิจกรรมหลากหลาย	- ต้องพิจารณาประเด็น ต่าง ๆ - ต้องมั่นใจว่ามี ทรัพยากรและ	- เน้นเรื่องที่อยู่ใน ความสนใจของ ประชาชน - มีการแลกเปลี่ยน	- ต้องเชิญชวนให้ ประชาชนมาร่วมและ ต้องมีสิ่งที่น่าสนใจที่ ประชาชนอยากเข้าร่วม

ตารางที่ 2-3 (ต่อ)

เทคนิค	สิ่งที่ควรคำนึง	ข้อเด่น	ข้อด้อย
	เจ้าหน้าที่เพียงพอ	ข้อมูลหลายระดับ	- มีค่าใช้จ่ายสูงถ้าจะทำให้ดี - ถ้าทำไม่ดีอาจทำลายภาพพจน์ได้
3. การเปิดที่ทำการ : ประชาชนมาเดินดู สถานที่ได้มีการจัดใน หลาย ๆ ที่ต่างกันที่ ประเด็น มีผู้ทรง คุณวุฒิคอยให้ คำแนะนำ	- ต้องมีคนคอยอธิบาย ผังการจัดที่ทางเข้าไปให้ ผู้เข้าร่วมกรอกข้อมูล ความคิดเห็น - เตรียมรับคนจำนวน มากที่มาพร้อมกัน - กระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมมี ส่วนร่วมอย่าง กระตือรือร้น - จัดสถานที่แสดงไว้ หลาย ๆ จุดที่คน จำนวน 6-10 คน สามารถดูพร้อมกันได้	- จัดกลุ่มย่อย ๆ หรือ การสื่อสารทีละคน - ความสามารถของ ทีมงานที่จะตอบ คำถามยาก ๆ - สื่อสนใจ - สร้างเครดิตให้ผู้จัด	- ยากที่จะบันทึก ความเห็นของ ประชาชนที่เข้าร่วม - ผู้ไม่ค่อยสนใจแต่ชอบ ป่วนผู้อื่นอาจมีได้ที่จุด ต่าง ๆ - ใช้ทีมงานหลายคน มากกว่าการจัดประชุม
4. ประชาพิจารณ์ : การประชุมที่เป็น ทางการ	- เลี่ยงได้ควรเลี่ยง	- ให้โอกาส สาธารณชนในการพูด	- ไม่เกิดการเสวนาที่มี ประโยชน์ - อาจเกิดความแตกแยก เกิดความรู้สึกเป็นพวก เราพวกเขา

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

เทคนิค	สิ่งที่ควรคำนึง	ข้อเด่น	ข้อด้อย
5. ประชุมปฏิบัติการ : การประชุมที่ไม่เป็น ทางการที่อาจรวมกัน นำเสนอและอาจมี นิทรรศการจบลงโดย มีกลุ่มทำงานร่วมกัน	- รู้ว่าจะวางแผน อย่างไรมีการใช้ข้อมูล จากประชาชนก่อนจัด ประชุม - จัดอบรมทีมงานและ เอื้อกระบวนการ - มีการแนะนำการ ดำเนินการประชุม โดยเฉพาะการลำดับ ความสำคัญ	- เหมาะกับการ อภิปรายในเรื่อง กฎเกณฑ์หรือวิเคราะห์ ทางเลือก - สามารถให้ทีมงาน อื่นตอบคำถามได้ - สร้างความน่าเชื่อถือ - ได้ข้อมูลย้อนกลับ จากประชาชน - สร้างการมีส่วนร่วม ในการร่วมกัน แก้ปัญหา	- ผู้เข้าร่วมอาจต่อต้าน สิ่งที่เขาคิดว่าเป็นการ ทำให้แตกแยกและ ปกครอง เพราะการแยก กลุ่มย่อย - ต้องมีผู้อื้อ กระบวนการในกลุ่ม ย่อย
6. การสานเสวนา (Dialogue) การประชาเสวนา (Citizen Dialogue) การประชาเสวนา หาทางออก (Public Deliberation)	- ผู้ที่ทำหน้าที่ ผู้อำนวยการ กระบวนการสาน เสวนา (Facilitator) ต้องได้รับการอบรม และรู้เรื่องการฟังอย่าง ตั้งใจ	- ช่วยให้เกิดความ เข้าใจที่ดี มี ความสัมพันธ์ระหว่าง กันดี - ได้ทางออกของ ปัญหาแบบชนะ-ชนะ	- ใช้เวลา - ต้องการความเข้าใจ ในกระบวนการในผู้ ร่วมสานเสวนา

2.4.9 ประโยชน์การมีส่วนร่วมของประชาชน

นวนน้อย ตรีรัตน์ และ คณะ (2545 : 380-385 อ้างใน พิษณุธินฐา พรรณศิริปะ. 2552 : 21-22) โดยทั่วไปแล้วกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและต่อเนื่องซึ่งก่อให้เกิดต้นทุนในการดำเนินการมากพอสมควร อย่างไรก็ตาม ข้อดีของการมีส่วนร่วมคือ ก่อให้เกิดการผลิตนโยบายและการบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสาธารณะชนเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดสรรทรัพยากรของสาธารณะให้สูงขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ ดังนี้

2.4.9.1 เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ กระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณะชนช่วยให้เกิดความกระฉับในวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้น ๆ ได้อยู่เสมอ สาธารณะชนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่ซึ่งอาจจะปิดบังไม่ให้เห็นทางออกที่มีประสิทธิภาพที่สุด บ่อยครั้งกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดการพิจารณาถึงทางเลือกใหม่แทนวิธีการที่ได้เคยใช้กันมาในอดีตสาธารณะชนมักจะมีข้อมูลที่สำคัญซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างในการที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ ก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างโครงการที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

2.4.9.2 ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา โดยทั่วไปกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มรูปแบบจะเสียค่าใช้จ่ายสูงและเสียเวลามาก แต่ในทางปฏิบัติแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนมาตั้งแต่เริ่มแรกจะสามารถที่จะประหยัดเวลาและลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชนได้ การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งอาจจะดูว่าสิ้นเปลืองและเสียเวลามากกว่าที่จะตัดสินใจได้ แต่ว่าเมื่อตัดสินใจแล้ว และเมื่อนำมาสู่การปฏิบัติอาจจะเป็นวิธีการที่ประหยัดกว่า การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้ไปอย่างรวดเร็วและดูเหมือนจะไม่สิ้นเปลือง อาจจะเสียค่าใช้จ่ายมากกว่าการตัดสินใจนั้น ไม่ได้ทำให้เกิดข้อขัดแย้งระหว่างกลุ่มหรือความเห็นชอบในกลุ่มต่าง ๆ ที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องได้ แต่กลับนำไปสู่ความขัดแย้งของประชาชนอย่างต่อเนื่องมากขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเกิดผลในการยอมรับอย่างสูงต่อการตัดสินใจโดยกลุ่มซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจนั้น ๆ วิธีการนี้จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ ทำให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่าย โดยทั่วไปมักจะแพงกว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการจัดทำหรือดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระยะต้น

2.4.9.3 การสร้างฉันทามติ การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่สร้างข้อตกลงที่มั่นคงยืนยาว และการยอมรับระหว่างกลุ่ม ซึ่งก่อนหน้านี้จะมีความเห็นขัดแย้งกันคนละทางการมีส่วนร่วมนี้ยังก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างคูกรณี ลดความขัดแย้งทางการเมืองและก่อให้เกิดความชอบทำในการตัดสินใจของรัฐ

2.4.9.4 ความสำเร็จและผลในการปฏิบัติของโครงการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้ประชาชนมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และครั้งหนึ่งเมื่อได้ร่วมตัดสินใจแล้วประชาชนก็ย่อมมองการที่เห็นสิ่งนั้นนำไปปฏิบัติได้ ไม่เพียงแต่จะมีความสนับสนุนทางการเมืองต่อการนำไปปฏิบัติ แต่กลุ่มและปัจเจกอาจจะรู้สึกกระตือรือร้นในการที่จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

2.4.9.5 การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าหรือหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่รุนแรง ความขัดแย้งในการดำเนินงานอาจจะนำไปสู่ปฏิกิริยาอันยากที่จะแก้ไข กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ก่อให้เกิดโอกาสที่คูกรณีจะแสดงความต้องการของกลุ่ม และความห่วงกังวลที่ปราศจากความรู้สึกที่เป็นปฏิกิริยา การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ว่าจะลดหรือจำกัดความขัดแย้งในทุก ๆ กรณีได้

2.4.9.6 ความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม โดยทั่วไปแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่ความชอบธรรมและการดำรงอยู่ของความชอบธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการตัดสินใจก่อให้เกิดความขัดแย้ง ก็จะต้องใช้กระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใสและน่าเชื่อถือต่อสาธารณะชน และซึ่งให้สาธารณะชนมีส่วนร่วมโครงการของประชาชน ยิ่งก่อให้เกิดความเข้าใจถึงเหตุผลที่นำไปสู่การตัดสินใจถึงเหตุผลที่นำไปสู่การตัดสินใจนั้น ๆ

องค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา (2548) ได้รวบรวมประสบการณ์การบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย 3 แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครขอนแก่น เทศบาลนครภูเก็ต และเทศบาลนครเชียงใหม่ พร้อมกับเมืองพอร์ตแลนด์มลรัฐออเรกอน ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ระบุว่าเหตุที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้ได้รับทราบความจำเป็นและลำดับความสำคัญของประเด็นต่าง ๆ จากชุมชน ทำให้ชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและร่วมกันแก้ปัญหาและเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการ และข้อบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

อรทัย ก๊กผล (2552) ได้ระบุว่าโดยทั่วไปการมีส่วนร่วมของประชาชนจะก่อให้เกิดประโยชน์ 7 ประการคือ

1. ช่วยเพิ่มคุณภาพในการตัดสินใจ
2. ลดค่าใช้จ่าย และการสูญเสียเวลา
3. ช่วยสร้างฉันทามติเกิดความร่วมมือในการนำนโยบายหรือโครงการไปปฏิบัติ
4. ช่วยให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น
5. ช่วยพัฒนาความเชี่ยวชาญ
6. ความคิดสร้างสรรค์ของประชาชน
7. ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น

2.4.10 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการดำเนินงานพัฒนาหรือกิจกรรมโครงการใด ๆ ก็ตาม สิ่งที่สำคัญต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายประการ ทั้งนี้ปัจจัยตัวบุคคลองค์กรและชุมชนทั้งภาครัฐจำเป็นต้องคำนึงถึงการส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือในกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนเพื่อให้ดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์และเกิดการพัฒนาดังกล่าวเกิดผลดีต่อชุมชน ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมเกิดจากความศรัทธาที่มีต่อ

ความเชื่อถือบุคคลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือ หรือมีเกียรติยศ ตำแหน่งอำนาจบีบบังคับที่เกิดจากคนที่มีอำนาจเหนือกว่าทำให้เกิดการบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่างๆ (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. 2527 : 188)

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528 : 170) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

1) ปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และความปลอดภัย

2) ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่นโดยเฉพาะผู้นำ

3) ปัจจัยที่เป็นรางวัลตอบแทน เช่น ค่าตอบแทนแรงงาน เงินปันผลจากสหกรณ์ออมทรัพย์

4) ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม ความรู้สึกเกรงใจไม่กล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนหรือความรู้สึกว่าเป็นพันธะที่ต้องเข้าร่วมเพื่อให้เกิดความสามัคคี

อนุภาพ ธีรลาภ (2528 : 25-26) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ความเกรงใจผู้ที่มีสถานภาพที่สูงกว่า ความต้องการเป็นกลุ่มเป็นพวกความเชื่อในตัวผู้นำ ความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การคำนึงถึงผลประโยชน์ตอบแทน การยอมรับแบบอย่างความไม่พอใจต่อสภาพแวดล้อม การยอมรับในอำนาจรัฐและฐานะทางเศรษฐกิจ

ธวัช เบญจาทิกุล (2529 : 25-26) เห็นว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนามี 5 ประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และด้านจิตวิทยาทางสังคม

อรอนงค์ ธรรมกุล (2539 : 21) ได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของคนในชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย 3 ประการ ดังนี้

1) ด้านความผูกพันเป็นเครือญาติและความผูกพันในชุมชน

2) ด้านการมีภาวะทางเศรษฐกิจ

3) ด้านการสนับสนุนจากองค์กรภายในหมู่บ้าน

Creighton (วันชัย วัฒนศัพท์. ผู้แปล. 2543 : 158-161) พบว่าการที่คนเราจะพิจารณาว่าตนได้รับผลกระทบและเลือกที่จะมีส่วนร่วมในโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 6 ประการคือ

- 1) ความใกล้ชิดปัญหา
- 2) ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ
- 3) การเข้าถึงประโยชน์ใช้สอยหรือบริการ
- 4) ประเด็นทางด้านสังคม/สิ่งแวดล้อม
- 5) ค่านิยม
- 6) อำนาจที่ได้รับการมอบหมายตามกฎหมาย

นอกจากนี้ ประชาชนโดยทั่วไปจะเข้ามามีส่วนร่วมปัจจัยที่เป็นส่วนสำคัญ คือการให้ข้อมูล ข่าวสารต่อสาธารณชนทั่วไป ถึงผลที่จะติดตามมาของการมีส่วนร่วมหรือการไม่ทำตามกิจกรรมที่นำเสนอและต้องแสดงให้เห็นชัดเจน เพื่อให้ประชาชนเห็นช่องทางในการเข้ามีส่วนร่วม ได้ถ้าเขาต้องการที่จะมีส่วนร่วม (วันชัย วัฒนศัพท์. ผู้แปล. 2543)

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล

เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รัฐบาลได้จัดตั้งขึ้น เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการให้บริการสาธารณะ เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในเขตเทศบาล มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่การบริหารงานบุคคลและงบประมาณเป็นของตนเอง เป็นหน่วยงานที่สร้างพื้นฐานการเมือง การปกครอง และการบริหารตามระบอบประชาธิปไตย เทศบาลมี 3 ประเภท ได้แก่ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล มีโครงสร้างการบริหารที่ประกอบด้วย สภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และนายกเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหารกิจการของเทศบาล ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ทั้งสมาชิกเทศบาลและนายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในเขตเทศบาลนั้น ๆ ทั้งนี้ ผู้วิจัยขอแนะนำแต่เพียงเทศบาลตำบลเท่านั้น

2.5.1 หลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาลตำบล

เทศบาลตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับเมืองขนาดเล็ก โดยทั่วไปเทศบาลตำบลมีฐานะเดิมเป็นสุขาภิบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) การจัดตั้งเทศบาลตำบลกระทำโดยประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะท้องถิ่นขึ้นเป็นเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 โดยมีหลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาลตำบลไว้อย่างกว้าง ๆ ดังนี้

2.5.1.1 มีรายได้จริงโดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ผ่านมา ตั้งแต่ 12,000,000 บาทขึ้นไป

2.5.1.2 มีประชากรตั้งแต่ 7,000 คนขึ้นไป

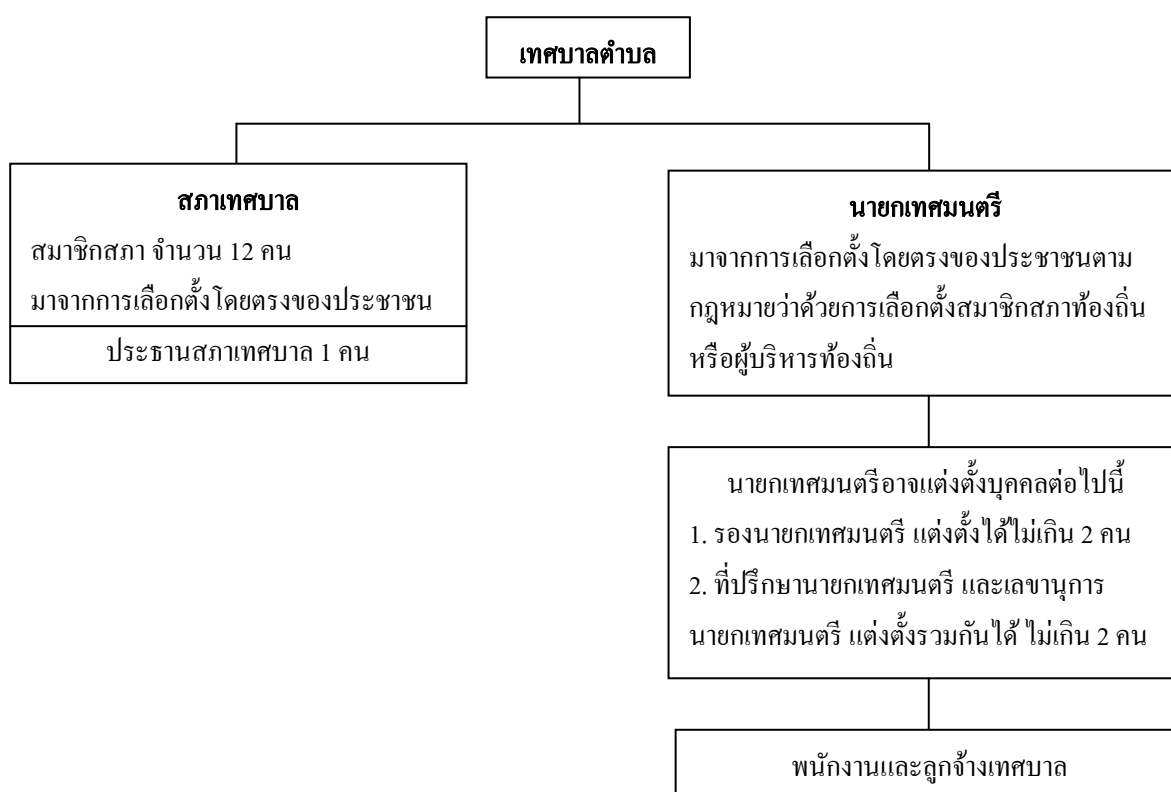
2.5.1.3 ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ 1,500 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตรขึ้นไป

2.5.1.4 ได้รับความเห็นชอบจากราษฎรในท้องถิ่นนั้น

สำหรับในกรณีที่มีความจำเป็น เช่น การควบคุมการก่อสร้างอาคาร การแก้ปัญหาชุมชนแออัด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การพัฒนาท้องถิ่นหรือการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล กระทรวงมหาดไทยจะสั่งให้ดำเนินการยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลเฉพาะแห่งได้ หรือกรณีที่จังหวัดเห็นว่าสุขาภิบาลใดมีความเหมาะสมสมควรยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลได้ ก็ให้จังหวัดรายงานไปให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาสั่งให้ดำเนินการยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลได้ โดยให้จังหวัดชี้แจงเหตุผลและความจำเป็น พร้อมทั้งส่งข้อมูลความเหมาะสมไปให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาด้วย

2.5.2 โครงสร้างองค์ประกอบของเทศบาลตำบล

การแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 120 ตอนที่ 124 ก วันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2546 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2546 มีผลทำให้สภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี ได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน เช่นเดียวกับเทศบาลเมืองและเทศบาลนครที่จัดให้มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงตั้งแต่ พ.ศ. 2543 ตามพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543

รูปที่ 2-5 โครงสร้างเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546

ที่มา โกวิทช์ พวงงาม (2559 : 225)

2.5.4 อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546 กำหนดไว้โดยชัดเจน ซึ่งอาจจำแนกที่มาของอำนาจหน้าที่ดังกล่าวได้เป็น 2 ประเภท คือ (โกวิทย์ พวงงาม. 2559 : 233-236)

- (1) หน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติในเขตเทศบาล
- (2) หน้าที่ที่จะเลือกปฏิบัติกิจการใด ๆ ในเขตเทศบาล ดังนี้ตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2-4 อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติเทศบาล และแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546

หน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติในเขตเทศบาล	หน้าที่ที่จะเลือกปฏิบัติกิจการใด ๆ ในเขตเทศบาล
(1) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน (2) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ (3) รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดิน และที่เป็นสาธารณะรวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล (4) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ (5) ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง (6) ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม (7) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ (8) บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น (9) หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล	(1) ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา (2) ให้มีโรงฆ่าสัตว์ (3) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม (4) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน (5) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร (6) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้ (7) ให้มีการบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น (8) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ (9) เทศพาณิชย์

อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล มิได้มีเพียงพระราชบัญญัติเทศบาลและแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546 เท่านั้น ยังคงมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ดังนี้

2.5.4.1 เทศบาลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

- 1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
 - 2) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำและทางระบายน้ำ
 - 3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ
 - 4) การสาธารณสุขปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
 - 5) การสาธารณสุขการ
 - 6) การส่งเสริม การฝึก และการประกอบอาชีพ
 - 7) การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
 - 8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
 - 9) การจัดการศึกษา
 - 10) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และ
- ผู้ด้อยโอกาส
- 11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอัน
- ดีของท้องถิ่น
- 12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
 - 13) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
 - 14) การส่งเสริมกีฬา
 - 15) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของ
- ประชาชน
- 16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
 - 17) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
 - 18) การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
 - 19) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล
 - 20) การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
 - 21) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
 - 22) การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
 - 23) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย
- โรงแรมสรรพ และสาธารณสถานอื่น ๆ
- 24) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน
- ทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
- 25) การผังเมือง

- 26) การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
- 27) การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- 28) การควบคุมอาคาร
- 29) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 30) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 31) กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

2.5.4.2 อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามข้อที่ 1 ต้องดำเนินการตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.5.4.3 การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อ-จัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงานและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

จิราวัลย์ วรวงศ์ (2550 : 115-116) ได้ศึกษาการดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองสรวง ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1. ประชาชนเห็นว่าเทศบาลตำบลเมืองสรวง มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและรายใดทุกด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

2. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน เห็นว่าเทศบาลตำบลเมืองสรวงมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นโดยรวมและรายด้าน คือด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ไม่แตกต่าง ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงานแตกต่าง โดยประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา เห็นว่าการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและ

ปฏิบัติงานมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันเห็นว่าเทศบาลตำบลสรวงมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นโดยรวมและรายด้าน คือด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการและด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน ไม่แตกต่าง ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแตกต่างกัน โดยประชาชนที่มีอาชีพรับราชการและอื่น ๆ เห็นว่าการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองสรวงด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงานมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพค้าขายและเกษตรกร

ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน เห็นว่าเทศบาลตำบลเมืองสรวง มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นโดยรวมและรายด้าน คือด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ ด้านการส่งเสริมในการลงทุนและปฏิบัติงานและด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล แตกต่างกันอย่างเห็น ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาและสาเหตุของปัญหาไม่แตกต่างกัน โดยประชาชนส่วนใหญ่ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 บาทขึ้นไปและ 5,001-10,000 บาท เห็นว่าการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลมากกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท และ 10,001 -15,000 บาท

พนิดา ชนะกลม (2550 : 107-108) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลสุวรรณภูมิ อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า

1. ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสุวรรณภูมิ ส่วนใหญ่เป็นหญิงมีอายุระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกร มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท
2. ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสุวรรณภูมิ มีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลตำบลสุวรรณภูมิ อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านการค้นหาปัญหาสาเหตุของปัญหา รวมถึงแนวทางการแก้ไข ด้านการตัดสินใจเลือกแนวทาง และการวางแผนพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผนอยู่ระดับปานกลาง ส่วนด้านการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานอยู่ในระดับน้อย
3. ประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีส่วนรวมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลสุวรรณภูมิ โดยรวมและเป็นรายด้านมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับ ปว.ช./ปว.ส./อนุปริญญา ส่วนประชาชนที่มีอาชีพรับราชการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลตำบลสุวรรณภูมิมากกว่าประชาชนทุกอาชีพ ได้แก่ เกษตรกรรม รับจ้าง และอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พิชญ์นิฐา พรรณศิลป์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ Independent t-test และ F-test (One-way ANOVA)

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนโดยรวมและจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลที่มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวม และเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน ในระดับต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงาน และด้านการเสนอปัญหาในชุมชนและประชาชนที่มีความแตกต่างในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลที่มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้านดังกล่าว ไม่แตกต่างกัน ($P > .05$)

ประชาชนในเขตอำเภอลำปำได้เสนอแนะที่สำคัญไว้ดังนี้ ประชาชนได้ติดตาม และตรวจสอบการปฏิบัติงานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลประชาชนต้องการเข้าไปร่วมรับทราบผลปฏิบัติงานของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินงานทางพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนในชุมชนต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลยอมรับความคิดเห็นของตน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและพัฒนาชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ประชาชนในชุมชนต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลของตนจัดกิจกรรมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ เพื่อสร้างความสามัคคี สมานฉันท์และความเป็นหนึ่งอันเดียวกัน ประชาชนต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมหมู่บ้านและเสนอแนวทางจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของตนเอง

โดยสรุป ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน ($p > .05$) ซึ่งข้อสังเกตที่ได้นี้สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการเป็นแนวทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลมากยิ่งขึ้น

พรทิพย์ ทับแก้ว (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ระดับปานกลาง โดยปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ระดับการศึกษาและอาชีพ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

จิราพร เชื้อบุญมี (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลท่าสะอาด อำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา และเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารงานของเทศบาลตำบลท่าสะอาด อำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป และเป็นผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตของเทศบาลตำบลท่าสะอาด จำนวนทั้งสิ้น 370 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test และ f-test ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1. ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าสะอาด อำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย โดยรวมและจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน เห็นว่ามีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลตำบล โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านผลประโยชน์ และด้านการปฏิบัติการ อยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย คือ ด้านการประเมินผล

2. ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าสะอาด ที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน เห็นว่ามีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลตำบล โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. การบริหารงานเทศบาลตำบล โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าสะอาด ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบล โดยรวมและด้านการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยสรุป ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าสะอาด เห็นว่ามีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลตำบล โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ในด้านการประเมินผล โดยประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าสะอาด ที่มีเพศ ระดับการศึกษาและอาชีพที่แตกต่างกัน เห็นว่าการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลตำบลท่าสะอาด โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าสะอาด ที่มีอายุ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน เห็นว่ามีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลเกิดความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะนี้ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลท่าสะอาด อำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย ให้มากยิ่งขึ้นต่อไป

นิโรธ โลหะชีพ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 4,339 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ และการทดสอบค่า t-test และ f-test

ผลการศึกษาพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกออกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการร่วมในการเสนอปัญหา มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบติดตามการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาตำบล มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

2. ผลของการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่าง ส่วนประชาชนที่มีเพศ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัญหาจากผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า 1) ประชาชนต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลยอมรับความคิดเห็นของตนเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารและพัฒนาหมู่บ้านและตำบล 4) ประชาชนไม่มีโอกาสเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล 5) ประชาชนไม่สะดวกในการเข้าร่วมประชุมการจัดทำแผน เนื่องจากเป็นเวลาทำงาน 6) องค์การบริหารส่วนตำบลไม่จัดกิจกรรมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลที่ใกล้เคียง เพื่อสร้างความสามัคคี 7) องค์การบริหารส่วนตำบลไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมคิดกิจกรรมและดำเนินกิจกรรมตามที่ประชาชนต้องการ 8) การไม่ได้รับทราบผลการดำเนินงานอย่างเปิดเผย 9) ประชาชน

ไม่ได้รับความร่วมมือในการตรวจสอบการทำงานและกิจกรรมร่วมกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

4. แนวทางแก้ไขจากผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า 1) องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดกว้างในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน 2) องค์การบริหารส่วนตำบลเร่งพิจารณาดำเนินการแก้ไขเร่งด่วนให้ทันสถานการณ์ 3) องค์การบริหารส่วนตำบลใช้สื่อการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง 4) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมรับฟังและแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล 5) ควรจัดประชุมประชาคมในช่วงนอกเวลาราชการ เช่น ภาคเช้า หรือภาคค่ำ 6) ควรมีการส่งเสริมให้มีการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนต่อองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น งานกีฬาท้องถิ่น 7) ควรให้โอกาสประชาชนในการร่วมคิดกิจกรรม และร่วมดำเนินกิจกรรมอย่างเต็มที่ 8) เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทราบผลการปฏิบัติงาน และควรรายงานผลการดำเนินงานเป็นประจำ 9) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

สมบัติ รัศมีเจริญ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลแปลงยาว อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลแปลงยาว และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ในการสนับสนุนการบริหารงานเทศบาลตำบลแปลงยาว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแปลงยาว อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 363 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม

ผลการสำรวจ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลแปลงยาว อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลแปลงยาว อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จะพบดังนี้ ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่ต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

จากการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลแปลงยาว อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ในครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ จัดให้มีประชุมประชาคมโดยประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางรูปแบบการดำเนินงานของท้องถิ่น ส่งเสริม สนับสนุน และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้ความสามารถของตนเองในการร่วมกิจกรรมแต่ละด้านตามความสนใจ และพิจารณาคัดเลือกตัวแทนจากประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนา/ตรวจสอบการทำงาน เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ

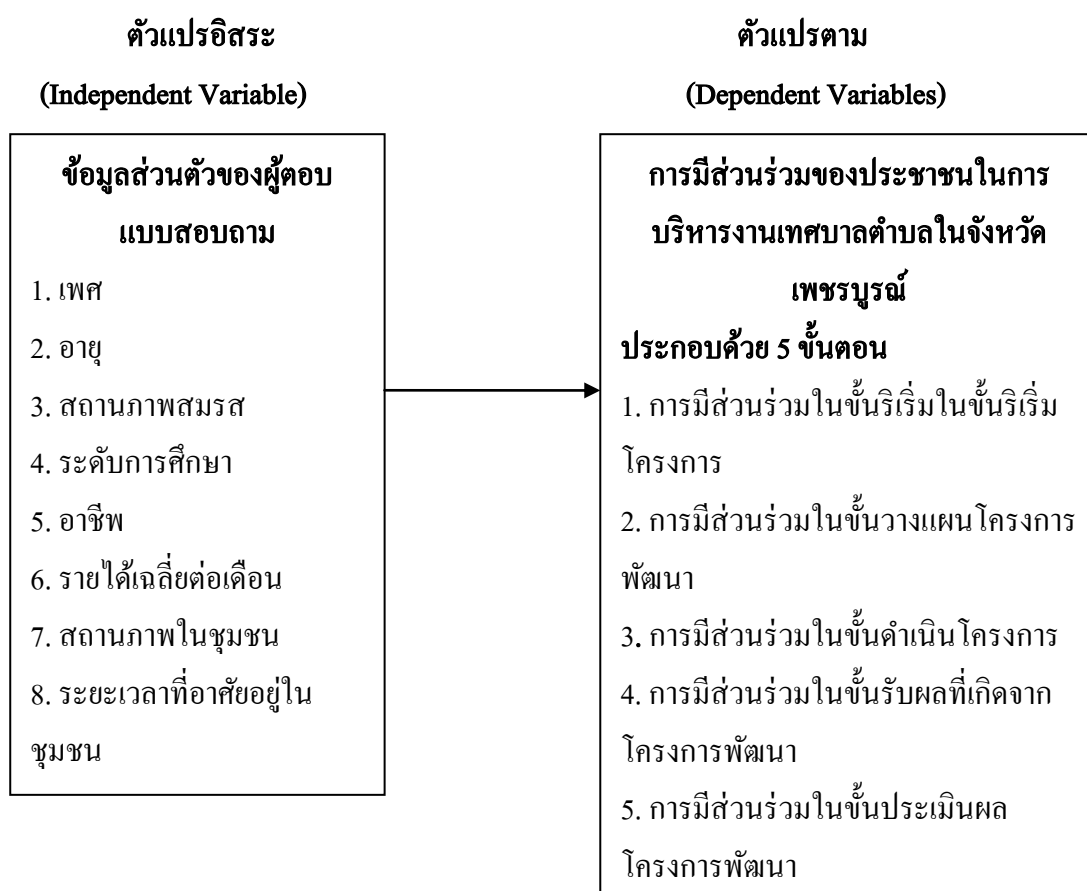
นิตยรดี ดอกกลาง (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา 2. เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป (ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง) ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 378 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test และ F-test

ผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมสูงสุดคือ ด้านการรับผลประโยชน์จากการบริหารงาน รองลงมาคือ ด้านการวางแผนบริหารงานและด้านการติดตามประเมินผล และด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการตัดสินใจ 2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้ แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลโนนไทย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนไทย

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาคราชการที่มาจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและชุมชนท้องถิ่น จะช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชน ได้รับทราบความต้องการและปัญหาที่แท้จริง ลดความขัดแย้งและต่อต้าน ทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ ซึ่งเป็นบทบาทที่หน่วยงานภาคราชการจะต้องดำเนินการให้เกิดขึ้นต่อไป

2.5 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้วางกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยนำเอากรอบแนวคิดของ อकिन รพีพัฒน์ มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้จากประสบการณ์ภาคปฏิบัติในประเทศไทย และมีความสอดคล้องกับบริบททาง การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของไทย

รูปที่ 2-6 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีสิทธิเลือกตั้ง และอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 104,943 คน (สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครองท้องถิ่น ข้อมูล ณ วันที่ 12 มกราคม 2559)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 22 แห่ง จำนวน 400 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการแทนสุตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 99 - 100) โดยมีขั้นตอนการเลือก ค้างนี้

3.1.2.1 การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการวิจัย ใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (yamane อ้างถึงใน นันทน์กัศ มีครุฑ. 2552. 57) กำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 0.05 โดยมีสูตรการคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง ค้างนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ	n	แทนค่า	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	N	แทนค่า	จำนวนประชากรทั้งหมด
	e	แทนค่า	ค่าความคลาดเคลื่อนสูงสุดที่ยอมให้มีได้

แทนค่าได้ดังนี้

$$n = \frac{104,943}{1 + 104,943(0.0025)}$$

$$n = 398.48 \text{ เท่ากับ } 400$$

จากการคำนวณผู้วิจัย จึงเลือกขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

3.1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) โดยการแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 22 กลุ่ม จำแนกตามเขตการปกครอง แล้วสุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มประชากร อย่างเป็นสัดส่วน เพื่อที่จะกำหนดจำนวนตัวอย่างให้ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเทศบาลตำบล ดังตารางที่ 3.1 โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่มประชากร} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

ตารางที่ 3-1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเขตการปกครอง

ลำดับที่	อำเภอ	รายชื่อเทศบาลตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	เขาค้อ	เทศบาลตำบลแคมป์สน	14	4,191	16
2	เมืองเพชรบูรณ์	เทศบาลตำบลนางั่ว	13	10,403	40
3	เมืองเพชรบูรณ์	เทศบาลตำบลท่าพล	12	6,574	25
4	เมืองเพชรบูรณ์	เทศบาลตำบลวังชมพู	6	3,119	12
5	ชนแดน	เทศบาลตำบลชนแดน	12	3,112	12
6	ชนแดน	เทศบาลตำบลคงบุษ	9	1,878	7
7	ชนแดน	เทศบาลตำบลท่าข้าม	8	2,094	8
8	ชนแดน	เทศบาลตำบลศาลาลาย	10	4,145	16
9	บึงสามพัน	เทศบาลตำบลชัยสมอทอด	10	3,936	15
10	วังโป่ง	เทศบาลตำบลท้ายดง	5	2,915	11
11	วังโป่ง	เทศบาลตำบลวังโป่ง	8	3,227	12

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

ลำดับที่	อำเภอ	รายชื่อเทศบาลตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง
12	วิเชียรบุรี	เทศบาลตำบลพยุหะ	9	6,184	24
13	ศรีเทพ	เทศบาลตำบลสว่างวัฒนา	11	6,169	23
14	ศรีเทพ	เทศบาลตำบลโคกสะอาด	13	5,249	20
15	หนองไผ่	เทศบาลตำบลนาเฉลียง	6	2,162	8
16	หนองไผ่	เทศบาลตำบลหนองไผ่	11	6,163	23
17	หนองไผ่	เทศบาลตำบลเฉลียงทอง	10	4,928	19
18	หนองไผ่	เทศบาลตำบลบ่อไทย	14	7,413	28
19	หนองไผ่	เทศบาลตำบลบัววัฒนา	8	4,680	18
20	หนองไผ่	เทศบาลตำบลบ้านโกชน์	13	6,636	25
21	หล่มเก่า	เทศบาลตำบลหล่มเก่า	7	5,198	20
22	หล่มสัก	เทศบาลตำบลตาลเดี่ยว	11	4,567	18
รวม			220	104,943	400

ที่มา : สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครองท้องถิ่น ข้อมูล ณ วันที่ 12 มกราคม 2559

3.1.2.3 หลังจากได้สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง จากจำนวนประชากรของแต่ละหมู่บ้านแล้ว ผู้วิจัยได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มพื้นที่ (Cluster or Area Sampling) ตามเขตการปกครอง โดยแบ่งเขตพื้นที่หมู่บ้าน ตามเขตเทศบาลตำบลทั้ง 22 แห่ง จำนวน 220 หมู่บ้าน จากนั้นสุ่มตัวอย่างครัวเรือนจากทุกหมู่บ้าน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญโดยสอบถามจากประชาชนผู้มาใช้บริการเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จนครบ 400 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1 ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามกรอบงานการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัย โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา และด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, น้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 99 - 100) ดังนี้

ระดับคะแนน 5	หมายถึง	มีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับมากที่สุด
ระดับคะแนน 4	หมายถึง	มีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับมาก
ระดับคะแนน 3	หมายถึง	มีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับปานกลาง
ระดับคะแนน 2	หมายถึง	มีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับน้อย
ระดับคะแนน 1	หมายถึง	มีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับน้อยที่สุด

การแปลผลคะแนน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามจะนำมาจัดระดับเกณฑ์การแปลผล โดยนำค่าคะแนนมาพิจารณาตามเกณฑ์ช่วงคะแนนได้ 5 ระดับ โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{ระดับค่าเฉลี่ย} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$0.8 = \frac{5 - 1}{5}$$

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง	ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด
-------------------------	---------	--

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง	ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง	ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง	ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง	ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questions) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์

3.2.2 วิธีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการวิจัยไปทำการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ 2 ส่วน คือ ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามดังนี้

3.2.2.1 ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิช่วยตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษา โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่

1. ว่าที่ร้อยโท ฐนพงศ์ พรพฤติพันธุ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโคก ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และความครอบคลุมของเนื้อหา
2. อาจารย์ จิรโรจน์ บุญราช ประธานสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา ตรวจสอบความถูกต้องของภาษา

3. อาจารย์กฤษศร เข้มเหล็ก อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการปกครองท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือสถิติการวิจัย ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบเครื่องมือ และความครอบคลุมถูกต้องของแบบวัดและประเมินผล

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงก์ (IOC : Index of item Objective Congruence) ได้เท่ากับ 0.86 และเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถาม

สูตรที่ใช้ในการคำนวณ

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ	R	แทนค่า	ผลคูณของคะแนนกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญ
			ในแต่ละระดับมีความสอดคล้อง
	n	แทนค่า	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

3.2.2.2 ความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปทำการทดลองใช้ (try out) กับประชาชนในเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลนางัว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบว่าคำถามสามารถสื่อความหมายตรงตามความต้องการและมีความเหมาะสมหรือไม่ จากนั้นจึงนำมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient- α) (Cronbach, 1970 : 161 อ้างถึงใน นันทน์ภัส มีครุฑ. 2552 : 59) ในการหาความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) ที่ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 ซึ่งถือได้ว่าอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งหมายความว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้ และเมื่อวิเคราะห์ระดับความเชื่อมั่นในแต่ละด้านของแบบสอบถาม ดังนี้ ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา และด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

สูตรที่ใช้ในการคำนวณ

$$\alpha = \left[\frac{n}{n-1} \right] \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทนค่า	สัมประสิทธิ์ความเที่ยงของเครื่องมือ
	n	แทนค่า	จำนวนข้อในเครื่องมือ
	S_i^2	แทนค่า	ความแปรปรวนของคะแนนคำถามแต่ละข้อ
	S_t^2	แทนค่า	ความแปรปรวนของคะแนนรวมของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลทั้ง 22 แห่ง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.3.2 ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3.3.3 ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถาม โดยใช้ทีมงานทั้งหมด 5 คน (ก่อนออกดำเนินการผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ และซักซ้อมแนวทางให้กับทีมงานเข้าใจ) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

3.3.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบจำนวน และความสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อเตรียมพร้อมในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามมาตรวจแล้วคัดเลือกรูปแบบที่สมบูรณ์และถูกต้องเพื่อนำมาวิเคราะห์
2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์
3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage)

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3.3 การทดสอบสมมติฐาน

3.3.1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบค่า t-test (Independent Samples)

3.3.2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตาม อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-way ANOVA) เมื่อพบว่าการทดสอบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Significant) จะทำการเปรียบเทียบพหุคูณเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe post hoc Comparison) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.4 วิเคราะห์และสรุปผลแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

3.4.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1.1 ค่าความถี่ (Frequency)

3.4.1.2 ค่าร้อยละ (Percentage)

3.4.1.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

3.4.1.4 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.4.1.5 ทดสอบค่า t-test (Independent Samples)

3.4.1.6 การวัดค่าแปรปรวนทางเดียว F-test (One-way ANOVA)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือ คือแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยได้ทำการตรวจสอบเรียบเรียงประมวลผลข้อมูล และกระบวนการจัดทำกับข้อมูลได้ผลและรายงานการวิเคราะห์ข้อมูลตามตัวแปรที่ศึกษาในลักษณะต่าง ๆ จัดเป็นตารางการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นส่วน ๆ ประกอบด้วย

- 4.1 สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
F	แทน	สถิติทดสอบใช้ในการพิจารณาความมีนัยสำคัญ F –distribution
t	แทน	สถิติทดสอบที่ใช้ในการพิจารณา t–distribution
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
P	แทน	ความน่าจะเป็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2 ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้ค้นคว้าได้เสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามความคิดเห็น ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีความคิดริเริ่มโครงการพัฒนา

ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา และด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา โดยรวม รายด้าน และรายข้อ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตาม เพศ ใช้การวิเคราะห์โดยสถิติ Independent Sample t-test และการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพในชุมชน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA)

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาโดยสรุปแปลความหมาย และจัดกลุ่มประเด็นและนำเสนอเชิงพรรณนา

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชาชนพื้นที่เทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยหาค่าความถี่และร้อยละ

จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพในชุมชน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผลปรากฏ ดังนี้

ตารางที่ 4-1 จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	168	42.0
1.2 หญิง	232	58.0
รวม	400	100.0
2. อายุ		
2.1 18-25 ปี	83	20.8
2.2 26-35 ปี	60	15.0
2.3 36-45 ปี	161	40.3
2.4 46-55 ปี	96	24.0
รวม	400	100.0

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. สถานภาพสมรส		
3.1 โสด	146	36.5
3.2 สมรส	163	40.8
3.3 หย่าร้าง/แยกกันอยู่	74	18.5
3.4 หม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต)	17	4.3
รวม	400	100.0
4. ระดับการศึกษา		
4.1 ประถมศึกษา	96	24.0
4.2 มัธยมศึกษาตอนต้น	173	43.3
4.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	68	17.0
4.4 อนุปริญญา/ปวส.	36	9.0
4.5 ระดับปริญญาตรี	20	5.0
4.6 สูงกว่าปริญญาตรี (ปริญญาโท)	7	1.8
รวม	400	100.0
5. อาชีพ		
5.1 เกษตรกรรม	126	31.5
5.2 ค้าขาย	161	40.3
5.3 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	11	1.91
5.4 รับจ้าง	97	24.3
5.5 อาชีพอื่น ๆ (อาชีพอิสระ)	5	2.52
รวม	400	100.0
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
6.1 ต่ำกว่า 10,000 บาท	125	31.3
6.2 10,001-15,000 บาท	206	51.5
6.3 15,001-20,000 บาท	57	14.3
6.4 20,001-25,000 บาท	10	2.5
6.5 มากกว่า 25,000 บาท	2	0.5
รวม	400	100.0

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
7. สถานภาพในชุมชน		
7.1 ผู้นำชุมชน/ประธานชุมชน	33	8.3
7.2 คณะกรรมการชุมชน	10	2.5
7.3 สมาชิกชุมชน	30	7.5
7.4 ไม่มีตำแหน่งใด ๆ/ลูกบ้าน	327	81.8
รวม	400	100.0
8. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน		
8.1 1-5 ปี	31	7.8
8.2 6-10 ปี	69	17.3
8.3 11-15 ปี	43	10.8
8.4 16-20 ปี	191	47.8
8.5 21 ปีขึ้นไป	66	16.5
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4-1 พบว่า ประชาชนพื้นที่เทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 58.0 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 มีอายุระหว่าง 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.3 รองลงมามีอายุระหว่าง 46-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.0 มีสถานภาพสมรส 163 คน คิดเป็นร้อยละ 40.8 รองลงมามีสถานภาพโสด จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 ประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 40.3 รองลงมาประกอบอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000-15,000 บาท จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 รองลงมามีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 สถานภาพในชุมชนเป็นลูกบ้าน จำนวน 327 คน คิดเป็นร้อยละ 81.8 รองลงมามีสถานภาพเป็นผู้นำชุมชน จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 และอาศัยอยู่ในชุมชนประมาณ 16-20 ปี จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 47.8 รองลงมาอาศัยอยู่ในชุมชนประมาณ 6-10 ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3

**ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลใน
จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน**

วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา และด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา

ตารางที่ 4-2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกโดยรวมและเป็นรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน	n = 400		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา	2.43	.99	น้อย
2. ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา	2.43	.94	น้อย
3. ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา	2.49	.86	น้อย
4. ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา	2.49	.82	น้อย
5. ด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา	2.37	.81	น้อย
รวม	2.46	.53	น้อย

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา ($\bar{X}= 2.49$) ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา ($\bar{X}= 2.49$) ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา ($\bar{X}= 2.43$) ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา ($\bar{X}= 2.43$) และด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา ($\bar{X}= 2.37$)

ตารางที่ 4-3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา

การมีส่วนร่วมของประชาชน	N = 400		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1.1 ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา และความต้องการของสมาชิกในหมู่บ้าน	2.58	1.30	น้อย
1.2 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา และความต้องการของตนเองให้เทศบาลตำบลทราบ	2.38	1.27	น้อย
1.3 ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหา	2.46	1.19	น้อย
1.4 เมื่อท่านได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาของหมู่บ้าน และข้อเสนอแนะของท่านได้รับการยอมรับจากสมาชิกในหมู่บ้านและเทศบาลตำบล	2.58	1.25	น้อย
1.5 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจะจัดขึ้น	2.45	1.32	น้อย
1.6 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจะจัดขึ้น	2.55	1.28	น้อย
1.7 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน	2.66	1.31	ปานกลาง
1.8 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษาของสถานศึกษาภายในตำบล	2.53	1.28	น้อย
1.9 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการศาสนา	2.35	1.22	น้อย
1.10 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการส่งเสริมอุตสาหกรรม ในครัวเรือน ในท้องถิ่น และเศรษฐกิจของหมู่บ้าน	2.35	1.20	น้อย
รวม	2.49	.99	น้อย

จากตารางที่ 4-3 พบว่า ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1.7 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน ($\bar{X}=2.66$) และนอกนั้นอยู่ในระดับน้อย เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 1.4 เมื่อท่านได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาของหมู่บ้านและข้อเสนอแนะของท่านได้รับการยอมรับจากสมาชิกในหมู่บ้านและเทศบาลตำบล ($\bar{X}=2.58$) ถัดมา ได้แก่ ข้อที่ 1.1 ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและความต้องการของสมาชิกในหมู่บ้าน และน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1.9 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม และการศาสนา ($\bar{X}=2.35$)

ตารางที่ 4-4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา

การมีส่วนร่วมของประชาชน	N = 400		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลตำบล	2.50	1.17	น้อย
2.2 ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น/วางแผนในการจัดโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลตำบล	2.38	1.19	น้อย
2.3 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ ของแผนงานการดำเนินโครงการ/กิจกรรม หรือการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน	2.34	1.16	น้อย
2.4 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการ แนวทางการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลตำบล	2.40	1.19	น้อย
2.5 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการ แนวทางการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ จากการวางแผน หรือการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในหมู่บ้าน	2.45	1.23	น้อย
2.6 ท่านมีส่วนร่วมในการหาแนวทางวิธีแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น	2.44	1.23	น้อย

ตารางที่ 4-4 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชน	n = 400		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
2.7 ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ ที่ไม่ตรงกับความต้องการของหมู่บ้าน	2.44	1.23	น้อย
2.8 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ไข ปัญหาที่เกิดจากโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน	2.51	1.25	น้อย
2.9 ท่านมีส่วนร่วมในกำหนดนโยบายในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ในหมู่บ้าน เพื่อการจัดโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาล ตำบล	2.42	1.25	น้อย
2.10 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อกำหนดการใช้แหล่ง ทรัพยากรที่มีอยู่ในหมู่บ้าน นำมาใช้ประโยชน์อย่างมีระบบ	2.46	1.22	น้อย
โดยรวม	2.43	.94	น้อย

จากตารางที่ 4-4 พบว่า ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาล ตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 2.8 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน ($\bar{X}$ = 2.51) ถัดมาได้แก่ข้อที่ 2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลตำบล ($\bar{X}$ = 2.50) และน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 2.3 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนงานการดำเนินโครงการ/กิจกรรม หรือการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน ($\bar{X}$ = 2.34)

ตารางที่ 4-5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน
เทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการดำเนิน โครงการพัฒนา

การมีส่วนร่วมของประชาชน	n = 400		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
3.1 ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนิน โครงการ/กิจกรรม ที่ได้กำหนด หรือจัดขึ้น โดยเทศบาลตำบล	2.51	1.22	น้อย
3.2 ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือ จากเทศบาลตำบล หรือหน่วยงานอื่น ๆ ภายนอกที่มีความ เกี่ยวข้องกับ โครงการ/กิจกรรมของเทศบาลตำบล	2.40	1.77	น้อย
3.3 ท่านได้รับคัดเลือกให้เป็นคณะกรรมการของหมู่บ้าน มีหน้าที่ ในการประสานงานระหว่างหมู่บ้านกับเทศบาลตำบล และ ภายนอกหมู่บ้านที่มีความเกี่ยวข้องกับ โครงการ/กิจกรรมที่ เทศบาลตำบลจัดขึ้น	2.48	1.25	น้อย
3.4 ท่านมีส่วนร่วมในการชักชวนให้สมาชิกในหมู่บ้านเข้าร่วม โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจะจัดขึ้น	2.46	1.25	น้อย
3.5 ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมการจัดโครงการ/กิจกรรม ต่าง ๆ ของเทศบาลตำบล อีกทั้งท่านยังได้บอกต่อแก่สมาชิกใน หมู่บ้านให้รับรู้ถึงโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะจัดขึ้น	2.61	1.29	ปานกลาง
3.6 ท่านมีส่วนร่วมในการบริจาคเงินส่วนตัว ในการสนับสนุน การจัดโครงการ/กิจกรรม ที่นอกเหนือจากโครงการ/กิจกรรมที่มี หน่วยงานภาครัฐสนับสนุน	2.45	1.26	น้อย
3.7 ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนิน โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจะจัดขึ้น	2.50	1.28	น้อย
3.8 ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามนโยบาย หรือแผนงานของ โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบล ได้นำไปดำเนินการใน หมู่บ้านให้บรรลุวัตถุประสงค์	2.51	1.20	น้อย
รวม	2.49	.86	น้อย

จากตารางที่ 4-5 พบว่า ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาล ตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 3.5 ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมการจัดโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลตำบล อีกทั้งท่านยังได้บอกต่อแก่สมาชิกในหมู่บ้านให้รับรู้ถึงโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะจัดขึ้น ($\bar{X}$ = 2.61) และนอกนั้นอยู่ในระดับน้อย เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 3.8 ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามนโยบาย หรือแผนงานของโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบล ได้นำไปดำเนินการในหมู่บ้านให้บรรลุวัตถุประสงค์ ($\bar{X}$ = 2.51) ถัดมาได้แก่ ข้อที่ 3.1 ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ที่ได้กำหนดหรือจัดขึ้นโดยเทศบาลตำบล ($\bar{X}$ = 2.51) และน้อยที่สุดได้แก่ข้อที่ 3.2 ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือจากเทศบาลตำบล หรือหน่วยงานอื่น ๆ ภายนอกที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการ/กิจกรรมของเทศบาลตำบล ($\bar{X}$ = 2.40)

ตารางที่ 4-6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา

การมีส่วนร่วมของประชาชน	n = 400		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
4.1 ท่านมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรมที่เทศบาลตำบลได้จัดขึ้น โดยที่ท่านได้รับค่าตอบแทน หรือเงินรางวัลจากเทศบาลตำบล	2.40	1.17	น้อย
4.2 ท่านมีส่วนร่วมในการรับงานจ้างเหมา จัดซื้อวัสดุของโครงการ/กิจกรรมที่เทศบาลได้จัดทำขึ้น	2.30	1.17	น้อย
4.3 ในกรณีที่เทศบาลตำบลได้ออกข้อบังคับบางประการที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของหมู่บ้าน ท่านมีส่วนร่วมในการคัดค้าน แก้ไขข้อบังคับนั้น	2.29	1.20	น้อย
4.4 ท่านได้รับประโยชน์ในด้านความยุติธรรมจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น	2.46	1.22	น้อย
4.5 ท่านได้รับการยอมรับ/ยกย่อง จากสมาชิกในหมู่บ้าน เนื่องจากท่านได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น	2.35	1.21	น้อย

ตารางที่ 4-6 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชน	n = 400		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
4.6 ท่านได้รับความสะดวกจากการพัฒนาท้องถิ่นตามโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น ในด้านสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ถนน สวนสาธารณะ ฯลฯ	2.37	1.22	น้อย
4.7 ท่านได้รับความปลอดภัยทั้งชีวิต และทรัพย์สินจากการพัฒนาท้องถิ่นตามโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น	2.45	1.27	น้อย
4.8 ท่านได้รับประโยชน์ ในด้านความรัก ความสามัคคี จากสมาชิกในหมู่บ้าน อันเนื่องมาจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกัน	2.38	1.22	น้อย
รวม	2.37	.81	น้อย

จากตารางที่ 4-6 พบว่า ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 4.4 ท่านได้รับประโยชน์ในด้านความยุติธรรมจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น ($\bar{X}$ = 2.46) ถัดมาได้แก่ ข้อที่ 4.7 ท่านได้รับความปลอดภัยทั้งชีวิต และทรัพย์สินจากการพัฒนาท้องถิ่นตามโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น ($\bar{X}$ = 2.45) และข้อที่น้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 4.3 ในกรณีที่เทศบาลตำบลได้ออกข้อบังคับบางประการที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของหมู่บ้าน ท่านมีส่วนร่วมในการคัดค้าน แก้ไขข้อบังคับนั้น ($\bar{X}$ = 2.29)

ตารางที่ 4-7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา

การมีส่วนร่วมของประชาชน	n = 400		
	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
5.1 ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อบกพร่องของการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น	2.46	1.22	น้อย
5.2 ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการการติดตาม และตรวจสอบ เพื่อประเมินผลโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น	2.43	1.19	น้อย
5.3 ท่านมีส่วนร่วมในการประชุม เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน และการประเมินผลงานตามแผนการบริหารงานของเทศบาลตำบล	2.54	1.25	น้อย
5.4 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น	2.54	1.25	น้อย
5.5 ท่านได้ร่วมทำประชาคม เพื่อส่งตัวแทนไปร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบแผนงานโครงการ/กิจกรรมที่เทศบาลตำบลจะจัดขึ้น	2.57	1.23	น้อย
5.6 ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณในโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น	2.54	1.22	น้อย
5.7 ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลเกี่ยวกับโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น	2.41	1.21	น้อย
5.8 ท่านมีส่วนร่วมในการสรุปผลการปฏิบัติการ และความก้าวหน้าในโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น	2.42	1.19	น้อย
รวม	2.49	.82	น้อย

จากตารางที่ 4-7 พบว่า ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการประเมินผลโครงการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 5.5 ท่านได้ร่วมทำประชาคม เพื่อส่งตัวแทนไปร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบแผนงานโครงการ/กิจกรรมที่เทศบาลตำบลจะจัดขึ้น ($\bar{X}$ = 2.57) ถัดมา ได้แก่ ข้อที่ 5.6 ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้จ่าย

งบประมาณในโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น ($\bar{X}=2.54$) และข้อที่น้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 5.7 ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลเกี่ยวกับโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น ($\bar{X}=2.41$)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์

จำแนกตาม เพศ ใช้การวิเคราะห์โดยสถิติ Independent Sample t-test และการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพในชุมชน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) ทั้งนี้กำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ความมีนัยสำคัญที่ระดับไม่เกิน 0.05

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4-8 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์
จำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ชาย (n=168)		หญิง (n=232)		t	p
	($\bar{X}$)	S.D.	($\bar{X}$)	S.D.		
1. ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา	2.57	.88	2.43	1.06	1.42	.16
2. ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา	2.45	.94	2.57	.94	.24	.81
3. ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา	2.55	.87	2.45	.85	1.23	.22
4. ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา	2.56	.85	2.44	.80	1.44	.15
5. ด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา	2.45	.90	2.32	.75	1.60	.11
รวมเฉลี่ย	2.52	.52	2.41	.53	1.97	.05

จากตารางที่ 4-8 ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามเพศ พบว่า การมีส่วนร่วมโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4-9 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์
จำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน	18-25 ปี		26-35 ปี		36-45 ปี		46-55 ปี		F	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา	2.50	.86	2.83	1.15	2.40	1.01	2.40	.92	3.15	.02*
2. ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา	2.50	.87	2.40	1.03	2.44	.97	2.39	.89	.26	.85
3. ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา	2.48	.84	2.33	.82	2.53	.89	2.54	.85	.89	.45
4. ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา	2.49	.82	2.45	.72	2.49	.85	2.52	.85	.10	.96
5. ด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา	2.42	.82	2.17	.80	2.41	.89	2.40	.66	1.53	.21
รวม	2.48	.52	2.44	.51	2.45	.57	2.45	.47	.09	.97

*p < 0.05

จากตารางที่ 4-9 ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามอายุ พบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา และด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้น ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้น จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่ โดยวิธีการของ เชฟเฟ (Scheffe)

ตารางที่ 4-10 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์

ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา จำแนกตามอายุ

อายุ	$\bar{X}$	18-25 ปี	26-35 ปี	36-45 ปี	46-55 ปี
18-25 ปี	2.50	-	-.33	.10	.10
26-35 ปี	2.83		-	.43*	.43
36-45 ปี	2.40			-	.00
46-55 ปี	2.40				-

จากตารางที่ 4-10 เมื่อทดสอบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา จำแนกตามอายุ โดยเปรียบเทียบเป็นรายคู่พบว่า กลุ่มอายุต่าง ๆ มีส่วนร่วมในด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ กลุ่มอายุ 36-45 ปี มีส่วนร่วมในด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา มากกว่ากลุ่มอายุระหว่าง 26-35 ปี

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4-11 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัด

เพชรบูรณ์ จำแนกตามสถานภาพสมรส โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน	โสด		สมรส		หย่าร้าง/ แยกกันอยู่		หม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต)		F	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา	2.73	.98	2.31	.94	2.44	.98	2.39	1.18	4.89	.00*
2. ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา	2.55	.94	2.34	.90	2.33	.93	2.78	1.14	2.35	.07
3. ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา	2.51	.85	2.48	.89	2.46	.82	2.52	.88	.07	.97
4. ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา	2.48	.78	2.51	.81	2.47	.94	2.47	.83	.07	.98
5. ด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา	2.38	.82	2.42	.84	2.25	.73	2.40	.87	.75	.52
รวม	2.53	.49	2.41	.54	2.39	.56	2.51	.56	1.74	.16

*p < 0.05

จากตารางที่ 4-11 ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่าประชาชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา และด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้น ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้น จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา จำแนกตามสถานภาพสมรส เป็นรายคู่ โดยวิธีการของ เชฟเฟ (Scheffe)

ตารางที่ 4-12 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์
ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	$\bar{X}$	โสด	สมรส	หย่าร้าง/แยกกันอยู่	หม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต)
โสด	2.73	-	.42*	.29	.33
สมรส	2.31		-	-.13	-.09
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	2.73			-	.04
หม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต)	2.73				-

จากตารางที่ 4-12 เมื่อทดสอบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา จำแนกตามสถานภาพสมรส โดยเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีสถานภาพสมรส มีส่วนร่วมในด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนามากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด

**สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาล
ตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่แตกต่างกัน**

ตารางที่ 4-13 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัด
เพชรบูรณ์ จำแนกตาม ระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมของ ประชาชน	ประถม ศึกษา		มัธยมศึกษา ตอนต้น		มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ ปวช.		อนุปริญญา/ ปวส.		ระดับ ปริญญาตรี		สูงกว่า ปริญญาตรี		F	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการคิด ริเริ่มโครงการ พัฒนา	2.34	1.00	2.49	.96	2.59	.96	2.56	1.02	2.87	1.15	1.91	.99	1.70	.13
2. ด้านการ วางแผน โครงการ พัฒนา	2.48	.87	2.44	.93	2.43	.95	2.25	.82	2.63	1.35	2.63	1.35	.61	.69
3. ด้านการ ดำเนิน โครงการ พัฒนา	2.56	.78	2.47	.89	2.47	.91	2.56	.72	2.52	1.05	1.96	.91	.73	.60
4. ด้านการรับ ผลที่เกิดจาก โครงการ พัฒนา	2.59	.82	2.51	.78	2.36	.87	2.56	.88	2.31	.87	1.98	.94	1.40	.22
5. ด้านการ ประเมินผล โครงการ พัฒนา	2.46	.79	2.35	.81	2.45	.87	2.20	.78	2.26	.86	2.43	.66	.76	.58
รวม	2.48	.53	2.45	.51	2.46	.47	2.43	.47	2.52	.78	2.09	.83	.82	.54

จากตารางที่ 4-13 ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน
เทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้าน พบว่าประชาชนที่มี
ระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่แตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

**สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลใน
จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่แตกต่างกัน**

ตารางที่ 4-14 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัด
เพชรบูรณ์ จำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วมของ ประชาชน	เกษตรกร		ค้าขาย		รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ		รับจ้าง		อื่น ๆ		F	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการคิดริเริ่ม โครงการพัฒนา	2.55	.91	2.49	1.06	2.48	.97	1.91	.77	2.59	.83	1.03	.39
2. ด้านการวางแผน โครงการพัฒนา	2.24	.92	2.44	.93	2.59	.95	2.34	.79	2.38	.74	2.09	.08
3. ด้านการดำเนิน โครงการพัฒนา	2.41	.79	2.57	.90	2.43	.84	2.45	.70	2.53	.91	1.03	.39
4. ด้านการรับผลที่ เกิดจากโครงการ พัฒนา	2.21	.83	2.38	.79	2.46	.77	2.41	1.19	2.52	.72	2.64	.05
5. ด้านการ ประเมินผล โครงการพัฒนา	2.59	.83	2.38	.74	2.53	.91	2.52	.72	2.93	.94	1.44	.22
รวม	2.40	.49	2.46	.54	2.50	.55	2.55	.36	2.49	.82	1.06	.37

*p < 0.05

จากตารางที่ 4-14 ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน
เทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามอาชีพ โดยรวมและรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน
มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

**สมมติฐานที่ 6 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลใน
จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่แตกต่างกัน**

ตารางที่ 4-15 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัด
เพชรบูรณ์ จำแนกตามรายได้

การมีส่วนร่วมของ ประชาชน	ต่ำกว่า 10,000 บาท		10,001- 15,000 บาท		15,001- 20,000 บาท		20,001- 25,000 บาท		มากกว่า 25,000 บาท		F	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการคิดริเริ่ม โครงการพัฒนา	2.65	.98	2.44	.97	2.44	1.02	1.74	.77	2.35	1.63	2.51	.05
2. ด้านการวางแผน โครงการพัฒนา	2.39	.90	2.44	.93	2.56	.99	2.19	1.12	2.15	1.06	.52	.72
3. ด้านการดำเนิน โครงการพัฒนา	2.51	.84	2.46	.86	2.67	.86	2.10	.92	2.13	1.59	1.34	.25
4. ด้านการรับผลที่เกิด จากโครงการพัฒนา	2.41	.80	2.55	.83	2.45	.82	2.49	1.00	1.88	.71	.86	.49
5. ด้านการประเมินผล โครงการพัฒนา	2.34	.74	2.32	.82	2.65	.92	2.35	.66	2.81	.97	2.11	.08
รวม	2.46	.51	2.44	.52	2.55	.55	2.17	.61	2.26	1.19	1.34	.25

จากตารางที่ 4-15 ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน
เทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามรายได้ โดยรวมและรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้
ต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 7 ประชาชนที่มีสถานภาพในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4-16 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามสถานภาพในชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ผู้นำชุมชน/ ประธาน ชุมชน		คณะกรรมการ ชุมชน		สมาชิก ชุมชน		ไม่มีตำแหน่ง ใด /ลูกบ้าน		F	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา	2.41	1.10	2.76	.69	2.56	.86	2.48	1.00	.37	.77
2. ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา	2.85	1.01	2.28	.93	2.74	.81	2.37	.93	3.93	.01*
3. ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา	2.44	.88	2.54	.83	2.60	.79	2.49	.87	.21	.89
4. ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา	2.45	.75	2.68	.50	2.78	.91	2.46	.83	1.61	.19
5. ด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา	2.34	.80	2.44	.48	2.61	.95	2.35	.81	.96	.41
รวม	2.50	.56	2.54	.46	2.66	.60	2.43	.51	1.92	.13

*p < 0.05

จากตารางที่ 4-16 ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามสถานภาพในชุมชน โดยรวมพบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา และด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านการวางแผนโครงการพัฒนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้น จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา จำแนกตามสถานภาพในชุมชน เป็นรายคู่ โดยวิธีการของ เชฟเฟ (Scheffe)

ตารางที่ 4-17 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์

ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา จำแนกตามสถานภาพในชุมชน

สถานภาพในชุมชน	$\bar{X}$	ผู้นำชุมชน/ ประธานชุมชน	คณะกรรมการ ชุมชน	สมาชิกชุมชน	ไม่มีตำแหน่งใด /ลูกบ้าน
ผู้นำชุมชน/ประธานชุมชน	2.50	-	.51	.11	.48*
คณะกรรมการชุมชน	2.54		-	-.46	-.09
สมาชิกชุมชน	2.66			-	.37
ไม่มีตำแหน่งใด /ลูกบ้าน	2.43				-

จากตารางที่ 4-18 เมื่อทดสอบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา จำแนกตามสถานภาพในชุมชน โดยเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการพัฒนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่ไม่มีตำแหน่งใด /ลูกบ้านมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการพัฒนา มากกว่าประชาชนที่เป็นผู้นำชุมชน/ประธานชุมชน

สมมติฐานที่ 8 ประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลใน จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4-18 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัด

เพชรบูรณ์ จำแนกตามระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน

การมีส่วนร่วมของ ประชาชน	1-5 ปี		6-10 ปี		11-15 ปี		16-20 ปี		21 ปีขึ้นไป		F	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการคิดริเริ่ม โครงการพัฒนา	2.28	1.13	2.53	.94	2.77	.98	2.47	.92	2.42	1.16	1.32	.26
2. ด้านการวางแผน โครงการพัฒนา	2.25	1.10	2.49	.93	2.48	.77	2.46	.92	2.37	1.01	.48	.75
3. ด้านการดำเนิน โครงการพัฒนา	2.46	.99	2.47	.78	2.39	.69	2.55	.87	2.43	.94	.45	.77
4. ด้านการรับผลที่เกิด จากโครงการพัฒนา	2.59	.94	2.41	.70	2.44	.90	2.49	.79	2.55	.92	.42	.79

ตารางที่ 4-18 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของ ประชาชน	1-5 ปี		6-10 ปี		11-15 ปี		16-20 ปี		21 ปีขึ้นไป		F	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
5. ด้านการประเมินผล โครงการพัฒนา	2.50	.81	2.40	.94	2.29	.80	2.36	.79	2.37	.77	.31	.87
รวม	2.42	.74	2.46	.53	2.47	.51	2.47	.48	2.43	.57	.12	.98

*p < 0.05

จากตารางที่ 4-18 ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน โดยรวมและรายด้าน พบว่าประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาโดยสรุปแปลความหมาย และจัดกลุ่มประเด็นและนำเสนอเชิงพรรณนา

จากผลการวิจัย พบปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนี้

1. ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา

1.1 ปัญหา

ประชาชนขาดความตระหนักในสิทธิบทบาทหน้าที่และจิตสำนึกสาธารณะ อีกทั้งคิดว่าตนเองไม่สำคัญ ไม่ใช่หน้าที่ของตน ไม่มีเวลา และขาดโอกาสการประกอบอาชีพ

1.2 ข้อเสนอแนะ

เทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มโครงการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยเทศบาลตำบลอาจให้การสนับสนุนงบประมาณ อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วม หรือจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นประจำและนำผลการประชุมไปสู่การตัดสินใจ อีกทั้งควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ มากขึ้นโดยเฉพาะในการทำประชาคมหรือการทำประชาพิจารณ์ในโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ มากขึ้น

2. ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา

1.2.1 ปัญหา

ประชาชนไม่มีเวลาเข้าร่วมในการวางแผนโครงการพัฒนา ไม่ค่อยให้ความสำคัญในการทำแผน ในการวางแผนบางครั้งไม่ค่อยได้รายละเอียดมากนัก เนื่องจากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวางแผนโครงการพัฒนา

1.2.2 ข้อเสนอแนะ

เทศบาลตำบลควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในแผนงานพัฒนาแก่ประชาชน และมีการวางแผนเฉพาะงานที่สามารถใช้ได้จริงกับประชาชน อีกทั้งควรแจ้งให้ประชาชนรู้และรับทราบตารางเวลาในการจัดทำแผนอย่างน้อยต้องใช้เวลา 1 - 2 สัปดาห์ เพื่อให้ประชาชนได้เตรียมความพร้อมในการเสนอความต้องการของชุมชน

3. ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา

1.3.1 ปัญหา

ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการพัฒนาน้อย เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ทำงาน ไม่ค่อยได้ร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

1.3.2 ข้อเสนอแนะ

เทศบาลตำบลต้องเชิญชวนและเปลี่ยนรูปแบบใหม่ ๆ ที่จะทำให้ประชาชนร่วมกิจกรรมเยอะ ๆ เทศบาลควรให้คำแนะนำในโครงการต่าง ๆ ให้ละเอียด การปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนา ควรเป็นวันอาทิตย์ เพราะเป็นวันหยุด ควรแนะนำในการร่วมปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ให้เข้าใจ และให้ครอบคลุมทุกกลุ่มประชาชน

4. ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา

1.4.1 ปัญหา

ประชาชนไม่ได้รับผลประโยชน์จากเทศบาลอย่างครอบคลุมทุกหมู่บ้าน บางโครงการได้รับเฉพาะกลุ่ม ทำให้เกิดความไม่สามัคคี ส่วนมากคนที่ถูกใช้งานไม่ค่อยได้รับผลประโยชน์ ประโยชน์ที่ได้รับยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

1.4.2 ข้อเสนอแนะ

ควรให้ประชาชนรับผลประโยชน์อย่างยั่งยืนและถูกต้อง ควรมีการกระจายผลประโยชน์ให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน ควรเน้นกิจกรรมที่เห็นผลชัดเจน ควรมีแผนงานเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ข้อมูล เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบแผนงานที่ทางเทศบาลได้จัดทำจนเป็นรูปธรรม

5. ด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา

1.5.1 ปัญหา

ประชาชน คณะกรรมการการตรวจสอบ และหน่วยงานที่รับผิดชอบในการติดตาม ประเมินผลงานโครงการต่าง ๆ ไม่กระทำการติดตามอย่างต่อเนื่อง และกรรมการไม่กระจายให้ครอบคลุมทุก ภาคส่วนของประชาชน ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนชุดเดิม ประชาชนไม่ทราบถึงที่มาที่ไปของโครงการ กิจกรรม ทำให้ไม่สามารถติดตามตรวจสอบการทำงานของเทศบาลได้

1.5.2 ข้อเสนอแนะ

เทศบาลควรจัดตัวแทนหรือตั้งคณะทำงานในภาคประชาชน และหน่วยงานที่ รับผิดชอบมีส่วนในการตรวจสอบความโปร่งใส ในการใช้งบประมาณในการพัฒนาตามโครงการต่าง ๆ และมีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จัดอบรมให้ความรู้ถึงกระบวนการการประเมินโครงการ และประชาสัมพันธ์กิจกรรมโครงการต่าง ๆ เพื่อที่จะให้ประชาชนได้รับรู้รับทราบถึงกิจกรรมโครงการนั้น ๆ เพื่อจะได้ร่วมตรวจสอบและควรมีแบบสอบถามหลังจากปฏิบัติกิจกรรมโครงการนั้นๆ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ และ 3) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บข้อมูลจากประชาชนในเขตเทศบาลตำบล จำนวน 22 แห่ง รวม 400 คน ทั้งนี้ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการแทนค่าในสูตรของทาโร่ ยามานะ (Taro Yamane)

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นทั้งปลายปิดและปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), และค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่า (t-test) และค่าเอฟ (F-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผล

5.2 อภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล

จากการศึกษา “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์” ผลการศึกษาพบว่า

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประชาชนพื้นที่เทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 58.0 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 มีอายุระหว่าง 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.3 รองลงมามีอายุระหว่าง 46-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.0 มีสถานภาพสมรส 163 คน คิดเป็นร้อยละ 40.8 รองลงมามีสถานภาพโสด จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 ประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 40.3 รองลงมาประกอบอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000-15,000 บาท จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 รองลงมามีรายได้เฉลี่ย ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ

ละ 31.3 สถานภาพในชุมชนเป็นลูกบ้าน จำนวน 327 คน คิดเป็นร้อยละ 81.8 รองลงมาสถานภาพเป็นผู้นำชุมชน จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 และอาศัยอยู่ในชุมชนประมาณ 16-20 ปี จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 47.8 รองลงมาอาศัยอยู่ในชุมชนประมาณ 6-10 ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3

5.1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้

5.1.2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา ($\bar{X}= 2.49$) ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา ($\bar{X}= 2.49$) ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา ($\bar{X}= 2.43$) ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา ($\bar{X}= 2.43$) และด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา ($\bar{X}= 2.37$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้

5.1.2.1.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}= 2.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1.7 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน ($\bar{X}= 2.66$) และนอกนั้นอยู่ในระดับน้อย เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 1.4 เมื่อท่านได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาของหมู่บ้านและข้อเสนอแนะของท่านได้รับการยอมรับจากสมาชิกในหมู่บ้านและเทศบาลตำบล ($\bar{X}= 2.58$) ถัดมา ได้แก่ ข้อที่ 1.1 ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและความต้องการของสมาชิกในหมู่บ้าน และน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1.9 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม และการศาสนา ($\bar{X}= 2.35$)

5.1.2.1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}= 2.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 2.8 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน ($\bar{X}= 2.51$) ถัดมา ได้แก่ ข้อที่ 2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลตำบล ($\bar{X}= 2.50$) และน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 2.3 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนงานการดำเนินโครงการ/กิจกรรม หรือการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน ($\bar{X}= 2.34$)

5.1.2.1.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}= 2.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 3.5 ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมการจัดโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลตำบล อีกทั้งท่านยังได้บอกต่อแก่สมาชิกในหมู่บ้านให้รับรู้ถึงโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะจัดขึ้น ($\bar{X}= 2.61$) และนอกนั้นอยู่ในระดับน้อย เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 3.8 ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามนโยบาย หรือแผนงานของโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบล ได้นำไป

ดำเนินการในหมู่บ้านให้บรรลุวัตถุประสงค์ ($\bar{X}$ = 2.51) ถัดมาได้แก่ข้อที่ 3.1 ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ที่ได้กำหนดหรือจัดขึ้นโดยเทศบาลตำบล ($\bar{X}$ = 2.51) และน้อยที่สุดได้แก่ข้อที่ 3.2 ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือจากเทศบาลตำบล หรือหน่วยงานอื่น ๆ ภายนอกที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการ/กิจกรรมของเทศบาลตำบล ($\bar{X}$ = 2.40)

5.1.2.1.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 4.4 ท่านได้รับประโยชน์ในด้านการยุติธรรมจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น ($\bar{X}$ = 2.46) ถัดมาได้แก่ ข้อที่ 4.7 ท่านได้รับความปลอดภัยทั้งชีวิต และทรัพย์สินจากการพัฒนาท้องถิ่นตามโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น ($\bar{X}$ = 2.45) และข้อที่น้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 4.3 ในกรณีที่เทศบาลตำบลได้ออกข้อบังคับบางประการที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของหมู่บ้าน ท่านมีส่วนร่วมในการคัดค้าน แก้ไขข้อบังคับนั้น ($\bar{X}$ = 2.29)

5.1.2.1.5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการประเมินผลโครงการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 5.5 ท่านได้ร่วมทำประชาคม เพื่อส่งตัวแทนไปร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบแผนงานโครงการ/กิจกรรมที่เทศบาลตำบลจะจัดขึ้น ($\bar{X}$ = 2.57) ถัดมาได้แก่ ข้อที่ 5.6 ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณในโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น ($\bar{X}$ = 2.54) และข้อที่น้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 5.7 ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลเกี่ยวกับโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น ($\bar{X}$ = 2.41)

5.1.3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามรายละเอียดส่วนบุคคล ดังต่อไปนี้

5.1.3.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามเพศ พบว่า การมีส่วนร่วมโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้

5.1.3.2 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามอายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา และด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้น ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.1.3.3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา และด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้น ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.1.3.4 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้

5.1.3.5 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามอาชีพ โดยรวมและรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้

5.1.3.6 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามสถานภาพในชุมชน โดยรวมพบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา และด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านการวางแผนโครงการพัฒนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.1.3.7 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน โดยรวมและรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้

5.1.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้

5.1.4.1 ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา

5.1.4.1.1 ปัญหา

ประชาชนขาดความตระหนักในสิทธิบทบาทหน้าที่และจิตสำนึกสาธารณะ อีกทั้งคิดว่าตนเองไม่สำคัญ ไม่ใช่หน้าที่ของตน ไม่มีเวลา และขาดโอกาสการประกอบอาชีพ

5.1.4.1.2 ข้อเสนอแนะ

เทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มโครงการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยเทศบาลตำบลอาจให้การสนับสนุนงบประมาณ อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วม หรือจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นประจำและนำผลการประชุมไปสู่การตัดสินใจ อีกทั้งควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะในการทำประชาคมหรือการทำประชาพิจารณ์ในโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ มากขึ้น

5.1.4.2 ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา

5.1.4.2.1 ปัญหา

ประชาชนไม่มีเวลาเข้าร่วมในการวางแผนโครงการพัฒนา ไม่ค่อยให้ความสำคัญในการวางแผน ในการวางแผนบางครั้งไม่ค่อยได้รายละเอียดมากนัก เนื่องจากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวางแผนโครงการพัฒนา

5.1.4.2.2 ข้อเสนอแนะ

เทศบาลตำบลควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในแผนงานพัฒนาแก่ประชาชน และมีการวางแผนเฉพาะงานที่สามารถใช้ได้จริงกับประชาชน อีกทั้งควรแจ้งให้ประชาชนรู้และรับทราบตารางเวลาในการจัดทำแผนอย่างน้อยต้องใช้เวลา 1 - 2 สัปดาห์ เพื่อให้ประชาชนได้เตรียมความพร้อมในการเสนอความต้องการของชุมชน

5.1.4.3 ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา

5.1.4.3.1 ปัญหา

ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการพัฒนาน้อย เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ทำงาน ไม่ค่อยได้ร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

5.1.4.3.2 ข้อเสนอแนะ

เทศบาลตำบลต้องเชิญชวนและเปลี่ยนรูปแบบใหม่ ๆ ที่จะทำให้ประชาชนร่วมกิจกรรมเยอะ ๆ เทศบาลควรให้คำแนะนำในโครงการต่าง ๆ ให้ละเอียด การปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาควรเป็นวันอาทิตย์ เพราะเป็นวันหยุด ควรแนะนำในการร่วมปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ให้เข้าใจ และให้ครอบคลุมทุกกลุ่มประชาชน

5.1.4.4 ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา

5.1.4.4.1 ปัญหา

ประชาชนไม่ได้รับผลประโยชน์จากเทศบาลอย่างครอบคลุมทุกหมู่บ้าน บางโครงการได้รับเฉพาะกลุ่ม ทำให้เกิดความไม่สามัคคี ส่วนมากคนที่ถูกใช้งานไม่ค่อยได้รับผลประโยชน์ที่ได้รับยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

5.1.4.4.2 ข้อเสนอแนะ

ควรให้ประชาชนรับผลประโยชน์อย่างยั่งยืนและถูกต้อง ควรมีการกระจายผลประโยชน์ให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน ควรเน้นกิจกรรมที่เห็นผลชัดเจน ควรมีแผนงานเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ข้อมูล เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบแผนงานที่ทางเทศบาลตำบลได้จัดทำจนเป็นรูปธรรม

5.1.4.5 ด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา

5.1.4.5.1 ปัญหา

ประชาชน คณะกรรมการการตรวจสอบ และหน่วยงานที่รับผิดชอบในการติดตามประเมินผลงานโครงการต่าง ๆ ไม่กระทำการติดตามอย่างต่อเนื่อง และกรรมการไม่กระจายให้ครอบคลุมทุกภาคส่วนของประชาชน ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนชุดเดิม ประชาชนไม่ทราบถึงที่มาที่ไปของโครงการกิจกรรม ทำให้ไม่สามารถติดตามตรวจสอบการทำงานของเทศบาลได้

5.1.4.5.2 ข้อเสนอแนะ

เทศบาลควรจัดตัวแทนหรือตั้งคณะทำงานในภาคประชาชน และหน่วยงานที่รับผิดชอบมีส่วนในการตรวจสอบความโปร่งใสในการใช้งบประมาณในการพัฒนาตามโครงการต่าง ๆ และมีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จัดอบรมให้ความรู้ถึงกระบวนการการประเมินโครงการ และประชาสัมพันธ์กิจกรรมโครงการต่าง ๆ เพื่อที่จะให้ประชาชนได้รับรู้รับทราบถึงกิจกรรมโครงการนั้น ๆ เพื่อจะได้ร่วมตรวจสอบและควรมีแบบสอบถามหลังจากปฏิบัติกิจกรรมโครงการนั้นๆ

5.2 อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พูลศักดิ์ ชูพานิชกุล (2551 : 35) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมการพัฒนาของเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ โดยภาพรวมประชาชนยังมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาในระดับต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน คือ ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านการเมืองและการบริหาร พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาอยู่ในระดับต่ำทุกด้าน เหตุผลที่สำคัญที่ทำให้ประชาชนยังมีส่วนร่วมในการพัฒนาอยู่ในระดับต่ำวิเคราะห์ได้ว่า ประชาชนยังมี

ความรู้สึกร่วมของการเป็นสมาชิกของกลุ่ม สมาชิกของสังคมหรือชุมชนน้อย ซึ่งความรู้สึกร่วมนี้เองจะเป็นตัวกระตุ้นให้ประชาชนกระทำกิจกรรมของกลุ่มได้สำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จและเกิดความรู้สึก ร่วมรับผิดชอบร่วมกัน จากผลการวิจัยจึง พบว่า ประชาชนขาดความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและจะถือว่าเรื่องราวหรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นไม่ใช่เรื่องของตน จึงมักจะไม่ยุ่งเกี่ยว ไม่ร่วมรับผิดชอบใด ๆ นอกจากนี้ ผลที่ได้จากข้อเสนอแนะของประชาชน ทำให้ทราบว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับโอกาสจากเทศบาลหรือจากชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ในการเปิดโอกาสแสดงความคิดเห็น อันเป็นเหตุทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมการพัฒนาจึงมีอยู่ในระดับต่ำ อีกประเด็นหนึ่งอาจมาจากปัจจัยทางด้านอาชีพของประชาชนซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายและเกษตรกรรม ทำให้ไม่มีเวลาที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์

5.2.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับโอกาสจากเทศบาลหรือจากชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ในการเปิดโอกาสแสดงความคิดเห็น ซึ่งเหตุผลอีกประการหนึ่งคือการประกอบอาชีพของประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายและเกษตรกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรณุช ป้อมเป็น (2551: 39) ที่พบว่า ระดับบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลหัวดง อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านการตัดสินใจในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

5.2.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการดำเนินการวางแผนโครงการพัฒนาประชาชนในพื้นที่ยังขาดความตระหนักถึงการเข้าร่วมบริหาร ร่วมพัฒนาองค์กรให้เกิดความก้าวหน้า โดยส่วนใหญ่คิดว่าเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่และข้าราชการเท่านั้นที่จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องการวางแผน และบริหารงานต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรณุช ป้อมเป็น (2551 : 39) ที่พบว่า ระดับบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลหัวดง อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านการวางแผนบริหารงานในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

5.2.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะมีประชาชนเพียงส่วนน้อยที่เข้าร่วมเป็นกรรมการร่วมกับเทศบาลตำบลในรูปแบบการร่วมกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ ร่วมในการสนับสนุนทางการเงิน วัสดุ หรือแรงงานในกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสาลินี อ่อนวงษ์ (2551 : 80) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างน้อย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานกับด้านการเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทบาทในการบริหารงานเกี่ยวข้องกับการดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหรือเป็นสมาชิกสภาเทศบาลในการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นตำแหน่งเฉพาะสำหรับกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่ง ประชาชนทุกคนจึงไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมมากนัก

5.2.5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะว่าประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ จึงมองไม่เห็นว่าคุณได้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาที่เทศบาลตำบลจัดทำขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วณัฐภรณ์ ทองศิริมัย (2552:50) ที่พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลราษฎรพัฒนา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

5.2.6 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการประเมินผลโครงการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การประเมินผลโครงการพัฒนาทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประชาชนส่วนใหญ่ขาดการติดตามข้อมูลข่าวสารในการดำเนินงานของเทศบาลตำบล และไม่เห็นความสำคัญในการประเมินผล ซึ่งอาจเป็นเพราะเรื่องดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อตนเอง จึงส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการพัฒนามีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย อีกทั้งเทศบาลตำบลขาดการประชาสัมพันธ์การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทำให้ปิดกั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้เกิดการบริหารงานที่ไม่โปร่งใส ทุจริตคอร์รัปชัน ประชาชนเกิดความเบื่อหน่าย จึงไม่มีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลตำบลอย่างจริงจัง ดังนั้นเทศบาลตำบลจะต้องมีการตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหาร ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญจะทำให้ตำบลมีการพัฒนาไม่มีการคอร์รัปชัน และนำเงินงบประมาณที่มีไปใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านอย่างแท้จริง จึงสมควรที่จะพัฒนาหรือให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องนี้และส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรณัฐ ป้อมเป็น (2551 : 43) ที่พบว่า ระดับบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลหัวดง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ด้านการติดตามประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

5.2.7 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพในชุมชน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ไปในทิศทางและรูปแบบแนวทางที่เดียวกัน เนื่องจากชุมชนชนบทเป็นชุมชนที่มีความแตกต่างของประชาชนในพื้นที่น้อยทำให้การแสดงออกหรือการมีส่วนร่วมคล้ายกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

5.3.1.1 เทศบาลตำบลควรจัดให้มีการเสริมสร้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลตำบล โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของประชาชนต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบล กระตุ้นให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลตำบลโดยเน้นให้เห็นถึงผลดีของการเข้ามามีส่วนร่วมและผลเสียของการขาดการมีส่วนร่วม

5.3.1.2 นอกจากการกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว ผู้บริหารจะต้องหามาตรการให้เทศบาลตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนในตำบลเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย การณรงค์ให้เทศบาลตำบลจัดหน่วยเคลื่อนที่ไปยังหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อรับฟังความคิดเห็นตลอดจนปัญหาและความต้องการของประชาชน การเปิดโอกาสให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนอย่างแท้จริง การกำหนดบทลงโทษแก่บุคลากรของเทศบาลตำบลที่ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนในตำบลเข้าไปมีส่วนร่วม หรือไม่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบ

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับประชาชน

5.3.2.1 ประชาชนควรศึกษาหรือเรียนรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ ตลอดจนบทบาทของตนเอง ที่มีต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลทั้งนี้ เพื่อจะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตลอดจนกำกับดูแลติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของเทศบาลตำบลได้อย่างถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด

5.3.2.2 ประชาชนควรให้ความสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารที่เทศบาลตำบลเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบให้การดำเนินงานของเทศบาลตำบลสามารถแก้ไข ปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล และมีความโปร่งใส

5.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจ ได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังต่อไปนี้

5.3.3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อหารูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบล โดยจะต้องจัดกระทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทุกกระบวนการ เพื่อให้ชุมชนและเทศบาลตำบล มีโอกาสเรียนรู้กระบวนการมีส่วนร่วมไปด้วย

5.3.3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อหาปัจจัยส่งผลต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

5.3.3.3 ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ของเทศบาลตำบลในกลุ่มตัวอย่าง เช่น ฝ่ายกรรมการบริหาร บุคลากรของเทศบาลตำบล และสภาพแวดล้อมทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรมขององค์กร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- โกวิทย์ พวงงาม. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2559.
- โกวิทย์ พวงงาม. การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต .กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2554
- โกวิทย์ พวงงาม. ธรรมชาติของท้องถิ่น : ว่าด้วยการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส. กรุงเทพฯ : มิสเตอร์ก็อปปี, 2553.
- โกวิทย์ พวงงาม. การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2551.
- โกวิทย์ พวงงาม. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ปรับวิธีคิด เพิ่มความสามารถ และพลังสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : เอกสารเผยแพร่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์เนชั่นที่ดั่งเช่นเตอร์จำกัด, 2544.
- ชนวัฒน์ คำกลานนท์. การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น เทศบาล เมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 2550.
- วันชัย วัฒนศัพท์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. (เจมแอล เกร ตัน). ศูนย์สันติวิธีเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า, 2543
- ชวลิต สละ. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.
- จินตวีร์ เกษมสุข. การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554
- จิราพร เชื้อบุญมี. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลท่าสะอาด อำเภอเชกา จังหวัดหนองคาย การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.
- จิราวัลย์ วรวงศ์. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. การตรวจสอบขององค์กรภาคประชาชนในระบบการบริหารงานและกิจการสาธารณะท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2537
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : ส่วนท้องถิ่น, 2538

บรรณานุกรม (ต่อ)

ถวิลวดี บุรีกุล. **พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชน** : จากอดีตจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราช อาณาจักรไทย.

กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2552.

ถวิลวดี บุรีกุล, “การมีส่วนร่วม : แนวคิดทฤษฎีและกระบวนการ,” ใน **เอกสารประกอบการศึกษาดูงานของ คณะกรรมการการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนวุฒิสภา**. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, 2551.

ทิพรรัตน์ วัชร. **แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2552.

ประทาน คงฤทธิศึกษากร. “การปกครองและการบริหารที่ดีกับการตรวจสอบของประชาชน”, ใน **เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา เพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย, 2541.

ธีระศักดิ์ โฆษณคุณวุฒิ. **ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร) เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.

ธีรพงษ์ แก้วหาญ. **กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง**. พิมพ์ครั้งที่ 6. ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา, 2543.

นกรินทร์ เมฆไตรรัตน์และคณะ. **รายงานการวิจัยเรื่องรายงานผลการศึกษา ความก้าวหน้าของการกระจายอำนาจในประเทศไทยและข้อเสนอ**. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2552.

พิชญ์ณัฐา พรรณศิลป์. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม**, 2552.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์ปธาน สุวรรณมงคล, 2547.

ประยงค์ เต็มขวลา. **การกระจายอำนาจ : ยุทธศาสตร์การปฏิรูปงานสาธารณสุขไทย**. กรุงเทพฯ : สามศาสตร์, 2540.

ปรัชญา เวสารัช. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ :

สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.

พนิดา ธนะกลม. **ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลสุวรรณภูมิอำเภอสุวรรณภูมิจังหวัดร้อยเอ็ด**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตร สาขา นโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.

พรทิพย์ ทับแว่ว. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิษฐ์**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต สาขา นโยบายสาธารณะ : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2554.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พัชรีย์ สิริโรต และคณะ. **คู่มือหรือแนวทางการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐในระดับกระทรวงที่เป็นนโยบาย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2551
- พลศักดิ์ ชูพานิชสกุล. **การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมการพัฒนาของเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์**. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, 2551.
- รศ.ดร. รัตนเสริมพงศ์. “การบริหารท้องถิ่น”, ในเอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารภาครัฐ. หน่วยที่ 7 หน้า 105,114,135 - 136. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2547.
- ลิขิต ชีรเวคิน. **การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ : ส่วนท้องถิ่น, 2540.
- วิษณุกร นาคชน. **ระบบการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2547.
- สมบัติ รัศมิ์เจริญ. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลแปลงยาว อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา, 2555.
- สโรช สันตะพันธ์. **ปัญหาการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : การถ่ายโอนสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- สาธิต อ่อนวงษ์. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท, บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, 2551.
- สุวรรณ พินิตานนท์. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อสาธิตวิทยาคินแดง, 2546.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. **คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์กรภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating)**. กรุงเทพฯ : พรีเมียร์ โพร, 2552.
- อภินันท์ รพีพัฒน์. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา**. กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษา, 2547.
- อรทัย กักพล และปรัชญา ชีพเจริญรัตน์. **สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย หมวดที่ 5 ประชาสังคมกับการปกครองท้องถิ่น ลำดับที่ 2 การเมืองและการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น**. สถาบันพระปกเกล้า, 2547.
- อรทัย กักพล และคณะ. **คู่มือคู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : ส. เจริญ การพิมพ์, 2552.
- อรนุช ป้อมเป็น. **บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลหัวดง อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์**. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, 2551.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Clark, J. J.. **Outline of Local Government of The United Kingdom**. London : Sir Issac Pitman and Son, Ltd, 1957.

Erwin, William. **Participation Management: Concept Theory and Implementation**.
Atlanta : Georgia State University, 1976.

William, Holloway V. **State and Local Government in The Unistates**. New York:
McGraw Hill, 1951.

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเขตเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์
2. ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและผู้วิจัยจะสงวนคำตอบของท่านไว้เป็นความลับ โดยจะนำเสนอเป็นภาพรวมเท่านั้น ฉะนั้นแบบสอบถามทุกชุดจะไม่ระบุชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม
3. แบบสอบถามนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา และด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

คะแนน 5	หมายถึง	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มากที่สุด
คะแนน 4	หมายถึง	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มาก
คะแนน 3	หมายถึง	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง
คะแนน 2	หมายถึง	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ น้อย
คะแนน 1	หมายถึง	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้โอกาสประชาชนได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์

4. ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ เพื่อจะได้คำตอบที่สมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาวิจัยได้เต็มประสิทธิภาพ
5. เมื่อท่านกรอกแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว กรุณาส่งคืนนักวิจัยภายในวันเดียวที่ได้รับแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณอย่างสูงในการให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

คณะผู้วิจัย

นางสาววิภากรศรี พรพฤติพันธุ์

นายศุคติ คำมี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ตรงกับความเป็นจริงข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

() 1. ชาย

() 2. หญิง

2. อายุ

() 1. 18-25 ปี

() 2. 26-35 ปี

() 3. 36-45 ปี

() 4. 46-55 ปี

3. สถานภาพสมรส

() 1. โสด

() 2. สมรส

() 3. หย่าร้าง/แยกกันอยู่

() 4. หม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต)

4. ระดับการศึกษา

() 1. ประถมศึกษา

() 2. มัธยมศึกษาตอนต้น

() 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.

() 4. อนุปริญญา/ปวส.

() 5. ระดับปริญญาตรี

() 6. สูงกว่าปริญญาตรี (โปรดระบุ).....

5. อาชีพ

() 1. เกษตรกรรม

() 2. ค้าขาย

() 3. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

() 4. รับจ้าง

() 5. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

() 1. ต่ำกว่า 10,000 บาท

() 2. 10,001-15,000 บาท

() 3. 15,001-20,000 บาท

() 4. 20,001-25,000 บาท

() 5. มากกว่า 25,000 บาท

7. สถานภาพในชุมชน

() 1. ผู้นำชุมชน/ประธานชุมชน

() 2. คณะกรรมการชุมชน

() 3. สมาชิกชุมชน

() 4. ไม่มีตำแหน่งใด ๆ/ลูกบ้าน

8. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

() 1. 1-5 ปี

() 2. 6-10 ปี

() 3. 11-15 ปี

() 4. 16-20 ปี

() 5. 21 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลใน
จังหวัดเพชรบูรณ์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างในแต่ละข้อที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

การบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
1. ด้านการคิดริเริ่มโครงการพัฒนา					
1.1 ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา และความต้องการของสมาชิกในหมู่บ้าน					
1.2 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา และความต้องการของตนเองให้เทศบาลตำบลทราบ					
1.3 ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหา					
1.4 เมื่อท่านได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาของหมู่บ้าน และข้อเสนอแนะของท่านได้รับการยอมรับจากสมาชิกในหมู่บ้านและเทศบาลตำบล					
1.5 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจะจัดขึ้น					
1.6 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจะจัดขึ้น					
1.7 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน					
1.8 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษาของสถานศึกษาภายในตำบล					
1.9 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการทำนุบำรุงศิลปะวัฒนธรรม และการศาสนา					
1.10 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือน ในท้องถิ่น และเศรษฐกิจของหมู่บ้าน					
2. ด้านการวางแผนโครงการพัฒนา					
2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลตำบล					

การบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
2.2 ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น/วางแผนในการจัดโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลตำบล					
2.3 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ ของแผนงานการดำเนินโครงการ/กิจกรรม หรือการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน					
2.4 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการ แนวทางการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลตำบล					
2.5 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการ แนวทางการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ จากการวางแผน หรือการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในหมู่บ้าน					
2.6 ท่านมีส่วนร่วมในการหาแนวทางวิธีแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น					
2.7 ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ที่ไม่ตรงกับความต้องการของหมู่บ้าน					
2.8 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน					
2.9 ท่านมีส่วนร่วมในกำหนดนโยบายในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในหมู่บ้าน เพื่อการจัดโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลตำบล					
2.10 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อกำหนดการใช้แหล่งทรัพยากรที่มีอยู่ในหมู่บ้าน นำมาใช้ประโยชน์อย่างมีระบบ					
3. ด้านการดำเนินโครงการพัฒนา					
3.1 ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ที่ได้กำหนด หรือจัดขึ้นโดยเทศบาลตำบล					
3.2 ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือจากเทศบาลตำบล หรือหน่วยงานอื่น ๆ ภายนอกที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการ/กิจกรรมของเทศบาลตำบล					
3.3 ท่านได้รับคัดเลือกให้เป็นคณะกรรมการของหมู่บ้าน มีหน้าที่ในการประสานงานระหว่างหมู่บ้านกับเทศบาลตำบล และภายนอกหมู่บ้านที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการ/กิจกรรมที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น					

การบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
3.4 ท่านมีส่วนร่วมในการชักชวนให้สมาชิกในหมู่บ้านเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจะจัดขึ้น					
3.5 ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมการจัดโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลตำบล อีกทั้งท่านยังได้บอกต่อแก่สมาชิกในหมู่บ้านให้รับรู้ถึงโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะจัดขึ้น					
3.6 ท่านมีส่วนร่วมในการบริจาคเงินส่วนตัว ในการสนับสนุนการจัดโครงการ/กิจกรรม ที่นอกเหนือจากโครงการ/กิจกรรมที่มีหน่วยงานภาครัฐสนับสนุน					
3.7 ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจะจัดขึ้น					
3.8 ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามนโยบาย หรือแผนงานของโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบล ได้นำไปดำเนินการในหมู่บ้านให้บรรลุวัตถุประสงค์					
4. ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา					
4.1 ท่านมีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรมที่เทศบาลตำบลได้จัดขึ้น โดยที่ท่านได้รับค่าตอบแทน หรือเงินรางวัลจากเทศบาลตำบล					
4.2 ท่านมีส่วนร่วมในการรับงานจ้างเหมา จัดซื้อวัสดุของโครงการ/กิจกรรมที่เทศบาลได้จัดทำขึ้น					
4.3 ในกรณีที่เทศบาลตำบลได้ออกข้อบังคับบางประการที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของหมู่บ้าน ท่านมีส่วนร่วมในการคัดค้าน แก้ไขข้อบังคับนั้น					
4.4 ท่านได้รับประโยชน์ในด้านความยุติธรรมจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น					
4.5 ท่านได้รับการยอมรับ/ยกย่อง จากสมาชิกในหมู่บ้าน เนื่องจากท่านได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ตามโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น					
4.6 ท่านได้รับความสะดวกจากการพัฒนาท้องถิ่นตามโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น ในด้านสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ถนน สวนสาธารณะ ฯลฯ					

การบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
4.7 ท่านได้รับความปลอดภัยทั้งชีวิต และทรัพย์สินจากการพัฒนาท้องถิ่นตามโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น					
4.8 ท่านได้รับประโยชน์ ในด้านความรัก ความสามัคคี จากสมาชิกในหมู่บ้าน อันเนื่องมาจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกัน					
5. ด้านการประเมินผลโครงการพัฒนา					
5.1 ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อบกพร่องของการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น					
5.2 ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการการติดตาม และตรวจสอบเพื่อประเมินผลโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น					
5.3 ท่านมีส่วนร่วมในการประชุม เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน และการประเมินผลงานตามแผนการบริหารงานของเทศบาลตำบล					
5.4 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น					
5.5 ท่านได้ร่วมทำประชาคม เพื่อส่งตัวแทนไปร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบแผนงานโครงการ/กิจกรรมที่เทศบาลตำบลจะจัดขึ้น					
5.6 ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณในโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น					
5.7 ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลเกี่ยวกับโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น					
5.8 ท่านมีส่วนร่วมในการสรุปผลการปฏิบัติการ และความก้าวหน้าในโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลจัดขึ้น					

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง ให้ท่านเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์

การมีส่วนร่วม	ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
1. ด้านการคิดริเริ่มโครงการ		
2. ด้านการวางแผนโครงการ		
3. ด้านการดำเนินโครงการ		
4. ด้านการรับผลที่เกิดจากโครงการ		
5. ด้านการประเมินผลโครงการ		

ภาคผนวก ข

ภาพการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

ภาพการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

ภาพการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (ต่อ)

